

Tisdagen den 9 maj

Kl. 13.00–15.53
18.00–20.14

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 18 och 19 april justerades.

§ 2 Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 11 maj kl. 14.00*.

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2016/17:484

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:484 Anmälningsplikt för åtelkamera
av Jesper Skalberg Karlsson (M)

Interpellationen har överlämnats till sr Bucht och kommer att besvaras
tisdagen den 30 maj 2017.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 4 maj 2017

Näringsdepartementet

Sven-Erik Bucht (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2016/17:496

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:496 Trålfiskeförbud
av Lars-Arne Staxäng (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 maj 2017.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 4 maj 2017
Näringsdepartementet
Sven-Erik Bucht (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motioner
2016/17:3729 och 3736 till socialförsäkringsutskottet
2016/17:3720, 3724 och 3738 till näringsutskottet

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:
Näringsutskottets betänkanden
2016/17:NU16 Regional tillväxtpolitik
2016/17:NU17 Mineralpolitik

Socialutskottets betänkanden
2016/17:SoU10 Hälso- och sjukvårdsfrågor
2016/17:SoU15 Ökad patientmedverkan vid psykiatrisk tvångsvård och
rättspsykiatrisk vård

Skatteutskottets betänkanden
2016/17:SkU21 Uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen
2016/17:SkU27 Riksrevisionens rapport om att hantera ett komplicerat
skattesystem

Försvarsutskottets betänkande
2016/17:FöU12 Viktiga meddelanden till allmänheten via telefon

Kulturutskottets utlåtande
2016/17:KrU11 Mot en EU-strategi för internationella kulturella förbin-
delser

*Svar på
interpellationer*

§ 6 Svar på interpellation 2016/17:485 om det svenska skogsbruket

Anf. 1 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):
Herr talman! Jonas Jacobsson Gjörtlér har frågat hur jag, eller reger-
ingen, agerat för att återuppväcka diskussionen om artikel 8 i förhandling-
en om LULUCF-förordningen och hur regeringen säkerställer att den
svenska skogsnäringen inte äventyras.

Låt mig först konstatera att jag och Jonas Jacobsson Gjörtler delar synen att EU:s medlemsländer även fortsättningsvis ska bibehålla sin självbestämmanderätt över skogsfrågor.

Jonas Jacobsson Gjörtler påstår att det är Moderaterna och Alliansen som driver regeringen i dessa frågor. Det stämmer inte. Regeringen har varit aktiv i frågor kring LULUCF. Sverige är självklart ett viktigt land i dessa förhandlingar. Att regeringen skulle försuttit chanser att framföra svenska ståndpunkter är helt enkelt fel. Redan innan kommissionen lade fram sitt förslag i juli 2016 hade regeringen presenterat skriftliga synpunkter kring LULUCF i klimatramverket och skickade så sent som i fredags detaljerade skriftliga synpunkter på det föreslagna regelverket.

Att Jonas Jacobsson Gjörtler nu menar att Sverige borde skrivit på ett brev som inte är i linje med svensk position är svårt att förstå. Det stämmer att regeringen deltog i diskussioner kring ett gemensamt brev angående LULUCF-förordningen tillsammans med ett antal andra medlemsländer. Det blev dock uppenbart att Sverige inte kunde få gehör för ett antal viktiga ståndpunkter, och vi valde därför att avstå. Det rörde bland annat frågan om att använda skogskrediter för att kompensera för fortsatta fossila utsläpp, där Sverige vill se ett mycket restriktivt regelverk. Detta är viktiga ståndpunkter för att säkra miljöintegriteten i hela EU:s klimatramverk och helt i linje med den svenska positionen om skogens långsiktiga klimatnytta för att bidra till en fossilfri framtid. Det är viktigt att vi har en tydlig och konsekvent svensk linje i EU-förhandlingar, och det är oroande om Jonas Jacobsson Gjörtler nu föreslår att positionen ska ändras.

Vad gäller artikel 8 hade regeringen velat se en svensk position som innebar att länderna själva fick välja vilken av två olika metoder man ville använda för att etablera referensnivåer. Detta hade varit ändamålsenligt i den pågående förhandlingen eftersom det där finns mycket olika syn just på frågan om referensnivåer. Regeringen bedömde att detta skulle öka chanserna för ett bra förhandlingsutfall. Moderaterna ville i stället tvinga alla medlemsländer att beräkna dessa på samma sätt och inte ge någon öppning för den majoritet av länder som stöder referensnivåer som tar hänsyn till historisk bruksintensitet. Jag kan notera att ett annat land nu har föreslagit just denna kompromiss.

Som jag tidigare fört fram i utskottet finns instruktioner för dessa förhandlingar att ta del av för den som vill studera i detalj hur instruktioner har givits. Jag kan försäkra Jonas Jacobsson Gjörtler om att de instruktioner som givits varit i linje med Sveriges position, som också är förankrad i EU-nämnden och miljö- och jordbruksutskottet.

Anf. 2 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Skogen är otroligt viktig för Sverige. Det tror jag att statsrådet och jag är överens om. Skogsnäringen sysselsätter ungefär 100 000 personer, och exportvärdet var förra året hela 125 miljarder kronor. Det är alltså en mycket viktig näring.

Den brukade skogen är också en förutsättning för att vi ska kunna möta de klimatutmaningar som vi står inför. En skog som inte vårdas och inte brukas växer inte ordentligt och är därmed mindre effektiv när det gäller att motverka klimatförändringarna. Dessutom är varorna från den brukade skogen en förutsättning för att vi ska kunna ersätta fossila material, drivmedel och bränslen.

Prot. 2016/17:107
9 maj

Svar på
interpellationer

Enligt skogsvårdslagen ska produktionsmål och miljömål väga lika tungt avseende skogen. I praktiken hänger dessa också intimt samman, eftersom privat ägande av skog är grundfundamentet för att säkerställa långsiktigt ansvarstagande genom aktiv skogsförvaltning och lönsamt skogsbruk. Det är samtidigt grundförutsättningen för värnandet av olika miljövärden.

Tyvärr ser vi nu i Sverige hur balansen mellan dessa två mål förskjuts och produktionen kommer i kläm. Många skogsägare uppfattar också med rätta att äganderätten till skogen håller på att urholkas. Det finns flera exempel på detta.

Det kanske mest uppmärksammade problemet gäller artskyddsförordningen och tolkningen av den. Många har hört talas om de fall med bombmurklor och lavskrikor som gör att skogsägare inte kan avverka sin skog. Ansvariga myndigheter ifrågasätter också om denna förordning i dag är rättssäker. Dessa synnerligen allvarliga synpunkter måste regeringen ta på största allvar.

Ett annat exempel gäller talerätten. Där önskar regeringen att ytterligare inskränka äganderätten, till exempel genom ökade möjligheter att invända mot avverkningsplaner.

Nyckelbiotoperna, som i praktiken kommit att innebära ett avverkningsförbud utan att vara ett formellt skydd, är ännu ett exempel i raden.

Det senaste exemplet är EU:s regelverk för bokföring av klimatutsläpp från markanvändning och skogsbruk, det som på EU-lingo har förkortningen LULUCF. Kommissionen har presenterat ett förslag som har skapat stor debatt. Det skulle i praktiken ge EU-rätten att bestämma över medlemsländernas avverkningsnivåer, och det skulle på så sätt innebära en enorm inskränkning i självbestämmandet över skogen. Tyvärr uppfattar jag att den svenska regeringen har varit passiv i EU-förhandlingarna om LULUCF och inte tillräckligt tydligt värnat det svenska självbestämmandet över skogen.

Som tur är har vi från Moderaternas och Alliansens sida agerat här i riksdagen. Vi har flera gånger säkerställt att Sverige ändå driver en linje som värnar den svenska skogen och självbestämmandet. Det skedde senast för en månad sedan när riksdagen faktiskt ändrade och förtydligade mandatet till regeringen i just denna fråga. Men eftersom regeringen har varit sent ute och detta mandat begärdes först efter att denna fråga egentligen hade behandlats i rådsarbetsgruppen tycker jag att det är viktigt att få klarhet i på vilket sätt regeringen efter att den nya ståndpunkten har blivit klar har drivit denna ståndpunkt.

Det är också viktigt att få veta på vilket sätt regeringen nu arbetar för att säkerställa att inte konsekvensen av ett sent agerande blir att det svenska självbestämmandet över skogen äventyras.

Jag skulle gärna se att statsrådet förtydligar lite grann hur regeringen har agerat efter att den nya ståndpunkten kom på plats för att denna fråga ska landa på bästa sätt.

Anf. 3 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Jag vill först säga att jag är mycket glad över att vi i Miljöomslagsberedningen var sju partier som kom överens om ett långsiktigt klimatmål för Sverige, att vi ska vara nettonollutsläppare till 2045 och att vi ska ha ett ramverk och en klimatlag som ska styra att vi verkligen ska få

ned utsläppen. Vi är överens om att klimathotet är verkligt och att det är en existentiell utmaning för denna generation att verkligen se till att vi får ned utsläppen.

EU:s klimatpolitik är central i detta hänseende. Vi kan göra mycket i Sverige. Men jag tror också att vi är väldigt överens om att vi, genom att driva på EU att ha ett gemensamt ambitiöst klimatansvar och en klimatpolitik, kan göra mycket mer. Problemet i det klimatramverk vi nu diskuterar är att det finns vissa medlemsländer som i princip vill kunna räkna av sin skog för att slippa göra utsläppsminskningar.

Jag tror att vi också kan vara överens om att skogen är oerhört viktig. Självbestämmandet över skogen är helt centralt för Sverige, och därför har vi föreslagit – och jag är glad att vi har en majoritet för det – att de länder som vill sätta sin egen referensnivå för skogen inte ska kunna använda det som en ursäkt för att inte minska utsläppen i verkligheten när det gäller bilar, transporter, industrier och så vidare. Det är alltså dessa två sektorer som står emot varandra när vi diskuterar på EU-nivå.

Regeringen föreslog till utskottet att vi ska kunna sätta våra egna referensnivåer, precis som vi är överens om. Samtidigt ska vi säga att de länder som gör det inte ska få minska sina ambitioner i verkligheten, så att säga – när det gäller bilarna, industrin och bostäderna, det vill säga det som släpper ut. Det är här vi måste se ett omställningstryck. Vi måste se en teknologisk innovation på område efter område som gör att vi får ned utsläppen till noll, och det tror vi är möjligt.

Vissa länder tycker att de kan sitta still och inte göra någonting utan i stället hänvisa till att man har en växande skog. Det är den problematiken jag hoppas att vi rör oss kring, och jag hoppas att vi är överens om att det är integriteten i EU:s klimatarbete som är det viktiga.

Sverige har hela tiden varit mycket delaktigt i diskussionerna. Vi har skickat in skriftliga synpunkter på EU-nivå vid ett antal tillfällen; det senaste skriftliga inspelet gjordes i fredags, den 5 maj, och det innehöll Sveriges ståndpunkter efter överläggningen i miljö- och jordbruksutskottet den 6 april såsom regeringen har uttolkat den.

Jag instämmer inte i beskrivningen att vi har varit passiva på något sätt, utan vi har drivit ståndpunkten att Sverige ska ha självbestämmande över sin skog samt att vi måste bevaka ambitionen och miljöintegriteten i EU:s klimatpolitik. Lämnar vi dörrarna öppna för dem som inte vill göra sin hemläxa fruktar jag nämligen att vi inte kommer att ha EU som den klimatledare vi behöver se.

Jag är också ledsen att Moderaterna flera gånger har agerat för att underminera svenskt klimatledarskap inom EU när vi har gått till riksdagen och utskottet. Man har velat underminera vår ståndpunkt på ett sätt som har gjort att man faktiskt minskar vår trovärdighet. Jag tycker att vi gemensamt ska stå upp för att vi ska ha en ambitiös klimatpolitik i EU.

Anf. 4 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. När det gäller det nya skriftliga inspel som statsrådet nämner, både muntligen här och i det skriftliga svaret, och som ska ha getts i fredags vore det intressant att veta lite mer om det för att verkligen få klarhet i hur det ser ut och se att det följer den ståndpunkt som riksdagen har gett. Det förutsätter jag i och för sig att det gör.

Prot. 2016/17:107
9 maj

Svar på
interpellationer

Jag tror att det är viktigt att ändå ha med sig vad det är som står på spel och att vi är klara över att kommissionens förslag skulle medföra att Sverige inte kan utnyttja en hållbar avverkningsnivå utan att det rapporteras som utsläpp. Det är det som skulle vara kontentan av kommissionens förslag: Om virkesbehovet ökar men ändå ligger inom ramen för vad Skogsstyrelsen i sin analys bedömer vara en hållbar avverkning skulle det ändå betraktas som utsläpp.

Detta skulle i nästa steg kunna innebära att vi i Sverige blir tvungna att importera skogsprodukter för att klara våra klimatåtaganden, i stället för att använda vår egen råvara. Det är därför det är så otroligt viktigt att Sverige agerar tydligt här. Det finns inte utrymme för att vara otydlig och leverera olika alternativ, utan man måste vara väldigt tydlig med vad det är som gäller. Det är anmärkningsvärt att regeringen inte agerar tydligare mot detta, tycker jag.

Det jag också tycker är synnerligen anmärkningsvärt är att statsrådet i sitt interpellationssvar i kritiska ordalag beskriver det som att mandatet handlar om Moderaternas positioner. Detta understryks också när statsrådet säger att Moderaterna skulle ha underminerat den svenska ståndpunkten. För det första kom det förslag till förändring av mandaten som presenterades för utskottet från de fyra allianspartierna. Det kom inte från ett enskilt parti utan från fyra partier. För det andra valde regeringspartierna, när det blev tydligt att det fanns en majoritet för Alliansens linje, att sluta upp bakom den.

Om den förändrade ståndpunkten nu var så dålig som statsrådet här försöker ge sken av borde ju ledamöterna från regeringspartierna ha anmält en avvikande mening. Det gjordes dock inte. Det finns ingen avvikande mening från regeringssidan i den här frågan, och det betyder ju att man faktiskt står bakom den ståndpunkt som statsrådet nu kritiserar.

Herr talman! Jag tror att detta egentligen handlar om någonting annat. Det handlar om det jag beskrev i mitt första inlägg, nämligen att regeringen, med klimatministern och Miljöpartiet i spetsen, i de här frågorna gärna vill hitta vägar att undanta mer skog från produktion. Det är därför regeringen inte agerar för att få ordning på artskyddsförordningen, och det är därför regeringen inte försöker reda ut den besvärande gråzonen avseende nyckelbiotoperna.

Det är också därför regeringen skriver i budgeten att man vill utöka talerätten så att fler ska kunna invända mot avverkningen. Det är därför regeringen har valt att först vara passiv och därefter föreslå en otydlig ståndpunkt när EU föreslår regelverk som i praktiken skulle begränsa möjligheterna till avverkning i den svenska skogen. Det är svårt, herr talman, att frigöra sig från misstanken att regeringen bakvägen har försökt smyga in begränsningar för hur den svenska skogen kan och får brukas, för att på så sätt åstadkomma att mer svensk skog undantas från produktion.

Varför har regeringen annars valt passivitet i stället för aktivitet? Varför har regeringen annars valt att föreslå en annan ståndpunkt, som skulle öppna för möjligheten att referensnivåerna för svensk avverkning skulle fastställas utifrån historiska och inaktuella data – en metod som betraktar skogen mer som ett museum och inte tar hänsyn till vår skogliga tillväxt? Skogen i Sverige har fördubblats på 90 år. Detta skiljer sig från väldigt många andra länder. Varför har regeringen annars valt att inte kroka arm

med tio andra länder med mycket skog som aktivt har valt att agera i frågan?

Prot. 2016/17:107
9 maj

Anf. 5 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Jag tackar för klagörandet att det var en alliansposition. Det har jag aldrig på något sätt försökt undanhålla. När det gäller vad Moderaterna har drivit handlade det om det större ramverket, när vi pratade om EU:s utsläppshandel, där man aktivt drev att regeringen skulle ändra ståndpunkt till en som var betydligt mindre ambitiös. Det hade underminerat EU:s hela klimatramverk.

Nu väljer Jonas Jacobsson Gjörtler att enbart sikta in sig på skogen. Det som handlar om artskydd och så vidare tror jag att jag måste hänvisa till ansvarig minister, men jag som ansvarig minister för klimatfrågan kan diskutera EU:s klimatramverk, där det så kallade LULUCF på EU-lingo – den kol som kan absorberas av skog och mark – också ingår.

Här har regeringen varit väldigt tydlig med att det är viktigt med transparenta beräkningssystem för hela EU så att inte vissa medlemsländer ska kunna fuska med siffrorna och komma med egna beräkningar och säga att de ska slippa göra utsläppsminskningar. Vår ståndpunkt har hela tiden varit att skogsbruket är en nationell angelägenhet, men transparensen i systemet är viktig för att vi ska se utsläppsminskningar på riktigt.

I det brev Jonas Jacobsson Gjörtler refererar till står det att skogen har en nyckelroll för att nå klimatmålen. Regeringens politik och Miljömålsberedningens betänkande talar om skogen och LULUCF som en kompletterande åtgärd, inte en nyckelroll. Fokus ska ligga på att få ned utsläppen, som omfattas av ESR, det vill säga de nationella utsläppsminskningssåtgärderna – inte på att skapa kolsänkor i skogen. Det var innehållet i brevet. Det var inte Sveriges position, och det har utskottet inte ställt sig bakom. Därför kunde Sverige inte skriva under.

Vidare står det i brevet att den maximala gränsen för upptag för brukad skogsmark, 3 ½ procent av basårsutsläppen, inte längre behövs. Men vår svenska ståndpunkt, som vi kom överens om i miljö- och jordbruksutskottet den 6 april, säger tvärtom att den gränsen behövs för att säkra miljöintegriteten och hantera osäkerheter i utsläpp och upptag från brukad skogsmark.

Här har vi alltså helt agerat utifrån mandatet från miljö- och jordbruksutskottet. Det är väldigt egendomligt att hävda att vi borde skriva under någonting när vi inte har mandat att göra det. Naturligtvis har vi fört en dialog med de länder som har undertecknat det här brevet och velat modifiera och ändra skrivningar så att vi *kan* stå bakom brevet, men det har vi inte fått något gehör för. Därför blev det omöjligt.

Slutligen är jag väldigt glad att vi kunde komma överens om i utskottet att de länder som sätter sina referensnivåer själva inte ska få räkna av på det sätt som vissa länder vill öppna för. Där har vi en gemensam position. Jag hoppas verkligen att Jonas Jacobsson Gjörtler och Alliansen kommer att stå fast vid den.

Nu är detta ett kompromissförslag som läggs fram. Vi är delaktiga i diskussionerna. Vi måste också komma fram till någonting på EU-nivå. Annars havererar EU:s hela klimatpolitik, och det hoppas jag att inte någon av oss vill.

Svar på
interpellationer

Anf. 6 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret. Från Alliansens sida är det självklart så att om regeringen agerar utifrån ståndpunkten har vi inte för avsikt att ändra och nu styra in på en annan väg. Det är den riktning vi har lagt fast som är viktig. Det är vad vi har försökt säga hela tiden. Vi måste värna skogen.

Det finns ett problem här. Nu försöker statsrådet hänvisa till en annan minister, och jag kan i och för sig förstå det. Detta passar in i ett större sammanhang. Vi ser detta som ett mönster: artskyddsförordningen, nyckelbiotoperna och talerätten. Sedan har vi detta med LULUCF.

Det är ändå så att det förslag som kommissionen presenterade, och där har regeringen inte varit tillräckligt tydlig från början, allvarligt skulle påverka och begränsa möjligheterna att bedriva svenskt skogsbruk. Det skulle inskränka självbestämmandet. Detta är ett problem. Det är väldigt svårt att frigöra sig från misstanken att detta skulle vara ett led i ett sådant mönster där regeringen bakvägen försöker undanta mer skog från produktion.

När det gäller LULUCF är vi helt överens om att transparensen är viktig, oavsett om man skulle landa i en eller två modeller. Jag tycker fortfarande att det är olyckligt att regeringen inte valde att försöka komma överens med de andra tio länderna för att ha en stadigare och mer stabil svensk ståndpunkt att tillsammans driva i EU.

När det gäller skrivningarna om att skogen har en nyckelroll är det svårt att inte hålla med. Det nämnde jag inledningsvis. Vi behöver skoglig råvara för att ersätta fossilt material när det gäller byggande, drivmedel, bränslen och också annat. Nog har skogen en nyckelroll. Jag tror att regeringen hade kunnat kroka arm med de tio länderna för att få en stabilare ståndpunkt gentemot EU.

Anf. 7 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP):

Herr talman! Jag noterar att Jonas Jacobsson Gjörtler väljer att misstro mig vad jag än säger. Läs instruktionerna och vad vi har framfört i Bryssel! Jag läste upp dem högt i miljö- och jordbruksutskottet när jag var där och fick samma fråga från Jonas Jacobsson Gjörtler. De finns att tillgå skriftligt.

Jag förstår inte varför ledamoten väljer att stå och upprepa om och om igen och misstänkliggöra regeringens arbete när vi har tjänstemän som på ett professionellt sätt framför det mandat som regeringen har i våra arbetsgrupper i Bryssel. Det finns ingen dold agenda där Miljöpartiet eller regeringen går omvägar för att påverka våra professionella tjänstemän som gör sitt jobb i förhandlingsrummet. Det är ganska anmärkningsvärt att stå med sådana beskyllningar.

Sedan gällde det huruvida vi försökte att komma överens med dessa länder. Nu ifrågasätter du återigen vad jag just sa. Vi har haft ett antal rundor och har talat med de länder som ville att vi skulle underteckna brevet, och vi fick nej. Regeringen kan omöjligtvis underteckna ett brev som bryter mot de ståndpunkter som miljö- och jordbruksutskottet har gett regeringen mandat att ha. Det är väldigt egendomligt att bli så ifrågasatt på detta sätt. Det är klart att vi har försökt att göra det.

Frågan gällde nyckelroll eller inte nyckelroll. Jag skulle säga: Nyckelrollen för klimatet är att vi får ned utsläppen. Skogen har en viktig roll, och marken har en viktig roll som kolsänka. Men den beständiga rollen för

att få ned utsläppen är att vi ska få elbilar och fungerande fossilfria transporter. Vi ska ha energieffektiva industrier. Vi ska styra bort från kol och olja.

Då måste medlemsländerna göra sin hemläxa. De kan inte peka på skogen och säga: Vi behöver inte göra någonting mer. Det är den linjen vi driver.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2016/17:107
9 maj

Svar på
interpellationer

§ 7 Svar på interpellation 2016/17:465 om Försvarsmaktens psyopsförband

Anf. 8 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Stig Henriksson har frågat mig om jag avser att ta något initiativ för att i lag reglera vad psyopsförbandet får och inte får göra samt om jag avser att uppdraga åt Försvarsmakten att i sitt arbete tydligare skilja på psyops och informationsverksamhet.

Det är riksdag och regering som beslutar om Försvarsmaktsorganisationens övergripande utformning. Med detta som grund bestämmer Försvarsmakten den närmare utformning av krigsförbanden som är nödvändig för att uppfylla kraven på militär operativ förmåga. Försvarsmaktens verksamhet regleras av nationell och internationell rätt. Försvarsmakten ansvarar för att förbandens verksamhet bedrivs i enlighet med gällande regelverk.

Jag ser inga skäl för att nu ta initiativ till en lagöversyn på området psykologiska operationer. Jag har inte heller anledning att ifrågasätta Försvarsmaktens närmare utformning av myndighetens informationsverksamhet eller krigsförband inkluderat förbandens mandat och uppgifter.

Anf. 9 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! När jag läste det kom jag att tänka på en anställningsintervju jag var på, där jag skulle beskriva min bästa egenskap med högst 200 ord. Jag skrev: Kortfattad. Jag tänkte att det skulle imponera på anställningsmyndigheten, men det gjorde det inte. Det var ett väldigt kort och distinkt svar.

Jag har ställt två frågor till ministern. Jag ska erinra om dem. Den första är om ministern avser att ta något initiativ för att i lag reglera vad psyopsförbandet får och inte får göra. Varför nu detta? Bakgrunden är att det i Sverige, till skillnad från i till exempel USA, inte finns några explicita förbud mot att genomföra psykologiska operationer i Sverige. Det finns ingens instans i lagrummet uttryckt att man inte får genomföra psyops i Sverige, allt enligt ansvarig på högkvarteret för psykologiska operationer.

Det som i USA är olagligt – att psyopssoldater försöker påverka medier, politiker eller tjänstemän – är i Sverige tillåtet. Men Peter Hultqvist svarar att han inte ser några ”skäl för att nu ta initiativ till en lagöversyn på området”. Varför inte? Är det rimligt att vi i det här sammanhanget till och med ligger efter USA? Den uppenbart oklara juridiska situationen har utretts av Fredrik Konnander vid Försvarshögskolan. Han konstaterar precis detta. Det inte finns inga legala restriktioner för vad psyops får göra

enligt svensk lag. Men försvarsministern är inte intresserad, och jag hittar inga argument för detta ointresse.

Den andra frågan var om ministern anser det som väsentligt att tydligt skilja mellan psyops och informationsverksamhet. Det för mig lite häpnadsväckande svaret är väl i klartext att ministern inte bryr sig. Varför vill jag då ställa den frågan? Förbandets uppgift beskrivs som att arbeta och kommunicera i informationsmiljön. Det är gott så.

Psyopsförbandets huvuduppgift är att påverka målgrupper som man tycker behöver påverkas. Det berättar överstelöjtnant Björn Andersson i tidskriften Fokus, ansvarig på högkvarteret för de psykologiska operationerna. Man kan tillägga att påverkan i Försvarsmakten definieras som en ”medveten projicering eller förvrängning av sanningen”.

Under Afghanistankriget, där för övrigt delar av det svenska psyopsförbandet deltog, hände det något intressant. Chefen för ISAF-styrkan, generalen David McKiernan, tog ett drastiskt beslut att slå samman högkvarteret för psyops med informationsverksamheten. Men det var kanske inte så förvånande ändå. ”Skillnaderna mellan informationstjänsten och psyops kan ibland uppfattas bara genom skillnader i val av kanal och avsändare”, står det i Försvarsmaktens handbok för informationsoperationer. Vidare kan man i samma handbok läsa att både medier och regering finns med i listan över legitima mål för psyops.

Det som dock är olagligt i USA – att psyopssoldater försöker påverka politiker, tjänstemän och medier – är tillåtet i Sverige. Det tycker jag att vi borde se över. Ser ministern verkligen inget behov av att skilja på informationsverksamhet och ”medveten projicering eller förvrängning av sanningen”.

Vi ska väl inte ha Ryssland som föredöme?

Anf. 10 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! I fredstid är det så att samma lagar och regleringar som gäller för övriga myndigheter, med alla möjligheter och begränsningar, också gäller för Försvarsmakten. Det är ingen annan lagstiftning som gäller, utan det är samma som för övriga myndigheter.

När det gäller användande av psykologiska operationer i krig regleras myndighetsutövningen ytterst av krigets lagar. Enligt krigets lagar får en stridande part skicka ut det budskap som bedöms gynna de egna styrkorna och försvaga angriparens vilja till strid. Det är det grundläggande i vad som gäller.

För att förtydliga detta är det så att psyopsförbandet inte driver någon fri eller egeninitierad verksamhet. Psyopsförbandet agerar på uppdrag, direktiv eller order från Försvarsmakten. Verksamheten i fredstid präglas av övningsverksamhet och är scenariobaserad.

Några ytterligare kommentarer kan vara att psyopsförbandet verkar inom ramen för Försvarsmaktens mandat. Psyopsförbandet har i en skarp situation i uppgift att påverka beteenden och attityder hos godkända målgrupper, till exempel motståndarens militära chefer eller förband.

Det här är ett förband som behövs inom ramen för Försvarsmakten, och det är en operativ resurs som lyder direkt under insatschefen i Försvarsmakten. Verksamheten följer helt de lagar, de regleringar och den ordregång som gäller för övrig verksamhet inom ramen för Försvarsmakten.

Därför finns det ingen anledning att ha någon särslagstiftning när det gäller denna verksamhet.

Jag anser att det här i dag sköts på ett sätt som är tillfyllest, och det finns ingen anledning att vidta den typ av åtgärder som interpellanten föreslår.

Prot. 2016/17:107

9 maj

Svar på
interpellationer

Anf. 11 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Nu är det ju inte bara undertecknad som tycker så här. I den statliga medieutredning som kom 2016, *En gränsöverskridande mediepolitik*, konstateras att det inte finns någon tydlig rättsreglering som förbjuder Försvarsmakten att använda hela makten i psyopsförbandets påverkansmöjligheter mot hela befolkningen. Den otydliga gränsen mellan information och påverkan behandlas också i Försvarsmaktens handbok, som jag tidigare citerade här.

Detta är väl ändå inte helt optimalt. Det bästa skulle naturligtvis vara om alla gjorde rätt hela tiden och vi därför inte behövde några lagar alls på något område. I en sådan värld lever dock ingen av oss, utan man försöker via lagreglering och påföljder begränsa de saker som annars kan inträffa.

Medieutredningen menar vidare att det kan finnas en risk för att medborgarna utsätts för negativ påverkan och att det därför är av vikt att definiera var gränsen går för vad myndigheter och andra skattefinansierade verksamheter har rätt att göra när det gäller påverkan av svensk befolkning, till exempel via psykologiska operationer eller annan strategisk kommunikation.

Detta borde man ha gått vidare med.

Även om jag hoppas att försvarsministern har rätt i att man sköter sina uppgifter på det mest föredömliga sätt – jag har heller inga exempel på motsatsen – är det ju inte på den grunden vi normalt styr landet, och därför kvarstår min fråga: Varför inte lagreglera det här precis som man faktiskt har gjort i USA, och varför inte tydliggöra skillnaden mellan information och psyops?

Anf. 12 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Det var ju bra att interpellanten sa att han inte hade några exempel, för jag hade just tänkt fråga om det. Det var bra att vi fick det utrett med omedelbar verkan.

Det är lätt att föra diskussioner om risker och om vad som eventuellt skulle ha hänt. Det går alltid att driva diskussionen i den riktningen så att det blir provokativt på olika sätt. Men jag vill upprepa att här sysslar man inte med någon fri, egen verksamhet. Man arbetar inom ramen för Försvarsmakten och de regleringar och lagar som Försvarsmakten har, och man agerar på uppdrag, direktiv och order från Försvarsmakten. Verksamheten i fredstid präglas av övningsverksamhet och är scenariobaserad.

Det här är själva basen. Skulle det sedan utanför dessa ramar bedrivas någon egen form av påverkansoperationer riktade mot svensk befolkning är jag säker på att inte bara jag skulle reagera på det. Det skulle nog också Försvarsmaktens ledning reagera på, eftersom det är någonting som inte stämmer överens med inriktningen på hur Försvarsmakten ska agera och det som styr hela Försvarsmaktens verksamhet. I så fall skulle vi börja ha särskilda regleringar i alla delar av Försvarsmaktens verksamhet.

Läget är att man i fredstid har att förhålla sig till samma lagar och regleringar som gäller för övriga myndigheter i det här landet. I samband med en krigssituation är förhållningssättet att det är krigets lagar som gäller, och då kan vi konstatera att det finns en enkelhet i hur det här ska fungera.

Jag tänker därför inte ge mig in på olika typer av spekulationer och eventuella riskscenarier här. Jag konstaterar att det är så här verksamheten fungerar, och det är så här jag uppfattar att man också försöker följa regelverket. Jag har aldrig över huvud taget hört talas om någonting annat, och det har tydligen inte interpellanten heller.

Det här är alltså ytterst en operativ resurs som lyder under insatschefen, och det innebär också att de inte kan vara någon sorts egen, fri verksamhet som initierar egna kampanjer riktade mot riksdagsledamöter eller andra beslutsfattare. Jag anser därför att det är ett scenario som inte på något vis är aktuellt eller överensstämmer med verkligheten.

Anf. 13 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Tack än en gång för svaret, ministern! Det är väl otroligt bra om det ännu inte finns några exempel, men tanken är ju att det vore ännu bättre att jobba förebyggande.

Eftersom vi till skillnad från USA inte har reglerat detta i lag, vad skulle hindra att man faktiskt gör det? Det är ju en allvarlig fråga. Inte minst i dessa dagar försöker vi vara alltmer på alerten när det gäller olika påverkansoperationer, i alla fall om de kommer från ett visst håll, och det är klokt och bra. Men då behöver vi också se till att städa ordentligt framför egen dörr, både med lagstiftning och instruktioner om att särskilja information från propaganda.

Det här psyopsförbandet har varit aktivt i både Afghanistan och Libyen, och det vore intressant att kanske ta del av vilka erfarenheter och kunskaper man har skaffat sig där.

Det som gäller är alltså återigen att psyopsförbandets uppdrag är arbeta och kommunicera i informationsmiljöer och att upptäcka vilseledande information och påverkansförsök från andra aktörer – jättebra saker. Enligt överstelöjtnant Björn Andersson handlar det vidare om att påverka målgrupper som behöver påverkas, enligt vad man tycker. Påverkan definieras som en ”medveten projicering eller förvrängning av sanningen”, och då kan man börja bli lite orolig.

När man i samma handbok kan läsa att såväl medier som regering och riksdag är legitima operativa mål tycker jag att det finns goda skäl att fundera lite grann på att styra upp det här lite mer och inte bara lita på att det ordnar sig och att de nog sköter sitt uppdrag som de ska. Det är också ett skydd för dem själva att veta var gränserna går.

Varför inte lagreglera det här precis som man har gjort i USA? Varför inte skilja mellan information och propaganda?

Anf. 14 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jag är tvungen att upprepa vad jag har sagt tidigare: Enligt krigets lagar får en stridande part skicka ut det budskap som bedöms gynna de egna styrkorna och försvaga angriparens vilja till strid. I de här sammanhangen kan det också handla om att skicka ut budskap till militära le-

dare och till förband på motståndarsidan. Detta är helt legitimt enligt krigets lagar och det som jag förmodar att den här förbandschefen syftar på i de citat som Stig Henriksson ger. Det är så verksamheten regleras, och det är det som styr det hela.

I fredstid gäller de lagar och regler som gäller för övriga myndigheter, och här har man ingen möjlighet att bedriva någon egen, fri verksamhet. Man lyder alltså under insatschefen, och det som man gör i fredstid är övningsverksamhet som är scenariobaserad.

Jag skulle aldrig kunna tänka mig över huvud taget att den typ av aktiviteter som interpellanten överväger här är aktuella eller har varit aktuella. Det här handlar om övningsverksamhet i fred, och det handlar om hur man hanterar en situation i krig.

Jag anser att vi behöver ett sådant här förband. Jag anser att det är en viktig kompetens för Försvarsmakten, och jag anser inte att jag har anledning att vidta några som helst åtgärder med anledning av denna interpellation.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2016/17:107
9 maj

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellation 2016/17:397 om förtroendet för Natos försvarsförpliktelser

Anf. 15 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Pål Jonson har frågat mig om det fortfarande är mitt och regeringens ställningstagande att det råder oklarheter kring de gemensamma försvarsförpliktelserna inom Nato, om förtroendet för de gemensamma försvarsförpliktelserna enligt min bedömning är viktiga för att trygga den europeiska säkerhetsordningen och om det är mitt och regeringens ställningstagande, likt den föregående regeringens, att det även är viktigt för Sveriges säkerhet att det finns ett starkt förtroende för de gemensamma försvarsförpliktelserna inom Nato.

Den amerikanska administrationen har sedan tillträdet vid olika tillfällen bekräftat det amerikanska stödet för Nato. Ur ett europeiskt och ur ett svenskt perspektiv är det viktigt att USA fortsätter att vara engagerat i Europas säkerhet.

Regeringen såväl som Försvarsberedningen har konstaterat att det är av stor vikt att Nato upprätthåller förtroendet för de kollektiva säkerhetsgarantierna. Natos åtgärder för att garantera säkerheten för de allierade bidrar till den regionala stabiliteten i vårt närområde.

Natos säkerhetsgarantier är ytterst en fråga för medlemsstaterna själva. Sverige är inte medlem i Nato och ingår inte i det kollektiva försvaret. Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast. Vår militära alliansfrihet tjänar oss väl och bidrar till stabilitet och säkerhet i norra Europa. Den förutsätter en aktiv, bred och ansvarsfull utrikes- och säkerhetspolitik i kombination med fördjupade försvarssamarbeten, särskilt med Finland, och en trovärdig nationell försvarsförmåga.

Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik bygger på sammanhållning i EU och ökat samarbete på bred front: i Norden och Östersjöområdet, inom FN och OSSE, med Nato och genom en stark transatlantisk länk.

Kombinationen av militär alliansfrihet, stärkt nationell militär förmåga och fördjupade samarbeten med andra bygger vidare på en svensk modell syftande till att minimera spänningar. Detta ökar våra möjligheter att verka för förutsägbarhet och stabilitet i Europa och i vårt närområde.

Att värna och upprätthålla den europeiska säkerhetsordningen är viktigt för både europeisk och amerikansk säkerhet. Europa och USA har gemensamma intressen, och många globala utmaningar kräver att Europa och USA agerar tillsammans. Det transatlantiska samarbetet förblir grundläggande för den europeiska säkerheten.

Anf. 16 PÅL JONSON (M):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för vad jag tycker är ett klart och tydliggörande svar om Natos viktiga roll i den europeiska säkerhetspolitiken. Jag uppskattar att regeringen är tydlig med detta även om vi har olika uppfattning om huruvida det ligger i Sveriges intresse eller inte att ansluta sig till försvarsalliansen.

Skälet till att jag ställde denna interpellation var att utrikesministern under den utrikespolitiska debatten sa att vi inte visste något om framtiden för Natos säkerhetsgarantier och att det var sanningen. Mitt syfte är inte att plocka mening ur sitt sammanhang, och jag har också respekt för att saker och ting kan förändras beroende på vad regeringar gör och säger under resans gång. Men om regeringen inte har förtroende för Natos säkerhetsgarantier utgör det ett allvarligt problem också för svensk säkerhet, i ljuset av vad utrikesministern har sagt.

Jag tolkar dock utrikesministerns svar som att man har tagit till sig de signaler som den nya amerikanska administrationen har sänt ut under de senaste månaderna för att återförsäkra de europeiska allierade om vikten av det amerikanska engagemanget.

Herr talman! Även om Sverige inte är medlem i Nato är vi givetvis djupt beroende av den säkerhet som Nato upprätthåller genom att vara den enda organisation som tryggar och säkrar de allra flesta europeiska gränser.

Det svenska beroendet av Nato har ökat efter Rysslands aggression mot Ukraina och illegala annektering av Krim. Det är uppenbart att Ryssland inte respekterar internationell rätt eller andra länders gränser och suveränitet. Detta är ytterst också skälet till att Sverige har valt att fördjupa sitt samarbete med Nato de senaste åren. Det är därför viktigt att det finns ett starkt förtroende för de gemensamma försvarsförpliktelserna i Nato.

Därför var det lite olyckligt att utrikesministern så kraftigt ifrågasatte Natos försvarsförpliktelser under den utrikespolitiska debatten. Jag har inte hört något Natoland uttrycka sig på samma sätt, och jag tror att det i grunden finns det tre skäl till det.

För det första: De gemensamma försvarsförpliktelserna bygger på internationella avtal och traktat, som snart har funnits på plats i 70 år. Det är inget man kan eller vill ändra över en natt. Med andra ord har Nato under lång tid varit en mycket framgångsrik försvarsallians.

För det andra: Det som verkligen ger trovärdighet till Natos gemensamma försvarsförpliktelser är den gemensamma försvarsplaneringen. Det handlar inte bara om att man säger att man ska försvara varandra utan också om att man övar, tränar, planerar och avsätter militära resurser för detta varje dag. Det är viktigt och bra.

För det tredje: Säger man att Natos försvarsförpliktelser inte är trovärdiga riskerar man att försvaga alliansens krigsavhållande förmåga. Det sänder en signal om att man inte litat på Nato. Det tror jag att man ska vara lite återhållsam med att göra. Hela Natokonceptet bygger ju på en trovärdig krigsavhållande förmåga.

Med tanke på att Nato har blivit en allt viktigare organisation för svensk och europeisk säkerhetspolitik är det naturligt för mig att landa i slutsatsen att det bästa sättet att påverka och ta ansvar för denna organisation är att bli fullvärdig medlem.

Utrikesministern säger också att det är viktigt med det amerikanska engagemanget i Europa, och jag delar denna uppfattning. Men detta amerikanska engagemang bygger på Nato och ytterst att det finns traktatsåtgången från USA gentemot Europa. Vill Sverige stärka den amerikanska närvaron i Europa vore det naturligt att bli medlem i försvarsalliansen.

Anf. 17 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Jag ska inte gå in i debatten och diskutera hur framgångsrik militäralliansen har varit i Afghanistan och Libyen och vad deras folk möjligen anser om saken.

Jag ska gå in på en helt annan linje. Artikel 5 är ofta lite dåligt läst. Man ser det som en försvarsgaranti: en för alla, alla för en. Det stämmer ganska långt. Det står dock där, precis som i många andra liknande dokument, inklusive Lissabonfördraget och solidaritetsförklaringen, att om en stat blir angripen ska de andra bistå den part eller de parter som sålunda angripits genom att individuellt och i samförstånd med övriga parter genast vidta åtgärder som bedöms nödvändiga, inbegripet bruk av väpnat våld, för att återställa och upprätthålla säkerheten i det nordatlantiska området.

Det betyder att det inte med automatik ingår väpnat våld som svar på ett angrepp, utan man kan lämna stöd på andra sätt.

Det kan vara bra att komma ihåg att artikel 5 inte är ovillkorlig vad gäller att man absolut får militär hjälp. En angripen medlemsstats vädjan om hjälp kan enligt fördraget och beroende på det politiska läget i världen bli bemött av alliansbröderna på ett sätt som man kanske inte har räknat med. Tycker de andra att angreppet inte ska bedömas som ett angrepp eller om de inte vill ställa upp och så vidare kan de enligt traktaten låta bli, bara de ger stöd på annat sätt.

Det kan vara bra att komma ihåg detta eftersom debatterna många gånger verkar spegla en annan uppfattning om vad det står i artikel 5 och vad det innebär.

Anf. 18 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Pål Jonsons interpellation är på ett sätt tidsbunden. Den ställdes i en tid då det rådde osäkerhet om var USA faktiskt stod – detta mot bakgrund av uttalanden i Donald Trumps valkampanj och den osäkerhet som rådde innan den nye presidentens administration hade tillträtt.

Det var inte bara jag som undrade hur det egentligen stod till. Givetvis var Natoländerna speciellt angelägna om att få uttalanden som klargjorde exakt var USA stod.

Att respektera traktat och internationella förpliktelser verkar tyvärr inte gälla beträffande till exempel klimatavtalet. Uttalanden av detta slag gjorde att det fanns en stor oro.

Vi befinner oss i en tid när normer, samarbeten och institutioner som är centrala för vår säkerhet ifrågasätts eller utsätts för starkt tryck. Rysslands aggression mot Ukraina och den illegala annekteringen av Krim utmanar hela den europeiska säkerhetsordningen i grunden.

Respekten för varje lands territoriella integritet och rätten att göra självständiga säkerhetspolitiska vägval är fundament i den europeiska säkerhetsordningen. Att försvara denna ordning är viktigt både för Europa och för amerikansk säkerhet och är av grundläggande säkerhetspolitiskt intresse för oss.

Osäkerhet råder fortfarande kring vissa amerikanska positioner i ett antal politiska sakfrågor, och en del uttalanden under valkampanjen bidrog som sagt till detta. Politiken förtydligas dock i takt med att den nya administrationen kommer på plats och utarbetar sina positioner.

De uttalanden som gjorts sedan administrationens tillträde har varit tydliga i sitt stöd för Natos säkerhetsgarantier. Såväl president Trump och vice president Pence som försvarsminister Mattis och utrikesminister Tillerson har bekräftat USA:s stöd för Nato och dess kollektiv- och försvarsgarantier. Detta är förstås viktigt för stabiliteten och säkerheten i Europa. Samtidigt har kraven på de allierade att uppnå 2-procentsmålet beträffande nationella försvarsutgifter blivit mycket mer uttalade.

Vi betraktar fortfarande det transatlantiska samarbetet som centralt för europeisk säkerhet. Det är prioriterat för regeringen, och det är viktigt i EU och OSSE, inom ramen för vårt partnerskap med Nato men också som grund i våra bilaterala försvarssamarbeten.

I en osäker omvärld är det viktigt att den svenska säkerhetspolitiska linjen är fast, konsekvent och tydlig. Vi bygger säkerhet tillsammans med andra. Militär alliansfrihet tillsammans med stärkt nationell försvarsförmåga i kombination med fördjupade samarbeten är de tre benen i vår säkerhetspolitik och ökar våra möjligheter att verka för förutsägbarhet och stabilitet i Europa.

Vi behöver använda hela bredden av de säkerhetspolitiska instrument vi har, både i närområdet och på den globala arenan. Men jag tycker inte att vi ska ta Natodebatten här, för det var inte syftet med interpellationen.

Anf. 19 PÅL JONSON (M):

Herr talman! Jag har bara en kort kommentar till Stig Henriksson. Precis så är det; det finns ingen automatik i artikel 5, men det som gör att artikel 5 är viktigare än artikel 42.7 i Lissabonfördraget är den gemensamma försvarsplaneringen. Man övar och tränar varje dag, och detta ger en trovärdighet.

Tack, utrikesministern, för klargörandet! Jag är glad över att det finns en större tilltro till de gemensamma försvarsförpliktelserna nu inom regeringen. Detta är viktigt

Jag kan inte avhålla mig från att återkomma till den andra halvan av svaret, nämligen motiven för den militära alliansfriheten. Utrikesministern sa att denna alliansfrihet bidrar till säkerhet och stabilitet i Östersjöområdet. Vi har numera ett rätt gott kunskapsläge när det gäller vad ett eventuellt svenskt Natomedlemskap skulle innebära, i och med att vi har haft två

statliga utredningar som har tittat på detta. Jag tänker på Tomas Bertelmans utredning och Krister Bringéus utredning *Säkerhet i en ny tid*.

Krister Bringéus säger att den mest påtagliga militära effekten av ett svenskt Natomedlemskap vore att den osäkerhet som råder i dag kopplat till hur Sverige skulle agera vid ett väpnat angrepp skulle försvinna. Ett Natomedlemskap skulle kort och gott ha en krigsavhållande effekt och vara gynnsamt för både Sverige och de andra allierade länderna i Östersjöområdet.

Tomas Bertelman är lite inne på samma spår i sin utredning. Han säger att vi står så nära Nato att vi knappt kan undgå att identifieras med alliansen, men utan att få det skydd eller den effektivitet i samarbetet som ett fullvärdigt medlemskap skulle innebära. Kontentan är alltså att vi uppfattas tillhöra Nato men att vi inte får några säkerhetsgarantier. Detta säger jag mot bakgrund av att utrikesministern sa att den militära alliansfriheten är bra för stabiliteten och säkerheten i Östersjöområdet. Jag konstaterar att två statliga utredningar har gjort andra bedömningar.

Utrikesministern brukar prata om att det är viktigt med kontinuitet i den säkerhetspolitiska linjen och att denna ligger fast oavsett vad som händer i omvärlden, åtminstone när det kommer till alliansfrågan. Vårt grannland Finland valde i juni 2016 att införa en Natooption i sin säkerhetspolitiska linje. De har inte surrat fast sig lika tydligt som regeringen när det gäller allianstillhörighetsfrågan utan håller dörren öppen för ett framtida Natomedlemskap, om det skulle finnas en majoritet för detta. Jag undrar därför: Uppfattar utrikesministern att detta skapar problem eller otydlighet i Finlands säkerhetspolitiska linje? I så fall är jag nämligen av en annan uppfattning.

Avslutningsvis, herr talman, konstaterar jag att utrikesministern i svaret lyfte upp att Finland har en särställning i vår säkerhetspolitik. Jag delar den uppfattningen. Vi ska ha förmåga att kunna agera i fred, kris och konflikt; det är viktigt och bra.

Jag är lite mer överraskad över att utrikesministern inte nämner det fördjupade bilaterala samarbetet med USA, som jag vet att regeringen har jobbat väldigt hårt för att etablera och som jag tycker är väldigt bra i grunden.

Den hårda verkligheten efter Rysslands angrepp på Ukraina är att den militära alliansfriheten i kombination med ett begränsat försvar inte längre är en riktigt hållbar säkerhetspolitisk lösning. Vi behöver stöd, och vi behöver samverka med andra. I min värld kan detta ske antingen genom att vi tror och hoppas på ett bilateralt avtal med USA eller att vi väljer multilateralismens väg genom ett medlemskap i Nato.

Sverige brukar gilla internationella organisationer och multilaterala avtal – varför inte i fallet med Nato?

Anf. 20 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Tack för debatten!

Det är viktigt för säkerheten i Europa och speciellt för alla Natoländer att förtroendet för de kollektiva säkerhetsgarantierna upprätthålls. Nu har Nato beslutat om förstärkningsåtgärder i de baltiska länderna. Det är en viktig del i detta.

Vi strävar efter gemensam säkerhet, och den byggs tillsammans med andra. Det handlar om arbetet i FN:s säkerhetsråd och i EU, FN, OSSE

Prot. 2016/17:107
9 maj

Svar på
interpellationer

och Europarådet samt i vårt partnerskap med Nato genom den transatlantiska länken och också med våra nordiska och baltiska grannländer, inte minst Finland. Varje land har en skyldighet att se efter sina egna säkerhetspolitiska intressen och välja väg. Vi ska inte lägga oss i detta, men vi samarbetar nära, inte minst med Finland.

I ljuset av det försämrade omvärldsläget är det viktigt att Sveriges säkerhet och välbefinnande kan försvaras och bevaras och att vi framför allt stärker samarbetet i EU. Europeisk enighet är en förutsättning för att vi ska kunna hävda våra intressen och värderingar.

Inom ramen för den militära alliansfriheten, som vi inte har för avsikt att ändra på, utvecklar vi partnerskapet med Nato. Politisk dialog och informationsutbyte med Nato om säkerheten i vårt närområde är viktigt. Ingen av utredningarna har sagt att det föreligger några direkta militära hot mot Sverige.

Gemensamt med Nato har Sverige och Finland ett intresse av att förstå utvecklingen i vårt närområde och bidra till ökad säkerhet, förutsägbarhet och stabilitet. Partnerskapet med Nato bidrar också till att utveckla den svenska Försvarsmakten och såväl den nationella försvarsförmågan som förmågan att genomföra operationer i och utanför närområdet. Det är väl detta som är mest aktuellt i så fall.

Vi stärker också den nationella försvarsförmågan. Vi har haft överenskommelser i riksdagen vid två tillfällen nu om att öka de finansiella resurserna till försvaret. Det senaste beslutet innebar resurser till det civila försvaret. Till detta kommer att förebygga konflikter. Diplomati och utrikespolitiken är vår främsta försvarslinje. Bredden av säkerhetspolitiska instrument som vi har till vårt förfogande – diplomati, militär förmåga, medling och förtroendeskapande åtgärder – ökar våra förutsättningar att verka för förutsägbarhet och stabilitet i Europa och närområdet.

Genom en aktiv, bred och ansvarsfull utrikes- och säkerhetspolitik skapar vi sådana möjligheter, såväl i Europa och närområdet som globalt.

Anf. 21 PÅL JONSON (M):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för denna interpellationsdebatt! Vi delar vissa uppfattningar och skiljer oss åt i andra, vilket vi nog visste redan tidigare.

Jag hävdar att det inte går att komma ifrån att Sverige står inför ett mycket allvarligt och försämrat säkerhetspolitiskt läge, som rimligen borde få konsekvenser för den säkerhetspolitiska linjen och även öppna upp för en seriös svensk Natodebatt. Ryssland har genom sin aggression mot Ukraina och även provokationer mot Sverige och en rad andra länder höjt den säkerhetspolitiska temperaturen i Östersjön. Det är bra att Nato nu faktiskt stärker sin militära närvaro genom Enhanced Forward Presence i Östersjöområdet, vilket utrikesministern tar upp.

Vid Folk och Försvars rikskonferens i Sälen förra året sa försvarsminister Peter Hultqvist att Sverige ofelbart skulle dras in i en militär konflikt om det uppstod en sådan i Baltikum. Detta är även Försvarsmaktens bedömning. Det här är dessutom en tes som Bertelman och Bringéus tar upp. Ett enskilt angrepp på oss är inte sannolikt, men det finns en risk för det som heter konsekvensaggression.

Summan av kardemumman blir att den militära alliansfriheten lite grann har spelat ut sin roll i och med att den inte kommer att hjälpa oss att

hålla oss utanför militära konflikter i vårt närområde, vare sig vi vill det eller inte. Med en sådan bedömning för ögonen anser jag att den militära alliansfriheten inte är lika relevant och att det vore bättre att ansluta sig till Nato och att tillsammans med de allierade länderna kring Östersjöområdet stärka den krigsavhållande förmågan.

Utrikesministern lyfter upp vikten av avspänning, inte minst gentemot Ryssland. Även jag vill gärna se avspänning gentemot Ryssland, men jag tror att förutsättningarna för att hitta en avspänning är väldigt små så länge Ryssland inte accepterar andra länders gränser eller deras rätt att själva göra säkerhetspolitiska vägval.

Tack, utrikesministern, för debatten!

Anf. 22 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Tack, Pål Jonson, för en bra debatt i denna viktiga fråga! Vi menar att såväl Sverige som Europa och USA har allt att vinna på att få till stånd en regelbaserad världsordning. Det handlar framför allt om samarbeten – vi tror på samarbete – och dem ska vi utforma utifrån vårt intresse, vår situation och våra säkerhetspolitiska bedömningar.

Detta kan vi göra när vi har större flexibilitet. Då kan vi också till exempel arbeta mot kärnvapen i världen, vilket vi gör. Vi har tagit ned Sverige från askådarläktaren vad gäller kärnvapennedrustning och nedrustningsfrågor, och vi är numera mycket aktiva i detta. Vi kan göra det här utifrån ett eget och ett globalt intresse.

Vi måste agera gemensamt i Europa och med USA så mycket det går framöver. Därför satsar vi på ett transatlantiskt samarbete, vilket är centralt för europeisk säkerhet och därmed för svensk säkerhet.

Vi kommer inte att ändra på vår säkerhetspolitiska linje när det gäller att hålla fast vid kombinationen militär alliansfrihet, stärkt nationell militär förmåga och fördjupade samarbeten. Det är på så vis det blir förutsägbart, och det är så vi på ett realistiskt sätt kan agera också gentemot de utmaningar vi står inför.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2016/17:398 om kärnvapenförhandlingarna

Anf. 23 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Stig Henriksson har frågat mig vilka frågor Sverige kommer att driva i förhandlingarna om ett internationellt kärnvapenförbud, hur ett sådant bör vara utformat för att ge effekt, om kärnvapenfria länders möjlighet att bidra samt om kärnvapenfria zoner i Norden och Europa skulle kunna vara steg på vägen.

Sverige anslöt sig i fjol till den stora majoritet länder som ställde sig bakom ett beslut i FN:s generalförsamling om att förhandla om ett förbud mot kärnvapen. Det var ett ställningstagande som föregicks av en omfattande analys och dialog med riksdagen men också med civilsamhällesorganisationer inom ramen för Folkrätts- och nedrustningsdelegationen, som vi ju har inrättat på nytt.

Prot. 2016/17:107
9 maj

Svar på
interpellationer

En första förhandlingsomgång genomfördes i New York i förra veckan. Förhandlingarna återupptas härnäst i juni. Detta är en utomordentligt viktig process som förtjänar vårt aktiva engagemang. Den emanerar ur det humanitära perspektiv på kärnvapen som har vuxit sig allt starkare i den internationella debatten.

Tyvärr tvingas man konstatera att kärnvapen återigen har hamnat i blickfånget. Ett inslag i denna oroväckande utveckling är de investeringar som vissa kärnvapenstater gör för att modernisera sina vapenarsenaler. Ett annat är den mer framträdande roll som kärnvapen på sina håll får i politiskt och militärt strategiskt tänkande. Ytterligare ett är den utmaning för den globala icke-spridningsregimen som Nordkoreas kärnvapenambitioner utgör. Risken för att kärnvapen faktiskt kommer till användning – avsiktligt eller oavsiktligt – måste tas på allvar.

Allt detta spår på frustrationen över bristen på framsteg i arbetet för kärnvapennedrustning. Det är därför mer angeläget än någonsin att dödläget på nedrustningsområdet kan hävas och att konkreta steg faktiskt kan tas på vägen mot det övergripande målet om en kärnvapenfri värld. Regeringen gör bedömningen att förbudsprocessen kan bidra till det.

Detta är bakgrunden till att Sverige nu aktivt deltar i den pågående förhandlingen. Något regelrätt utkast till förbudskonvention har ännu inte lagts fram. Sveriges allmänna strävan är dock avtal som tillgodoser svenska säkerhetspolitiska intressen och som bidrar till att stärka normen mot användning och innehav av kärnvapen.

Från regeringens sida beklagar vi att innehavarländerna har valt att inte engagera sig i processen. Det hade varit bättre om så hade varit fallet. Dörren bör fortsatt hållas öppen och en konvention utformas så att man underlättar en framtida anslutning.

Ett centralt svenskt ingångsvärde blir vidare att förbudsprocessen inte på något sätt kan ersätta NPT:s, icke-spridningsavtalets, fundamentala roll. Däremot skulle det kunna bana väg för genomförande av ännu inte infriade nedrustningsåtaganden som har gjorts inom ramen för icke-spridningsavtalet. Vi kommer konsekvent att verka för att detta återspeglas i en framtida konvention. Parallellt förbereds nu också ett brett upplagt svenskt engagemang för att NPT:s översynskonferens 2020 ska bli framgångsrik.

Över 100 länder omfattas i dag av kärnvapenfria zoner av skilda slag och i olika delar av världen. Dessa utgör värdefulla bidrag i arbetet för en kärnvapenfri värld. Frågan om zoner i Norden eller Europa saknar aktualitet, och regeringens fokus ligger därför på de pågående förbudsförhandlingarna.

Det går i dag inte att säga om förbudsprocessen till slut kommer att bära frukt. Redan i samband med fjolårets omröstning i FN:s generalförsamling markerade regeringen att ett slutgiltigt nationellt ställningstagande – ytterst av riksdagen – kan göras först när ett förhandlingsresultat föreligger.

Anf. 24 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Jag har ställt tre frågor, och utrikesministern har besvarat dem punktligt. I stora stycken är jag nöjd med interpellationssvaret, även om jag tycker att det är lite tunt när det gäller frågan om vilka frågor Sverige kommer att driva i förhandlingarna.

Det finns dock en mening i svaret, herr talman, som förbryllar mig: ”Sveriges allmänna strävan är dock ett avtal som tillgodoser svenska säkerhetspolitiska intressen.” Jag har grunnat på vad som egentligen menas med detta. Jag ska dock avstå från att spekulera och i stället låta utrikesministern utveckla meningen och betydelsen av den.

Vad är det då för krav som vi skulle kunna driva? Vi kan till exempel parallellt med detta driva ett stopp för att finansiera, assistera eller på annat sätt uppmuntra de vapen Sverige vill förbjuda. Kan det kanske vara något?

Jag skulle också önska att vi hade ett större folkligt tryck i frågorna, för jag tror att de är ganska okända i dag. Man kunde kanske göra en drive inom landet och internationellt då man sprider kunskap om förhandlingarna och förutsättningarna för dem.

Vidare håller jag förstås med ministern om att ”dörren bör fortsatt hållas öppen och en konvention utformas så att en framtida anslutning underlättas”. Det är jättebra. Men det jag inte kan förstå är vad Sveriges representant Eva Walder sa i debatten om att man också måste kunna utträda. Varför är detta viktigt att betona?

Som jag sa är jag inte konspirativt lagd, men om jag vore det skulle jag kunna tro att detta sas för att hålla dörren öppen för om Sverige i framtiden skulle vilja inträda i en nukleär allians, såsom Nato. För mig veterligt har Sverige aldrig lämnat något FN-avtal. Men eftersom regeringens uttalade politik inte är att vi ska bli medlem i Nato – tack för det! – får betoningen att det är viktigt att man ska kunna lämna ett avtal mig att undra över den.

Vidare: En svensk lag som otvetydigt förbjuder införsel, transitering med mera av kärnvapen på Sveriges territorium tycker jag skulle kunna vara ett stöd för att väcka frågan nationellt och internationellt och komplettera det här. Finland har ju detta. I sin kärnenergilag från 1987 skriver man i 4 § under rubriken ”Kärnladdningar” klart och tydligt: ”Det är förbjudet att till Finland införa kärnladdningar samt att här framställa, inneha och spränga sådana.” Även Nya Zeeland har, trots amerikanska protester, stiftat en sådan lag på initiativ av den dåvarande Labourregeringen – år 1987 antogs New Zealand Nuclear Free Zone, Disarmament, and Arms Control Act. Vad säger ministern om en sådan lag? Vore inte det något också för Sverige?

Vad gäller det här med att parallellt verka för en kärnvapenfri zon i Norden och Europa svarar ministern: ”Frågan om zoner i Norden eller Europa saknar emellertid aktualitet och regeringens fokus ligger därför på de pågående förbudsförhandlingarna.” Det är självklart sant. Men frågan saknar aktualitet av den enkla orsaken att ingen driver den. Det kan skapa aktualitet om Sverige, gärna tillsammans med andra, driver den här frågan. Varför skulle vi inte göra det? Vi får ju inte göra det bästa till det godas fiende.

Det är också så att det i dag finns 180 taktiska kärnvapen utplacerade av USA i fem länder i Europa. Jag kan inte begripa annat, oskolad som jag är, än att det egentligen kan diskuteras om detta inte är ett brott mot NPT. Hur behandlar vi en sådan fråga? Kan den tas upp i det här sammanhanget? Jag förstår att jag överöser ministern med frågor, men det här är en fruktansvärt viktig sak.

Anf. 25 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det är riktigt: Detta är verkligen en angelägen fråga. Tyvärr har den fått allt större betydelse.

Jag tänkte börja med att ta tillfället i akt att lite grann beskriva de förbudsförhandlingar som nyligen påbörjades i New York. Förhandlingar om ett kärnvapenförbud – eller som det heter mer formellt, ett legalt bindande instrument för att förbjuda kärnvapen – har nyligen inletts. Det är riktigt att vår nedrustningsambassadör Eva Walder är vår chefsförhandlare. Ett hundratal länder deltog i den här diskussionen, som präglades av både allvar och eftertanke men också hopp om att vara ett steg på vägen mot en kärnvapenfri värld. Kärnvapeninnehavarna och de flesta av deras allierade valde att inte delta, som jag tidigare sa i mitt interpellationssvar. Men civilsamhället hade stark närvaro under den första förhandlingsveckan, och det råder inget tvivel om att det har varit en väldigt stark drivkraft för att få till stånd de här förhandlingarna.

I princip samtliga som tog till orda underströk vikten av icke-spridningsavtalet som hörnsten för nedrustning och internationell säkerhet. Många betonade också att det här förbudet inte ska ses som ett substitut till existerande avtal, utan som ett steg bland många på vägen mot fullständig nedrustning. Flera, inklusive vi från svensk sida, beklagade att en del länder, i synnerhet kärnvapeninnehavarna själva, valde att inte delta. Många beskrev målet med en konvention i termer av att förbjuda såväl innehav som användning av kärnvapen under alla tänkbara omständigheter. Instrumentet ska etablera en norm som tydligt förbjuder kärnvapen, vilket i sin tur skulle få en stigmatiserande effekt avseende både innehav och användning av de här fruktansvärda vapnen.

Från svensk sida markerade vi att målet bör vara ett instrument som stärker normen mot kärnvapen – ett förbud där det humanitära perspektivet är centralt och som tillgodoser Sveriges sammantagna säkerhetspolitiska intressen. Varför säger man då så? Ja, det är ju självklart att det alltid måste vara vår utgångspunkt. Det handlar om att vi från regeringens sida ska säkra vår befolknings säkerhet. Vi ska göra det gemensamt. Det är därför vi satsar på internationella konventioner.

En annan målsättning ska vara att förbudet inte bara är kompatibelt med icke-spridningsavtalet utan också stärker redan existerande ramverk. Vi framhöll också vikten av att ha ett genderperspektiv på vilka effekter kärnvapenanvändningen skulle innebära och relevansen av någon form av verifikation av icke-kärnvapenstaters efterlevnad. Det tror vi kan ge konventionen ytterligare tyngd och trovärdighet, även gentemot dem som valt att inte delta.

Icke-kärnvapenstater har åtagit sig att avstå från att skaffa kärnvapen och har upprätthållit detta. Vi anser inte att det är rimligt att nya krav åläggs oss i någon större utsträckning.

Förhandlingarna återupptas i sommar, och det återstår att se om man inom tidsramen på tre veckor kommer att kunna enas om ett avtal. Vi är beredda på att förhandlingarna mycket väl kan fortsätta också under nästa år.

Det är riktigt att det behövs ett folkligt tryck. Jag kommer att vilja bidra till det och till att engagera civilsamhällesorganisationerna.

Behövs det nya lagar? Jag tycker inte att man ska utesluta någonting. Det är bra att allt kommer upp på bordet. Kom ihåg att vi har lagt den här

frågan på bordet på nytt! Den fanns inte tidigare utan var död också här i Sverige. Det är bra att vi får diskutera den.

Kan man skapa aktualitet för kärnvapenfria zoner? Ja, kanske, men problemet är att många länder är Natomedlemmar och har det mycket svårare. Vi har skilda säkerhetspolitiska utgångspunkter. Därför startar man i så fall i en uppförsbacke med en fråga som man kanske inte har möjlighet att föra i hamn. Det är också sådana överväganden som ligger bakom.

Anf. 26 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Jag tackar för klargörandet. Jag tycker verkligen att det är bra att vi driver de här frågorna som nation. Det har vi all heder av.

Men jag är fortfarande lite förundrad. Jag förstår rent allmänt att alla avtal vi undertecknar naturligtvis bör tillgodose svenska säkerhetspolitiska intressen. Jag har bara så förtvivlat svårt att förstå hur ett avtal om att förbjuda kärnvapen inte skulle göra det per se. Hur skulle det kunna vara formulerat på det sättet? Detta kombineras som sagt med det för mig obegripliga och av utrikesministern okommenterade talet i generalförsamlingen om att betona att man måste kunna utträda. Det förbryllar mig lite grann. Vad skulle vi ha för intresse av det, om det nu inte fanns något slags Nato-koppling här? Det senare vill jag ogärna tro och har väldigt svårt att tro.

Ministern säger vidare i interpellationssvaret: "Tyvärr tvingas man konstatera att kärnvapen återigen hamnat i blickfånget." Där håller jag inte med. Jag tycker att det är bra att de har hamnat i blickfånget, eftersom läget är så allvarligt som det är. Världen kärnvapenupprustar grovt. Avtalet med Iran är visserligen en framgång, men i övrigt ser det mörkt ut. Hur det är med Nordkorea känner vi till. Det är väldokumenterat. Ryssland moderniserar sina kärnvapen till en i alla fall för mig okänd kostnad. USA beslutade redan under Obama att modernisera sina kärnvapen till den svindlande summan av 350 miljarder dollar under tio år. Det innebär att USA spenderar 1 000 gånger mer på att modernisera och underhålla sina kärnvapen än på att nedrusta dem – något man är skyldig att börja göra enligt NPT. Även de brittiska kärnvapnen ska moderniseras. Det nuvarande Tridentsystemet kostar 1,8 miljarder pund per år, och nu ska dessa vapen moderniseras för 15–20 miljarder. Beslut om det togs redan under Blairregimen, så det är väl i full gång.

Sedan finns den här nya tendensen att utveckla taktiska kärnvapen som är avsedda att kunna användas i direkt krigföring, något som freds rörelsen och några icke-kärnvapenstater har uppmärksammat men jag som tror att befolkningen i allmänhet inte känner till. Tidigare har principen varit att man har kärnvapen för att inte använda dem, så kallad terrorbalans. Men ju mer man utvecklar små och lätta kärnvapen, desto mer sänker man tröskeln för användandet av dem. Det brådskar alltså – därav mina frågor och tips. Jag undrar fortfarande till exempel om det här med att driva på för ett stopp för att finansiera, assistera eller på annat sätt uppmuntra de här vapnen, som vi vill förbjuda.

Sedan finns det de som tycker att det är naivt och dumt att tro att man kan förbjuda kärnvapen. Men det är inte alls något konstigt i det. Man brukar räkna med tre typer av massförstörelsevapen, och vi har förbjudit två av dem. Visserligen sker det brott mot detta, men då är det erkänt att det är brott. Nu återstår att förbjuda det tredje, som är allra farligast för vår överlevnad.

Prot. 2016/17:107
9 maj

Svar på
interpellationer

Jag tycker att vi bör försöka hitta alla möjliga tänkbara vägar och testa dem i de här förhandlingarna, eftersom det är väldigt svårbehandlad materia. Och som sagt: Redan det att man inte rustar ned kärnvapen och att man placerar ut sina kärnvapen i kärnvapenfria länder innebär – jag kan inte fatta annat, lekman som jag är – brott mot NPT. Vad gör vi åt det, ministern?

Anf. 27 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! I själva verket är vi överens om synsättet och analysen, Stig Henriksson. Det har varit angeläget att det här har blivit aktuellt och klättrat upp på den politiska dagordningen. Men det har skett av fel anledning – inte för att man i första hand vill ha bort dem, utan för att man faktiskt rustar upp sina kärnvapen i stället.

Man ska inte utesluta en rad lösningar eller steg på vägen framåt. Jag är villig att diskutera både det ena och det andra förslaget. Jag tycker att det är bra att det finns en ram – en internationell sådan – där vi säger att samarbete är den effektivaste vägen framåt. Om vi redan nu kan ha med oss mer än ett hundratal länder i diskussionen blir implementeringen av slutresultatet bättre och mer effektiv, får vi väl hoppas, för detta är viktigt.

Jag utgår från att de åsikter som framförs kan ha att göra med exempelvis lagtekniska skäl eller respekten för varje lands säkerhetspolitiska lagstiftning.

Det kunde också vara intressant att nämna någonting om hur vi kan engagera oss och vad vi faktiskt gör. Vi har ju inte bara ett starkt politiskt engagemang, utan vi har från svensk sida även framstående teknisk expertis.

Vi tycker att alla initiativ som kan föra oss närmare målet om en kärnvapenfri värld ska prövas. Vi har nära dialog och samarbete med både kärnvapenstater och icke-kärnvapenstater.

Vi är överens om att NPT är av grundläggande betydelse, och vi tycker att utmaningarna inför NPT:s översynskonferens är väldigt betydande. Omvärldsläget är ansträngt och debatten polariserad, och det gäller nu att påverka kärnvapenstaterna till att vilja bidra.

Provstoppsavtalet och att detta ska träda i kraft tillhör också våra nedrustningsprioriteringar, och Nordkoreas provokationer och provsprängningar – i strid med säkerhetsrådets resolutioner – visar på vikten av det. Vi har sedan 90-talet varit en av de största förkämparna för CTBT, som det heter, och vi har haft ett kontinuerligt politiskt engagemang. Genom FOI bidrar vi dessutom med verifikationsteknologi för användning inom ramen för det internationella övervakningssystemet.

Jag träffade själv Lassina Zerbo, som är chef för CTBTO, då han i februari besökte Sverige. Detta är någonting som inte så ofta uppmärksammas men som jag tycker är viktigt att vi framhåller och är stolta över.

Ett annat väldigt viktigt element är riskreducering – att kärnvapenstaterna sänker beredskapsnivåerna i sina arsenaler. Detta är en fråga som Sverige driver tillsammans med en grupp länder – Schweiz, Chile, Nya Zeeland, Malaysia och Nigeria – eftersom arrangemang som innebär att vapen kan avfyras med några minuters varsel ökar riskerna för förhastade och eskalerande beslut. Det ligger i allas intresse att sådana situationer undviks.

Dessutom deltar Sverige i samarbeten för verifikation av kärnvapennedrustning, och vi har ett engagemang för ett avtal som förbjuder produktion av klyvbart material för vapenändamål.

Vi har många spår att arbeta på. Jag tycker att det är på det sättet frågan ska föras framåt. Vi bör engagera oss brett och ta med civilsamhället mycket mer än vi har gjort hittills, så att vi får ett folkligt engagemang. Jag håller med om att detta är väldigt viktigt.

Anf. 28 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Jag skulle vilja koppla på detta med beredskapströskeln, för det är precis som ministern säger: Även i fredstid kan ett kärnvapenkrig utlösas. Av misstag kan världen gå under.

Vi har varit på randen till detta flera gånger. Kanske kom vi allra närmast den 26 september 1983 – då kunde världen ha gått under, men nästan ingen visste om det.

Det som hände var att en ensam man, Stanislav Petrov, förhindrade ett kärnvapenkrig. Plötsligt uppfattade ryska så kallade Okosatelliter – spionsatelliter i rymden – något oroväckande. Larmet gick – man visste inte att det rörde sig om en Natoövning som simulerade en kärnvapenattack, utan man tolkade det som att en kärnvapenattack omedelbart var på gång.

Befälet för missilövervakningen, överstelöjtnant Petrov, fick underrättelser om att en amerikansk interkontinental missil hade avfyrats i riktning mot Sovjetunionen. Om han hade följt sina instruktioner skulle han ha utlöst svaret, men han bröt mot givna order. När man dessutom vet att han egentligen inte skulle ha tjänstgjort den kvällen utan ryckte in för en sjuk kollega, som möjligen hade varit mindre benägen att trotsa givna order, kan man säga att civilisationen räddades av en ren slump.

Att få förlängda tider för respons och reaktion, så att det ska ta lite längre tid, är en jätteviktig sak i all enkelhet. Detta kräver dock naturligtvis att de som besitter kärnvapen tar det ansvaret.

Men i längden håller inte det. Tillsammans med klimatförändringarna är detta något som inte bara riskerar att innebära allvarliga störningar, olyckor och elände utan hotar hela mänsklighetens fortlevnad. Därför är det brådskande att även det sista massförstörelsevapnet förbjuds, och jag är glad att Sveriges regering arbetar för detta.

Anf. 29 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Tack, Stig Henriksson, för en fin debatt om denna viktiga fråga!

I vår nationella säkerhetsstrategi skriver vi så här: ”De förödande skadeverkningar på människor och miljö som användning av kärnvapen skulle medföra ger anledning till fortsatt svenskt engagemang i denna fråga. Det är ett tydligt säkerhetspolitiskt intresse för oss att det dödläge som länge präglat det multilaterala samarbetet för kärnvapennedrustning kan hävas.”

Vi tror att de nu pågående förbudsförhandlingarna kan bidra till detta och att de kan skjutsa på. Jag vill även understryka bredden i det svenska engagemanget. Med en kunnig och insatt debatt och med ett stort engagemang kan vi föra frågan vidare. Jag tycker att alla initiativ med potential att leda till konkreta framsteg för nedrustning och icke-spridning bör provas allvarligt, och därför fortsätter vi att fokusera på detta.

Prot. 2016/17:107
9 maj

Svar på
interpellationer

Tänk så viktigt det är att tänka självständigt och att ibland också agera självständigt, vilket Stig Henrikssons exempel visar!

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2016/17:423 om återuppbyggnaden av Irak

Anf. 30 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Robert Halef har frågat mig på vilket sätt jag via FN:s säkerhetsråd och EU:s utrikesråd kommer att verka för att säkra ekonomiska resurser och en åtgärdsplan för återuppbyggnaden av Nineveslätten och delar av Mosul samt på vilket sätt Sverige, till exempel via FN:s säkerhetsråd och EU, kommer att bidra till att hjälpa till med och påskynda återuppbyggnaden av kristna och andra etnoreligiösa minoriteters samhällen i Irak.

Den förödelse som Isil, eller Daish, skoningslöst spridit och som har drabbat och fördrivit stora delar av civilbefolkningen i Irak – inte minst kristna och andra minoriteter – är en mänsklig katastrof. Jag känner stor oro över deras situation, och jag delar Robert Halefs syn att människor på flykt måste få möjligheten att återvända hem.

Sverige gav via Sida under 2016 drygt 200 miljoner kronor i direkt stöd för att lindra den humanitära krisen i Irak och är en stor givare av icke-öronmärkt kärnstöd till flera FN-organ med verksamhet i landet. Efter de militära framgångarna, inte minst det pågående återtagandet av Mosul, måste det internationella samfundet bistå Irak i att blicka framåt för att säkerställa stabilisering och långsiktig återuppbyggnad.

Sveriges engagemang för Irak och hela dess befolkning är brett och långsiktigt. En femårig strategi för utvecklingssamarbete med Irak kommer att lanseras under andra halvan av 2017 och omfatta upp till 1 miljard kronor. Fokus kommer att vara på freds- och statsbyggande samt jämställdhet för att främja en fredlig och demokratisk utveckling i Irak.

Ministern för internationellt utvecklingssamarbete och klimat, Isabella Lövin, besökte den 4–7 mars landet för att befästa det svenska stödet och tala om stödbehoven med irakiska företrädare, FN och civilsamhället. Ministern besökte även staden Falluja, som befriades från Daish i juni 2016, för att ta del av det återuppbyggnadsarbete som pågår i befriade områden.

Regeringen har sedan 2015 bidragit till UNDP:s stabiliseringsfond i Irak med 125 miljoner kronor. Stödet syftar till att stödja insatser för att stabilisera områden som befrias från Daish genom återuppbyggnad av infrastruktur och säkerställandet av tillgång till grundläggande samhällsservice. Detta underlättar för internflyktingar att flytta tillbaka till sina hem.

Fonden bidrar till stabiliseringsåtgärder i Nineve i nordvästra Irak och planerar även insatser i Mosul när staden väl befriats.

Den omfattande mineringen i Irak bidrar till ytterligare svårigheter för återvändande. Sverige har därför under 2016 stött minröjningsinsatser i Irak med 15 miljoner kronor genom Mine Action Group och Danish Demining Group.

Sverige arbetar också aktivt för ökat EU-engagemang i Irak till stöd för långsiktig stabilisering och reformering av Iraks säkerhetssektor samt

för politiska reformer. Som en del i detta arbete verkar Sverige för att EU upprättar en civil stödsats.

I FN:s säkerhetsråd verkar Sverige för att stödja FN:s politiska mission i Irak, Unami, och dess arbete för att främja nationella åtgärder för fredsbyggande och stabilisering. I säkerhetsrådet verkar vi också pådrivande för att humanitära frågor ska få ökad uppmärksamhet av det internationella samfundet, inklusive stärkta resurser för FN:s humanitära arbete inför ett fullt återtagande av Mosul.

Därtill verkar Sverige för att kvinnor bättre ska inkluderas i freds- och försoningsprocesser och för att stödja ytterligare åtgärder för att förebygga könsrelaterat våld.

Sverige påtalar även vikten av koordinering inom och mellan FN och det internationella samfundet, inte minst bland EU:s medlemsstater, för att säkerställa samordning och effektivt utförande av stödsatser.

Det är dock viktigt att poängtera att vägen framåt måste utgöras av en inkluderande politisk process som innefattar nationell försoning, reform, dialog, respekt för folkrätten, rättsstatens principer och de mänskliga rättigheterna.

Anf. 31 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Tack, utrikesministern, för svaret! Jag är dock inte nöjd, för det finns inga direkta öronmärkta medel till återuppbyggnaden av Nineveslätten. De kristna folkgrupperna syrianer, kaldéer, mandéer och assyrier i Irak har blivit marginaliserade på grund av religiös och etnisk diskriminering och förföljelse under flera decennier.

År 2014 tvingades över 200 000 kristna invånare på flykt från Nineveslätten och Mosul av terrororganisationen Islamiska staten. De ställdes inför ultimatum: att konvertera till islam eller bli dödade. En del kidnappades. Andra dödades, och deras egendom konfiskerades. De flesta kristna invånare flydde till den kurdiska regionen, och även yazidierna utsattes för samma övergrepp.

De systematiska övergreppen är ett folkmord som har erkänts av Europaparlamentet i en resolution från 2016. Flera nationella parlament har också erkänt övergreppen som folkmord. Jag har personligen motionerat i Sveriges riksdag om ett erkännande långt innan frågan blev aktuell för beslut i EU-parlamentet. Men tyvärr röstade majoriteten av Sveriges riksdagspartier emot ett erkännande.

Herr talman! Sveriges regering bör erkänna folkmordet och verka för att även FN:s säkerhetsråd erkänner det. Jag måste säga att jag är besviken på Sveriges utrikesminister i det här fallet och på regeringens hållning och feghet i frågan. Beslutet att vägra erkänna folkmordet är ett stort svek mot de drabbade folkgrupperna. Att inte kalla saker för dess rätta namn hjälper tyvärr inte de drabbade etnoreligiösa folkgrupperna.

Herr talman! För att kristna flyktingar ska kunna återvända hem är det viktigt att återuppbygga och öka säkerheten och tryggheten på Nineveslätten. De 200 miljoner kronor som ministern hänvisar till går inte till drabbade kristna folkgrupper på Nineveslätten. Jag är stolt över Sveriges insatser när det gäller bistånd i allmänhet. Men denna min oro bekräftas av ärkebiskopen från norra Irak, Nicodemus Daoud, som nyligen var på besök här i Sverige. Han bekräftade då för bistandsministern att stödet inte kommer till kristna områden.

Prot. 2016/17:107
9 maj

Svar på
interpellationer

Herr talman! Återuppbyggnad av befriade områden från terrorgruppen Islamiska staten var temat på ett seminarium som arrangerades av Kristdemokraterna i Sveriges riksdag för cirka en vecka sedan just för att uppmärksamma frågan.

Sverige satsar 25 miljoner per år sedan år 2015 på olika FN-projekt via United Nations Development Programme. Det är en stabiliseringsfond för olika stödsatser som syftar till att stödja insatser för att stabilisera områden som befriats från Islamiska staten med mera. Detta är en skattretande liten summa, för behovet är mycket stort. I förhållande till behovet är det en droppe i havet. FN, EU och Sverige kan göra mer för dessa behövande medmänniskor. Utan stöd och hjälp blir deras enda alternativ att emigrera till Europa.

Herr talman! Min fråga är: På vilket sätt kommer Sverige att agera via FN:s säkerhetsråd och EU och hjälpa till med återuppbyggnaden av kristna områden på Nineveslätten och göra det möjligt för flyktingar att återvända hem?

Anf. 32 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Du kan vara stolt över vad Sverige gör, Robert Halef. Det vill jag absolut hävda. Vi är en av de absolut största bidragsgivarna. Vi ger till FN-organen, och vi ger kärnstöd – icke öronmärkt stöd. Vi ger till det som jag nämnde, UNDP:s stabiliseringsfond, som används just för att bidra till stabiliseringsåtgärder i Nineve och som också planerar insatser i Mosul. Vi har en plan för utveckling i landet på 1 miljard. Sverige är ett av de mest generösa länderna.

Vi är förstås beroende av att verka via FN-organ och andra väl etablerade organ som är aktiva i Irak. Skulle vi skämmas? Nej, absolut inte. Tvärtom är Sverige, vilket också irakierna själva påpekar, ett av de länder som är mest aktiva och även mest generösa. Då har jag ändå inte nämnt det humanitära stöd som vi bidrar med. Sverige gör dessutom insatser för minröjning och specifika insatser som förstås också måste till för att människor ska kunna återvända.

Det finns alltså ingenting att skämmas för när det gäller våra insatser i Irak. Tvärtom är de mycket aktiva på såväl det politiska som det humanitära och det militära spåret. Vi gör så mycket vi kan, och vi måste förstås samarbeta med andra länder för att se till att det riktas och används på rätt sätt. Men vi är i en situation där över 20 år av krig, sanktioner och sekteristiskt våld har lett till svåra politiska och sociala utmaningar. Det kräver både långsiktigt och brett engagemang i Irak.

Den strategi som man inledde 2004 hade fokus på demokratisk samhällsstyrning, MR, handel, industri och finansiella system. Den förra regeringen beslutade 2013 att fasa ut utvecklingsbiståndet till Irak, men vi har beslutat oss för att anta en ny utvecklingsstrategi från och med i höst. Dessutom har vi alla dessa insatser. Vi har också inom ramen för den regionala Mellanöstern- och Nordafrikastrategin och Syrienkrisstrategin andra projekt med verksamhet i Irak: Kvinna till kvinna, UNFPA:s regionala flyktingprogram och så vidare.

Vi har alltså en femårig biståndsstrategi som vi lanserar under detta år med en budget på 1 miljard kronor. Där tar man ett långsiktigt helhetsgrepp, och inkluderande politiska processer där minoriteter deltar är avgörande. Det humanitära stödet är också mycket stort: 202 miljoner kronor

under 2016 och 135 miljoner kronor fram till i dag under detta år. Det handlar om FN-organ verksamhet i Irak, där UNHCR mottar 750 miljoner kronor under 2017. De har en central roll inte bara när det gäller att ta hand om de människor som tvingas på flykt utan också för att möjliggöra återvändande till befriade områden.

Sverige kan förstås inte göra allt, och det tror jag inte heller att Robert Halef vill påstå. Men när det gäller att du skulle behöva skämmas tycker jag verkligen inte det. Vi är mycket aktiva på alla dessa tre spår.

Anf. 33 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Jag tror att utrikesministern missförstod mig. Jag är stolt över Sveriges humanitära insatser världen över. Jag sa att jag skäms över att regeringen och riksdagen inte har erkänt folkmordet på kristna och andra etnoreligiösa minoriteter, vilket Europaparlamentet gjorde under förra året.

Herr talman! Medmänniskor lever i misär på flyktingförläggningar och vill återvända hem. En återuppbyggnad och en fredad zon för kristna på Nineveslätten skapar hopp om en ny framtid och är räddningen för kristenheten i landet.

Herr talman! Utrikesministern var ivrig och kampanjade hårt för att få en plats i FN:s säkerhetsråd. Det finns en stor förhoppning på Sverige från flera hundra tusen nya svenskar med ursprung i Irak att Sverige på riktigt ska stå upp för deras anhöriga via FN:s säkerhetsråd och EU. Förhoppningen är att Sverige aktivt driver en återuppbyggnad bland annat på Nineveslätten och möjliggör en fortsatt existens för kristna folkgrupper i deras eget hemland.

De kristna områdena på Nineveslätten och delar av Mosul är nu befriade, och det är dags att hjälpa till med återuppbyggnaden med öronmärkta medel till just detta område som har blivit förstört av terrorgruppen Islamsiska staten. Det är dags att göra det möjligt för flyktingar att återvända till sina hemtrakter. Allt stöd som går via Bagdadregeringen kommer inte fram till dessa områden.

Herr talman! Att biståndsminister Isabella Lövin har besökt Irak har inte hjälpt de kristna folkgrupperna och yazidierna som är mest utsatta på grund av sin tro. Biståndsministern har besökt Bagdad och Falluja och sunni- och shiadominerade områden men inte de kristna områdena på Nineveslätten. De mest drabbade är just kristna och yazidier, och de finns inte i staden Falluja. En hel del av de insatser som nämndes nyligen är riktade till just Falluja.

Detta bekräftar ointresset av att hjälpa kristna och andra etnoreligiösa minoriteter som anser sig vara svikna av den irakiska regeringen som inte skyddat dem från övergrepp och av FN och andra internationella organ som väljer bort dem när det gäller återuppbyggnad av deras områden.

Herr talman! Var finns de öronmärkta insatserna för just kristna folkgrupper på Nineveslätten och för yazidier i Sinjarområdet? Borde inte dessa två folkgrupper och områden prioriteras och återuppbyggas för att skapa hopp om en ny framtid för de drabbade och göra det möjligt för dem att återvända till sina hemtrakter?

Herr talman! Låt mig återge vad en kristen kvinna med tre små barn på en flyktingförläggning sa: Vi är svikna av västvärlden. Många utländska delegationer kommer och går och filmar oss utan någon direkt hjälp. Vi

Prot. 2016/17:107
9 maj

Svar på
interpellationer

känner oss som boskap i en bur och orkar inte mer. Vi är övergivna och har förlorat allt, och våra familjer har splittrats. Snälla hjälp oss så att vi får återvända hem!

Herr talman! Folk skriker efter hjälp att återvända hem. Mina frågor är: På vilket sätt kommer Sveriges regering konkret att verka för att hjälpa kristna invånare som är på flykt att återvända till sina hemtrakter på Ninevesläppen? Kommer Sveriges regering att via FN:s säkerhetsråd verka för en fredad zon för kristna invånare på Ninevesläppen i enlighet med Europa-parlamentets resolutionsbeslut år 2016? Det är nödvändigt och det enda som kan säkra de kristna folkgruppernas framtida existens i landet.

Anf. 34 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Sverige verkar bilateralt och också genom EU och FN för att främja en demokratisk och fredlig utveckling i Irak. Regeringen för kontinuerligt dialog med representanter för centralregeringen i Bagdad men också med KRG för ökad respekt för mänskliga rättigheter, folkrätt och rättsstaten. Försvarsminister Peter Hultqvist, statsministern, Isabella Lövin och jag själv har besökt landet inom loppet av ett och ett halvt år.

Vi talar regelbundet med civilsamhällets representanter, FN och de multilaterala organisationer som är på plats i landet. Förra året träffade jag – och det har jag gjort också efter det – den yazidiska överlevaren Nadia Mourad för att tala om den utsatta situationen för minoriteter, inte minst kvinnor från minoriteterna. Isabella Lövin tog också emot Mosuls ärkebiskop i april.

Det är vår fasta ståndpunkt att varaktig fred bara kan säkerställas genom att det hela irakiska samhället deltar i den politiska processen. Vår princip är att vi ska verka via FN-organ och andra mycket väl etablerade organisationer. Det mesta av stödet är inte öronmärkt, utan det är kärnstöd så att man faktiskt ska kunna använda det till dem som har störst behov. Dit hör förstås den här gruppen, och därför är mycket av stödet till för att hitta vägar till en återuppbyggnad och till att tillåta att människor återvända. Det innehåller hela skalan från minröjning till att man kan återuppbygga säkerhet. Sedan behövs dessutom stöd till säkerhetssektorn i Irak. Det behövs en rad olika insatser för att se till att det blir stabilitet i landet.

Jag vet att det är en diskussion om det här med fredade zoner, men jag vill också varna för att fredade zoner kan bli dödsfällor. Det är otroligt viktigt att veta hur zonerna ska utformas, och än så länge har ingen på ett trovärdigt sätt kunnat visa exakt hur de ska utformas. Men det handlar om att se till att det kan bli en fredlig utveckling i Irak som tillåter människor att känna sig säkra nog att återvända till de platser som är deras hem.

Vi ger också stöd till FN:s politiska mission i Irak som arbetar just med sådana här nationella åtgärder som fredsbyggande och försoning. Där ingår stöd till nationella processer för dialog mellan sunni och shia, kurder, kristna, yazidier och andra grupper och för att verka för ökad respekt för internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter.

Vi driver alltså på i alla de internationella sammanhangen för tydliga åtgärder. Vi uppmärksammar särskilt minoritetsgrupper, och det ingår i vår politiska dialog också. Som sagt har vi ett mycket generöst ekonomiskt stöd för återuppbyggnad och humanitär hjälp. Vi arbetar också aktivt för att försvara och skydda individens frihet att välja religion eller trosuppfattning. Vi står upp för att försvara de här rättigheterna, inte minst inom EU

där det läggs fram resolutioner om detta. Det här ser vi som mycket viktigt också på lång sikt för Irak för att skapa en inkluderande politisk dialog.

Prot. 2016/17:107
9 maj

Anf. 35 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Låt mig bara klargöra för ministern att ett regionalt självstyre, en fredad zon, är underställt Bagdadregeringen. Det här medger parlamentet och konstitutionen. Det skulle göra att de kristna, även yazidier och turkmener i Tall Afar, skulle få en något mer fredlig utveckling i de här områdena som de verkar i.

Det talas om demokratisk utveckling i Irak. Det vill vi alla ha, men verkligheten är annorlunda och konstitutionen är annorlunda. Presidenten måste vara kurd. Premiärministern måste vara shia. Talmannen måste vara sunni. Det är en sektariskt byggd konstitution som ned i leden diskriminerar de mest utsatta – de kristna och yazidierna. De ställs inför ultimatum. De passar inte in i mönstret. De är diskriminerade och förföljda och de behöver den här fredade zonen. De behöver öronmärkta pengar för att kunna leva och verka i sitt eget hemland.

Herr talman! En återuppbyggnad skapar hopp om en ny framtid. Det är det som är räddningen för kristenheten i Irak. Jag har personligen besökt norra Irak och träffat många flyktingar och tagit del av deras berättelser som fortfarande gör ont att minnas. Det är smärtsamt att komma ihåg att medmänniskor har fått gå igenom hela den här resan. Men de har en stark längtan och vill återvända till sina hemtrakter.

Debatten i dag handlar om de kristna folkgruppernas framtida existens i Irak. Min fråga är: Kan utrikesministern tänka sig att stödja en direkt öronmärkt satsning på just det här området för att skapa stabilitet, trygghet, säkerhet och en hållbar utveckling just för de kristna i Nineveområdet?

Anf. 36 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag håller med om beskrivningen av hur Daish begår grova, systematiska och omfattande övergrepp mot de mänskliga rättigheterna och internationell humanitär hjälp. Jag har själv lyssnat på många av dem som drabbas, och det är helt riktigt som Robert Halef säger att det är viktigt att vi inte glömmer bort det här lidandet.

Vi fördömer förstas Daish och dessa brutala övergrepp. Vi är också tydliga med att straffrihet inte är något alternativ för de här brotten. Till sammans med EU uppmuntrar vi Irak att ansluta sig till ICC, den internationella brottmålsdomstolen. Gör de det får domstolen möjlighet att undersöka uppgifter om folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser för att kunna ställa dem till rätta.

Det handlar också om att se till att hela den interna processen i Irak kan bli en inkluderande politisk process.

Vi arbetar sällan med öronmärkt stöd. Vi tycker inte att man ska göra det. Vi tycker att man ska ge till FN:s organ, så att de kan bedöma utifrån de viktigaste behoven. Och vi menar att kristnas behov av skydd på till exempel Ninevesläppen hör dit. Det är också inriktningen på en stor del av arbetet. Det måste det vara i fortsättningen också.

Resten är en politisk process. Där talar vi direkt med centralregeringen i Bagdad och med KRG för att trycka på för att det ska vara framtiden för Irak, en inkluderande politisk process där man upphör med förtrycket och förföljelserna av till exempel kristna; men också andra minoritetsgrupper

Svar på
interpellationer

far illa i Irak. Jag tycker att vi har markerat mycket starkt mot det, och vi kommer att fortsätta markera starkt mot det.

Vi måste också stödja Iraks egen process när det gäller att hitta lösningar som handlar om hur man ska fatta beslut och hur man ska organisera sitt samhälle. Där kommer vi att fortsätta bidra.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2016/17:463 om folkmordet 1915

Anf. 37 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Robert Hannah har frågat mig om beredningen av frågan om att erkänna folkmordet fortfarande pågår inom Regeringskansliet. Han har frågat om det är mitt ställningstagande att regeringen av principiella skäl inte ska ta ställning till massövergreppen i Osmanska riket, och hur det i så fall förhåller sig till Stefan Löfvens löfte under valrörelsen 2014 att erkänna folkmordet. Robert Hannah har även frågat om jag, om regeringen av principiella skäl inte ska ta ställning till massövergreppen, kan redogöra för vilka de principiella skälen är.

Utan tvekan begicks omfattande övergrepp mot den armeniska folkgruppen och andra minoriteter under första världskriget i det sönderfallande Osmanska riket. Skildringarna av vad som hände är fruktansvärda.

Regeringen gav år 2015 Stockholm Center for International Law and Justice i uppdrag att på en principiell och allmän nivå belysa relevanta rättsliga, historiska och andra aspekter på förhållningssätt och benämningar i anslutning till historiska massövergrepp. Som jag har beskrivit i större detalj i samband med tidigare interpellationsdebatter i denna kammare visar rapporten hur svåra och mångfasetterade dessa frågor är. I rapporten diskuteras också en rad olika förhållningssätt. I rapporten görs också en tydlig uppdelning mellan förhållningssätt till samtida respektive historiska massövergrepp. Rapporten har överlämnats till regeringen, och något ytterligare arbete med frågan pågår inte i nuläget.

Regeringen instämmer i den allmänna uppfattningen i rapporten om vikten av överväganden om hur ett svenskt agerande kan tänkas påverka parterna i konfliktdämpande och försonande riktning. Enligt rapporten är regeringsuttalanden som fastställer historiska fakta inte helt oproblematiska. De kan uppfattas som normerande för forskningen och strida mot den akademiska principen om kritiskt tänkande. I fråga om massövergreppen i det sönderfallande Osmanska riket är det viktigaste att de berörda gemensamt analyserar och kommer fram till ett förhållningssätt till övergreppen.

Rapporten visar hur viktigt det är att lära av historien för att förhindra upprepning av massövergrepp i vår samtid. Detta är en fråga om respekt för folkrätt och mänskliga rättigheter som är grundläggande i svensk utrikespolitik.

Anf. 38 ROBERT HANNAH (L):

Herr talman! Det är intressant att utrikesministern avslutar med en mening om att lära sig av historien. Vi har nämligen inte lärt oss av historien.

Turkar och kurder i Osmanska riket våldtog systematiskt och dagligen assyriska, armeniska, pontisk-grekiska kvinnor och flickor under folkmordet. Det var en del av folkmordet. Först våldtogs de; sedan tvingades de ut på dödsmarscher i den syriska öknen.

Jag vill citera ett ögonvittne, på engelska: It was a very common thing for them to rape our girls in our presence. Very often they violated eight- or ten-year-old girls so that they were unable to walk and were shot instead.

Man våldtog flickor, och efter att de hade våldtagits kunde de inte ta sig genom den syriska öknen. Då sköt man och dödade flickorna. Man spetsade gravida kvinnor. Det här var ett folkmord där man systematiskt utnyttjade och mördade de kristna minoriteterna när riket höll på att falla, för att skapa en turkisk nationalstat.

Den turkiska staten har gjort det till sin nationella identitet att förneka det här folkmordet. Det verkar ni inte inse, Margot Wallström. Folkmordet är levande. Jag kan inte återvända till mina släktingars hemtrakter eftersom folkmordet inte har erkänts, eftersom vi inte har några rättigheter där. De byarna är ockuperade av den turkiska staten. Tror du att vi har fått kompensation för att de byarna inte längre är våra? Tror du att det finns någon möjlighet för mig att åka dit och lägga ned en sten för att minnas alla de här personerna som har gått bort?

Det finns ingen sådan möjlighet. Turkiska intellektuella som fattar att det här har hänt blir åtalade. Tal om folkmordet är ett brott enligt den turkiska lagen.

Jag har en princip som jag tycker att den här regeringen borde arbeta efter. Om förövarstaten förnekar det den har gjort, ett folkmord, är det upp till andra länder att stå upp och påpeka att det har hänt. Landet tar inte sitt eget ansvar. Man förbjuder tal om folkmordet och har inte lärt sig av det nu, i samtiden. Nu säljs flickor på slavmarknaden i Mosul. Särskilt yazidiska flickor, men kanske också kristna, som kanske är ättlingar till de här personerna, säljs på slavmarknaden i Mosul, på samma sätt som tidigare.

Nej, vi har inte lärt oss av historien. Och Socialdemokraterna har definitivt inte lärt sig av historien. Jag var glad när statsministerkandidaten Stefan Löfven, på det assyriska nyåret i Södertälje inför 2 000 personer, sa: Jag tänker erkänna folkmordet om jag blir statsminister.

Jag var väldigt glad. Jag tyckte nämligen att riksdagen hade svikit tidigare. Men ni sviker ännu mer. Ni lovar saker som ni kan genomföra, men ni genomför det inte eftersom ni anser att det är viktigare att fjäska för Erdoğan. Det är uppenbart att den svenska regeringens syn på frågan förvandlades över en natt när migrationssituationen förvärrades i Europa och EU behövde teckna ett avtal.

Jag förstår inte varför man måste blidka den turkiska regimen i det här läget. De senaste tre åren har Tjeckien erkänt folkmordet. Brasilien, Belgien och Österrike har erkänt på senare år. Chile, Holland, Luxemburg, Tyskland och Polen erkände förra året. Slovakien har erkänt på sistone. Schweiz, Uruguay och till och med Europaparlamentet har på olika sätt erkänt det hela. Man måste alltså fråga sig varför det inte görs här.

Utrikesminister Margot Wallström påpekar att det är en känslig politisk fråga. Jag vill citera folkrättsprofessor Ove Brings kommentar till det här: ”Politik och folkrätt flyter ihop, det här är inte en fråga för domstolar enbart. Det är en politisk fråga i Turkiet så varför skulle det inte vara en politisk fråga i andra länder?”

Herr talman! Det enda jag vill veta, det enda jag vill ha svar på från utrikesministern, är: Tänker den socialdemokratiskt ledda regeringen erkänna det här folkmordet under den här mandatperioden, ja eller nej?

Anf. 39 FREDRIK MALM (L):

Herr talman! Adolf Hitler sägs ha sagt: Vem minns armenierna? Det armeniska folket hade utsatts för folkmord under första världskriget, i det som i dag är Turkiet och som på den tiden var Osmanska riket. Men det var ingen som kom ihåg armenierna. Det var ingen som engagerade sig i att verkligen skapa rättvisa efteråt och berätta om det, och väldigt många av offren var döda.

Vad Hitler syftade på var att han tänkte göra samma sak, vilket han också gjorde mot judarna, även om Förintelsen var mer industriell med dödsfabriker och annat. Armenierna högg man ihjäl med lansar och sablar och knuffade ned i Eufrat och Tigris, där de fick drunkna.

Herr talman! Det är något med folkmordet på armenier som skiljer sig från andra. Det var ett folkmord där uppskattningsvis 1 miljon människor dödades. Det var inte bara armenier; det var också assyrier, syrianer, pontiska greker, och det var kristna. Man utropade jihad mot dem, och kurdiska klaner och den turkiska osmanska militären begick det här folkmordet.

Men det som skiljer det armeniska folkmordet från många andra folkmord är att förnekelsen upprätthålls av en stat, Turkiet. Det är en stor stat med 75 miljoner invånare.

Hela den diplomatiska apparaten, tidningar, skolor, det officiella samhället, politiker, etablissemangen, domstolar – allting mobiliseras som om det mest centrala för regimens existens är att förnekelsen av folkmordet på armenierna upprätthålls.

Fru talman! I kväll har en film premiär i Sverige. Den visas på en biograf i Stockholm och heter *The Promise*. Det är en film som handlar om det armeniska folkmordet. Jag har fått möjlighet att gå på den premiären, och det ska bli mycket intressant.

Filmen har visats på några filmfestivaler. Den handlar om tjej och en kille som blir tillsammans under det första världskriget. Den ena i paret är armenier, och filmen skildrar folkmordet.

Innan filmen ens började visas hade det kommit in tiotusentals recensioner på olika filmsajter där man kunde betygsätta filmen. Det var många som röstade för att detta var den värsta film som hade gjorts. Den fick sämsta betyg innan den ens hade visats. Ingen hade sett den.

Det var bara ett exempel på de ständigt pågående kampanjerna för att förneka folkmordet.

Sveriges riksdag har ju erkänt detta folkmord. Den förra regeringen – alliansregeringen – gjorde tyvärr inte det, vilket jag beklagar. Den nuvarande regeringen gör det inte heller. Då är den viktiga frågan vilka uttryck man använder. Jag noterar att utrikesministern hela tiden i sitt svar använder uttrycket massövergrepp om detta. Då blir frågan till Margot Wallström: Var det ett folkmord som armenierna utsattes för, eller var det något annat? Vilken term använder utrikesministern för det som faktiskt har hänt och som forskarna är tämligen överens om har hänt?

Anf. 40 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Först och främst vill jag säga att ni inte behöver undervisa mig i frågan om övergrepp och att vi inte har lärt av historien. Jag tjänade i mer än två år som speciell representant för generalsekreteraren när det gällde sexuellt våld i krig och konflikt, så jag kan ge ögonvittnesskildringar om det. Det behöver jag alltså inte undervisas om.

Inte heller behöver jag undervisas om politiskt ansvar. Den förra regeringen valde samma förhållningssätt. Men vi är överens om att skildringar av det som hände i det sönderfallande Osmanska riket är fruktansvärda. Både tidigare rapporter från svenska ambassaden i Konstantinopel och nuförtida forskning visar ju på ett ofattbart stort antal människor som mördades, deporterades eller tvingades på flykt från sina hem. En betydande del av den kristna befolkningen i Osmanska riket dödades.

Det är viktigt att vi minns och lär av de mörka kapitlen. Jag tror att de lärdomarna har lagt grunden för den vikt som vi nu lägger vid respekt för folkrätten och mänskliga rättigheter i vår utrikespolitik. Det har definitivt spelat in. Massövergrepp har oerhörda konsekvenser, både omedelbara och långsiktiga, och dem måste vi försöka att förstå på djupet.

Frågan om hur en regering tillämpar en konvention – folkmordskonventionen – och hur en regering bör förhålla sig till och benämna massövergrepp som skett långt bak i tiden innehåller flera, inte sällan komplicerade, folkrättsliga, konstitutionella, straffrättsliga och politiska aspekter. Det är därför som mycket få regeringar – någon enstaka – över huvud taget har hanterat den frågan. Det är ju sanningen.

Parlament har haft lättare att hantera frågan, men regeringar gör i allmänhet inte det. Den principiella hållningen till massövergrepp är att vi ville att Stockholm Centre for International Law and Justice på principiell och allmän nivå skulle visa hur relevanta rättsliga, historiska och andra aspekter på förhållningssätt och benämningar i anslutning till historiska massövergrepp skulle kunna användas.

Rapporten är författad av professor Pål Wrange, och den visar hur svåra och mångfasetterade de här frågorna är. Man diskuterar också en rad olika förhållningssätt. Till exempel påpekas det att folkmordskonventionen inte gäller retroaktivt. När vi diskuterar det här begreppet är det som om vi saknar lämpliga ord för att fånga in det fasansfulla som har skett. Då tycker vi inte att det duger med begreppen massövergrepp och brott mot mänskligheten. Vi önskar ord som bättre fångar in dessa företeelser. Tyvärr är konventionen inte alltid användbar i det sammanhanget. Den är utformad på ett väldigt speciellt sätt.

Men rapporten innehåller en folkrättslig genomgång. Pål Wrange konstaterar att de flesta historiska massövergrepp inte har blivit föremål för något agerande från stater som inte har varit delaktiga i massövergreppen. När de har föranlett reaktioner har det varit från ett mindre antal stater, och det är inte regeringar utan parlament som har gjort uttalandena. Det har riksdagen också gjort tidigare, och den tidigare regeringen delade den synen. Vi vill ju helst att parterna själva ska ta ansvar för sin historia.

Anf. 41 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Utrikesministern talar mycket om lärdomar. Har den turkiska staten tagit lärdom av det som man har gjort i sin historia? Absolut inte. Det kan inte ens utrikesministern hävda. Sättet som man behandlar

den kurdiska minoriteten, journalister och hbtq-personer på och sättet att urholka demokratin är en direkt konsekvens av att man inte har haft en process där man har demokratiserats och fått respekt för sina invånare och minoriteter. Nej, vi har inte lärt oss historien.

Att kalla det för någonting annat än folkmord är att ta ställning från regeringens sida. Massövergrepp duger inte, precis som ministern säger. Det saknas inte ord; det finns ett ord, och det är folkmord.

Jag vill citera en modig socialdemokrat, till skillnad från den nuvarande regeringen.

Hjalmar Branting har uttalat sig om det armeniska folkmordet. I tidningen Socialdemokraten från den 28 mars 1917 återges ett tal som Branting höll dagen före vid ett opinionsmöte på Norra Bantorget i Stockholm mot det armeniska folkmordet. Så här säger den då blivande statsministern:

”Dokumentet säga klart ifrån, att här ej är tal om övergrepp av underordnande, utan det är frågan om ett organiserat och systematiskt folkmord, värre än vad vi någonsin sett maken till i Europa. Det har gällt att hela stora områdes befolkning, att massakrera dem, driva de överlevande i öknen under förhoppning att de ej skola uthärda utan att deras ben skola vittra i ökensanden. Detta folkmord står bland krigets alla ohälsugligheter beträffande offrens antal och den systematiska vildheten i dess utförande utan motstycke. När vi läsa därom har det isat våra hjärtan, verkligen på allvar isat våra hjärtan”.

Det här tyckte Socialdemokraterna när folkmordet fortfarande pågick. Nu, 100 år senare, väljer man att kalla det för massövergrepp och påstå att det inte finns ord som är tillräckliga. Hjalmar Branting pratade om systematiskt folkmord, och det är vad vi vill att det ska kallas, eftersom det är vad som har skett.

Jag blev väldigt förvånad när utrikesministern sa att det inte finns några politiska möjligheter att kalla det för folkmord. Det finns det visst, men precis som Ove Bring – Sveriges främsta professor i folkrätt – har uttalat är detta en politisk fråga i Sverige därför att det är en politisk fråga i Turkiet.

De svenskar som tycker att den här frågan är väldigt viktig förtjänar ett svar från Socialdemokraterna. Den enda fråga som jag ställer och som jag uppmanar utrikesministern att svara på – jag kommer att återvända till kammaren tills att jag har fått svar på frågan – är: Kommer den socialdemokratiska regeringen att erkänna folkmordet under den här mandatperioden, ja eller nej?

Anf. 42 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Det är ju lite märkligt att vi 2017 i ett parlament diskuterar vad som hände för 100 år sedan. Orsaken till det är inte att det är vi som vill ha ett erkännande som försöker politisera den här frågan, utan problemet är ju att Turkiet medvetet har valt att politisera frågan om folkmordet.

Varje land måste göra upp med sitt förflutna och bearbeta det. Vi i Sverige har gjort det under lång tid. Vi har också saker i vårt förflutna att göra upp med och som kan bearbetas mer. Det handlar om hur vi har behandlat minoriteter och annat. Varje land måste göra det.

I Finland pågår nu en process, där man ser på vad som egentligen hände under finska inbördeskriget för 100 år sedan. Man börjar utmana den officiella beskrivningen och så vidare. På samma sätt finns det en ny generation historiker i Israel som på olika sätt bearbetar vad som hände 1948 och framåt. Varje land måste göra detta.

Problemet i Turkiet är att man helt har lagt locket på. Om man använder ordet folkmord när det gäller armenierna i Turkiet ställs man inför rätta. Man kan hamna i fängelse eller få böter för det. Nobelpristagaren Orhan Pamuk drevs ju mer eller mindre i landsflykt för detta.

Det är därför som det är oerhört viktigt att ett land som Sverige, som är en demokrati och värnar mänskliga rättigheter, inte svajar när det gäller vad som faktiskt hände. Utrikesministern talar om att det var ofattbart många, att det var massövergrepp och så vidare. Men det var ju ett folkmord som ägde rum, och det tycker jag att vi ska erkänna.

Anf. 43 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! I den rapport som vi beställde och som finns i Regeringskansliet framförs en allmän uppfattning om vikten av överväganden när det gäller hur ett svenskt agerande kan tänkas påverka parterna i en konflikt i konfliktlämning och försonande riktning. Kommer det att bli lättare att diskutera detta och ta itu med effekterna? Enligt rapporten är regeringsuttalanden som fastställer historiska fakta inte helt oproblematiska, både för att de verkar normerande för forskningen och för att de strider mot den akademiska principen om kritiskt tänkande.

Är det regeringar som ska göra den här typen av uttalanden? Er egen regering gjorde det inte, och jag tror heller inte att ni har lovat att ni ska göra det om ni kommer till makten igen. Det finns förstås skäl till det. Den konvention som vi i dag har för att hantera folkmord är inte retroaktiv. Den har också visat sig svår att tillämpa även i pågående situationer av folkmord, massövergrepp eller brott mot mänskligheten.

Men det viktiga är faktiskt vad vi gör och hur vi bidrar till att främja förståelse, debatt och dialog om de här händelserna i Turkiet och mellan Turkiet och Armenien. Vi har ett bilateralt reformsamarbete som faktiskt stöder öppen forskning och debatt för att nå en sådan utveckling. Till exempel stöder vi Hrant Dink Foundation och deras arbete med etableringen av det första armeniska institutet i Turkiet. Det är sådana saker som vi menar är vägen framåt.

Detta har förblivit en tvistefråga in i vår tid. 100 år efteråt är det en tvistefråga. En mer gemensam syn på vad som faktiskt hände skulle kunna bidra till försoning och i förlängningen också till ett mer framåtblickande arbete.

Jag tror visst att ni försöker göra detta till en politisk fråga, men vi tycker att man ska hantera den här frågan ansvarsfullt och på ett sådant sätt att det främjar en hållbar utveckling i regionen. Ett flertal av de mekanismer som kom till skydd för de mänskliga rättigheterna och som utvecklades under 1900-talet växte fram just ur erfarenheterna av tidigare massövergrepp, däribland de som skedde i det sönderfallande Osmanska riket. Kunskap om vad som har hänt hjälper ändå till. Det är inte detsamma som att vi inte fördömer det som sker i Turkiet. Att påstå något sådant är rent

Prot. 2016/17:107

9 maj

Svar på
interpellationer

oförskämt. Vi arbetar i EU och på olika sätt också bilateralt med att för-
språka förändring av politiken som den utvecklas i Turkiet. Sedan måste
den här debatten fortgå.

Anf. 44 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Utrikesministern säger att det viktiga är vad vi gör och vad
vi uppnår för resultat. Tittar man på Turkiet ser man ju vad resultatet är.
Resultatet är att den kurdiska minoriteten är kraftigt förtryckt och att jour-
nalister förtrycks. Orhan Pamuk är ett typiskt exempel på en sådan person.

Svaret är egentligen att vi har gjort allt fel hittills. Tror utrikesministern
att samtal om försoning kommer att leda någonvart så länge som det är
olagligt att komma till Turkiet och säga att detta folkmord har ägt rum? Så
länge som överlevande, deras efterlevande och släktingar inte kan åter-
vända till sina hembyar och säga att detta har skett kommer detta att vara
levande.

Utrikesministern frågar sig om det är regeringar som ska erkänna dessa
händelser. Ja, jag anser det i två typer av fall. Det första är när förövarsta-
ten förnekar det hela. Då tycker jag att regeringen har ett ansvar att kliva
fram och ta striden för det rätta. Det andra är när det är ett pågående folk-
mord. Då finns det ett ansvar för alla regeringar i världen att arbeta för att
det ska stoppas. Om man då inte erkänner det kommer man ingenstans.

Ja, utrikesministern, jag anser att regeringens ansvar i det här läget är
att ta det politiskt tuffa beslutet att ta fajten med Erdoğan och erkänna folk-
mordet, och se till att de gör det rätta, det vill säga arbetar för att minori-
teternas rättigheter i Turkiet i dag erkänns, för att den kurdiska befolk-
ningen inte förtrycks och för att armenier, assyrier/syrianer och andra
grupper som blev utsatta kan få återvända till sina hemtrakter och kanske
till och med kan få lite kompensation för allt som har skett.

Jag kommer att återkomma i debatt med utrikesministern här i kamma-
ren för att få ett svar om hon inte ger det här och nu. Kommer den här
regeringen att erkänna folkmordet under den här mandatperioden, ja eller
nej? Det är en väldigt enkel fråga som jag kräver ett enkelt svar på.

Anf. 45 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Den här debatten kommer att fortsätta. Jag ser fram emot
att diskutera hur vi både kan lära av historien och påverka dagens politiska
utveckling också i Turkiet. Jag konstaterar att jag heller inte har fått några
svar om vare sig vad ni har gjort tidigare eller vad ni tänker göra framöver
i en alliansregering.

Jag tackar för dagens debatt och ser fram emot fortsatt diskussion.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2016/17:464 om minoriteternas rättig- heter i Irak och inom det kurdiska självstyret

Anf. 46 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Robert Hannah har frågat mig på vilket sätt jag har försökt
att påverka eller utöva påtryckningar på centralregeringen i Bagdad och på

självstyret i KRG för att försäkra mig om att de skrivningar om mänskliga rättigheter som finns i Iraks konstitution och i KRG:s motsvarighet också blir verklighet i praktiken. Han frågar mig på vilket sätt jag har försäkrat mig om att det svenska stöd som ges till den kurdiska peshmergan och till centralregeringen inte används mot de redan utsatta minoriteterna.

Robert Hannah frågar även huruvida jag och regeringen kräver att KRG ser till att personer tillhörande den assyriska minoriteten får tillbaka mark som ockuperats av kurdiska klanledare samt om jag och regeringen kräver att KRG säkerställer att den assyriska minoriteten i området Nahla får tillbaka sin mark som KRG:s presidents släkt har ockuperat.

Över 20 år av krig, sanktioner och sekteristiskt våld i Irak har lett till svåra sociala och politiska utmaningar som kräver långsiktigt och brett engagemang i Irak. Situationen för religiösa och etniska minoriteter är, som Robert Hannah beskriver, bekymmersam. Den pågående väpnade konflikten mot Daish har drabbat dessa grupper särskilt hårt. De är överrepresenterade bland dem som tvingats fly sina hem.

I och med de militära framgångarna mot Daish är det nu av stor vikt att Irak genomför inkluderande politiska och ekonomiska reformer för att säkerställa stabilisering, långsiktig återuppbyggnad och nationell försoning. Det internationella samfundet har ett ansvar att bistå Irak med detta samt att framhålla vikten av att folkrätten, inklusive internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter, respekteras och upprätthålls. Sverige tar löpande upp detta såväl med centralregeringen i Bagdad som med Kurdistans regionala regering, även på högsta nivå. Detta gjordes allra senast i mars då ministern för internationellt utvecklingssamarbete och klimat, Isabella Lövin, besökte landet.

Sveriges femåriga biståndsstrategi för Irak, som lanseras under andra halvan av 2017, har fokus på freds- och statsbyggande och kommer därigenom att verka för inkluderande processer. Inom EU verkar Sverige aktivt för ökat engagemang till stöd för Irak. Som ett resultat av det arbetet har EEAS tagit fram civila stödoptioner, bland annat stöd till säkerhetssektorn i Irak. Sverige stöder att EU inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikens upprättar ett utvärderande team inom säkerhetssektorreform. Beslut om ökat EU-stöd på området väntas kunna fattas i början av sommaren.

Även inom FN arbetar Sverige för ett demokratiskt och stabilt Irak, där alla grupper i samhället finns representerade. Det är naturligtvis också en prioritering under det svenska säkerhetsrådsmedlemskapet. Vi verkar i säkerhetsrådet för att stödja FN:s politiska mission i Irak (United Nations Assistance Mission for Iraq, Unami) och dess arbete för att främja nationella processer för försoning och fredsbyggande. Där ingår stöd till nationella processer för dialog mellan sunni- och shiabefolkningen, kurder, yazidier och andra grupper.

Den politiska processen är ytterst avgörande för att säkerställa återvändande, ett lagligt styre och skydd för kristna och andra minoriteter i landet. Fredlig samexistens samt respekt för egendom och markägarande är nödvändigt. Sverige bidrar även till att möjliggöra återvändande till befriade områden genom UNDP:s stabiliseringsfond (FFIS), till vilken 125 miljoner kronor hittills kanaliserats.

Prot. 2016/17:107
9 maj

Svar på
interpellationer

Sverige tolererar inte att övergrepp begås i kampen mot Daish, och Sverige uppmanar därför, tillsammans med EU, Irak att ansluta sig till den internationella brottmålsdomstolen (ICC). Regeringen framhåller vikten av att Mosuloffensiven och andra insatser genomförs i enlighet med den internationella humanitära rätten och att civilbefolkningen skyddas. Det svenska militära utbildningsbidraget inom den globala koalitionen har som en av sina uppgifter att utbilda de lokala irakiska försvarsstyrkorna i internationell humanitär rätt. Regeringen har konsekvent betonat att uppgifter om kränkningar av mänskliga rättigheter och den internationella humanitära rätten måste utredas och att förövare måste ställas till svars. Övergrepp är oacceptabla oavsett var och av vem de begås. Kampen mot terrorism måste respektera folkrätten, inklusive humanitär rätt och mänskliga rättigheter. Det är något Sverige återkommande påpekar i FN:s säkerhetsråd och andra internationella organ.

Anf. 47 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag tycker att den svenska insatsen i Irak är hedervärd och otroligt viktig för fred och stabilitet i Mellanöstern och särskilt i Irak. Det gör mig stolt som svensk att vi faktiskt gör detta, så det handlar inte över huvud taget om att kritisera det.

Däremot håller jag självklart med om det som Robert Halef tidigare tog upp: att insatserna måste säkerställa att minoriteterna får en riktig och ärlig chans att kunna stanna kvar och fortsätta. Jag utgår från att utrikesministern gör sitt bästa för att poängtera att minoriteternas utsatthet är extremt stor och att det är de grupperna som behöver prioriteras i en återuppbyggnad av Irak. Jag är i stort nöjd med utrikesministerns svar på den frågan, även om vi inte delar åsikter när det gäller självförsvar och styrkor och sådant. Men i stort är den svenska insatsen otroligt hedervärd.

För mig är det extremt viktigt att alla folkgrupper i Irak får en chans och en möjlighet att stanna kvar. Därför har jag i denna interpellation väldigt mycket betonat deras möjlighet att faktiskt göra det. Det är egentligen bara på en punkt som jag inte får något svar från utrikesministern. Därför vill jag lyfta den särskilt. Men det innebär inte att jag inte har åsikter i de andra frågorna.

Jag lyfte frågan om assyriska byar i den kurdiska regionen. Jag är en av de personer som absolut försvarar den kurdiska regionen. Demokratiutvecklingen där har varit god historiskt sett, och det är en av de starkare krafterna i Mellanöstern. Men det finns också problem, och det måste man som regering kunna betona och lyfta.

I *Korrespondenterna* visades en dokumentär för någon månad sedan som handlade om olaglig ockupation av assyriska byar i den kurdiska regionen. Byar tas av klanledare, i det här fallet Massoud Barzanis släkting. Jag har inte hört några uttalanden från regeringen över huvud taget med kritik mot den typen av ockupationer. Jag vill betona att detta inte är någonting som jag själv har hittat på eller som någon annan har hittat på. Jag vill nämna några av de organisationer som tar upp detta. Amnesty International har rapporter om denna fråga. World Council of Churches har en rapport om frågan. International Crisis Group har också rapporter om ockupationer av assyriska byar i den kurdiska regionen. Även Human Rights Watch har gjort rapporter om detta.

Det senaste fallet i Nahla handlar om Massoud Barzanis kusin och den klan som han tillhör. De har helt enkelt gått in i byn och tagit mark. När markägarna, den assyriska minoriteten i området, har försökt demonstrera och försökt få sin mark tillbaka har de inte fått någon hjälp över huvudet taget. Den kurdiska peshmergan har inte gått in där för att säkerställa att marken finns, och Massoud Barzani har inte uttalat att de behöver lämna markerna.

Min fråga till utrikesministern är: På vilket sätt har regeringen uttalat att konfiskationen av assyriska byar är otillåten, och vad tänker ministern göra för att säkerställa att detta inte sker?

Anf. 48 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag tror att vi i västvärlden har uppfattningen att Mellanöstern är någon sorts smältdegel av olika kulturer och religioner. Det är en stor mångfald och en hel mosaik av olika kulturer. Men sanningen är att det i den regionen alltmer utvecklas till att bli en rad olika väldigt homogena enklaver.

I stort sett alla judar har flyttat till Israel. De flesta kristna som överlevt utrensningar har emigrerat till västvärlden. Extremister inom islams två huvudfåror begår enorma övergrepp mot civila, sunnimuslimer och shiamuslimer, och det är så mycket vapen i omlopp att dödandet bara fortsätter. Det verkar ha sin egen dynamik på något sätt. Bagdad är en stad där våldet minskade för sju åtta år sedan. Det var delvis en följd av amerikansk truppförstärkning, men det var också en följd av att det inte gick att etniskt rensa mer. Staden var i stort sett rensad ända ned på trappuppgångsnivå. Denna utveckling är oerhört tragisk och fruktansvärd.

Det finns några platser som fortfarande har en mångfald. Libanon är ett sådant ställe och även Kurdistanregionen i norra Irak. Därför är det väldigt viktigt att minoriteterna skyddas. Min uppfattning, fru talman, är att Sverige bör ha så goda relationer som möjligt med den kurdiska regeringen i Erbil, för det ger oss också möjligheter att påverka. Vi har stora diasporagrupper i Sverige som på olika sätt tycker att dessa frågor är väldigt viktiga – hur utvecklingen går och så vidare. Vi behöver givetvis använda våra kontaktytor gentemot det kurdiska självstyret för att påverka. Det hoppas jag verkligen att regeringen gör. Det ligger även i Barzanis och de andra ledarnas intresse att göra detta, eftersom de nu kommer att gå vidare inför den folkomröstning om självständighet som man ämnar hålla.

Fru talman! Jag skulle vilja säga något i anslutning till detta som är väldigt viktigt för svensk del, inte minst med tanke på våra aktiviteter i området, där vi deltar i koalitionen för att slå ut IS. Vi behöver en bred politisk agenda för vad som händer efter Isis, efter Daish. Det gäller återuppbyggnad och annat. Sverige gör mycket. Jag tror att vi på olika sätt kan göra mer för att människor ska få möjlighet att återvända.

Sedan är det en annan del i detta. Iraks militära struktur innebär att mer och mer militär kapacitet har förflyttats över till olika milisgrupper, som kallas Hashd al-Shaabi, som är mycket nära Iran. Många av dessa grupper är i praktiken en del av den iranska revolutionen. Det är en del av Irans ideologiska sektaristiska projekt för att dominera i Irak, snarlikt Hizbullah i Libanon.

Detta kommer att bli en oerhörd utmaning framöver. När IS drivs ut från Mosul och Raqqa kommer det att sluta med att dessa trupper kommer att ställas mot peshmergatrupperna i norr. Risken är att man får en ny dimension i denna konflikt. Frågan är hur regeringen ser på det och att våra militära resurser går till att träna till exempel förband eller enheter som sedan ansluter sig till de olika milisgrupper som inte i huvudsak är lojala med Bagdad utan med Teheran.

Anf. 49 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! Det kanske inte verkar som om jag uppskattar debatten med Robert och Fredrik, men det gör jag. Jag tycker alltid att det är lika intressant, för ni är så kunniga och engagerade.

I den här frågan har vi faktiskt en stor samsyn. Jag har ingenting att invända men kan tillägga till det Fredrik säger att bakgrundsbeskrivningen är den som ligger till grund för bedömningen att det finns en risk för att både Syrien och Irak delas upp i mindre stater och intresseområden. Vad som helst kan hända framöver om vi inte ser upp med denna utveckling, så det är viktigt att man träder fram försiktigt och tänker långsiktigt på vad olika insatser kan medföra.

Dessutom tycker vi samma sak om minoriteternas utsatthet. De rapporter som du håller fram, Robert, behöver vi ta med oss i vår dialog med KRG och med Irak. De bör vara en del av den kritiska diskussion som vi har med KRG och med centralregeringen om minoriteterna liksom det som kom fram i *Korrespondenterna*. Jag tycker att det har gett underlag och bränsle till den debatt som vi måste ha.

Jag håller med om det allra mesta som ni har sagt. Det är viktigt hur vi agerar. Det känns bra att vi kan fortsätta arbeta på alla de tre parallella spåren som vi pratade om tidigare i Irakinterpellationen: ett politiskt, ett humanitärt och ett militärt spår. Men framför allt behövs en långsiktig plan.

Det här är en så central diskussion om minoriteternas utsatthet, så den måste vi ha med oss. Vi måste också kunna basera den på bland annat de här rapporterna. Jag har ingen annan syn än att detta är viktigt och måste vara en del av vår dialog.

Den andra, större frågan är den politiska utvecklingen som vi har sett. Som Fredrik sa är det inte alls en smältdegel, utan nu polariseras också olika muslimska grupper och andra minoritetsgrupper. Det här bådär inte gott och kommer att bli en extra stor utmaning för oss som vill verka för inkluderande samhällen och en fredlig utveckling, inte minst i Irak.

Anf. 50 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för ett bra svar!

Jag delar utrikesministerns bild att man måste arbeta politiskt, humanitärt och militärt. Om vi lyckas med dessa tre spår är minoriteterna de som vinner mest på det – så är det.

Jag tror att det finns jättestora möjligheter för den svenska regeringen att påverka både den irakiska regeringen och även det kurdiska regionala styrets regering i rätt riktning.

När jag senast var i det kurdiska parlamentet i Erbil pratade jag svenska med vice talmannen, för han har varit politisk flykting här i Sverige, i Stockholm. Och när jag går runt på kaféerna i Erbil kan något av dessa

heta Kafé Eskilstuna. Vi är i mina ögon troligtvis bland de absolut mäktigaste påverkansarbetarna som stat mot en annan stat. Vi kan och behöver göra en stor skillnad där, för det finns vissa saker som inte fungerar i dag, och det drabbar främst minoriteterna i Irak, där man nu inför en massa sektaristiska lagar som begränsar till exempel religionsfriheten och inför förbud mot alkohol, som till stor del dricks av minoriteter.

Jag vill poängtera att en av de saker som man absolut måste göra inom KRG är att bekämpa korruptionen som finns där. Jag kan till exempel berätta att jag hade en taxichaufför med mig en hel vecka senast jag var i Irak. När vi avslutade veckan frågade jag honom om han hade något mer jobb på gång. Då sa han: Nej, jag jobbar egentligen på Utrikesdepartementet. Jag sa: Men vadå, du jobbade ju för mig en hel vecka. Han svarade: Men jag går in en gång i månaden och får halva lönen, och min chef tar den andra halvan. Det är ungefär på det sättet det fungerar. Det är extremt korrupt. Det gör också att rättssystemet inte fungerar. Man måste veta att också det assyriska folket har sina ursprungsområden i den kurdiska regionen. När de har papper på äganderätt till marker som har ockuperats av Massoud Barzanis egen kusin och går till domstolar avfärdas de av domstolarna, trots att de har bevisen.

Man måste arbeta politiskt och se till att politikerna tar på allvar att man inte får konfiskera mark som tillhör minoriteterna. Men man måste också arbeta för ett rättssystem som fungerar så att det finns domstolar som lyssnar och väljer rätt när man utsätts för ingrepp.

Ett av de absolut största problemen i Mellanöstern är just klanmentaliteten och de klansamhällen som begränsar möjligheterna för enskilda individer att hävda sin egen rätt. Det är jätteviktigt att vi politiskt och humanitärt jobbar för att bygga upp de här instanserna.

Det låter väldigt bra att utrikesministern tänker jobba med de här frågorna, och jag hoppas att det faktiskt görs.

Jag tackar för debatten. Jag vill inte fortsätta den utan avslutar den här.

Anf. 51 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Den situation som beskrivs i Kurdistanregionen i norra Irak är en följd av att man inte har en samordnad, fungerande rättsstat, utan det är olika, överlappande system för rättsskipning, helt enkelt. Den som är president i regionen kan inte nödvändigtvis kontrollera allt som sker på lokal nivå.

Det är en viktig process som man måste genomgå. Det skulle förstås underlätta om man fick en formell självständighet från Irak, för så länge som konflikterna mellan Erbil och Bagdad pågår tror jag att det försvårar en demokratisering också i norra Irak.

Fru talman! I mitt första inlägg tog jag upp problematiken med de milisgrupper som är väldigt närstående Iran. Det är olika beväpnade milisgrupper, som går under samlingsnamnet Hashd al-Shaabi och som i praktiken är delvis olika sektaristiska grupperingar som verkar för en mer fundamentalistisk variant av shiaislam, delvis delar från Iraks armé som så att säga förflyttats över till de här miliserna. Problemet är att miliserna kan begå ohyggliga övergrepp mot sunnimuslimska civila när man bekämpar Daish och framöver även mot kurder.

Prot. 2016/17:107

9 maj

Svar på
interpellationer

Jag tror att vi kommer att få fler debatter framöver kring den här frågan, därför att så som strukturen nu ser ut inom Iraks militära enheter kommer det att bli stört omöjligt med en återuppbyggnad av Irak efter att Daish är utkörda från Mosul. Det kommer att bli närmast omöjligt att bygga upp Irak igen om denna djupa sekterism fortgår från Bagdadhåll.

Anf. 52 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru talman! En av de två frågor som återstår att göra ytterligare någon kommentar till har att göra med korruptionen, därför att den är endemisk. Det är en otroligt viktig fråga som vi dessutom alltid nämner i våra kontakter. Vi vill förstås stödja reformer som tar itu med korruptionen, alltifrån vardagskorruption till korruption på högsta nivå, där det kan vara mycket stora belopp inblandade som rör oljeaffärer och annat. Det här är något som vi förstås är mycket uppmärksamma på och som är en del av vår dialog, där vi påpekar hur viktigt det är med reformer för att ta itu med korruptionen. Annars kommer man heller inte att få några investeringar och inte en långsiktigt stabil ekonomisk utveckling.

Den andra frågan gäller den säkerhetssektorreform som framför allt EU är intresserad av att bidra med. Då måste man vara mycket uppmärksam på den typen av företeelser. Det måste planeras på ett sådant sätt att man bygger möjligheterna att ett land är inkluderande med ett politiskt system som är inkluderande. Man måste ta itu med många av de fenomenen så tidigt som möjligt i Irak och verkligen kväsa dem så att det inte kommer att gå alldeles åt skogen. Det är för FN en mycket stor uppgift att få Irak på rätt spår i framtiden.

Jag har tagit till mig era påpekanden, och jag uppskattar engagemanget. Sverige kommer att med det stora förtroende och inflytande som vårt land har fortsätta att påverka i rätt riktning. Det gäller att vi använder våra bistånds- och andra utvecklingsbidrag på rätt sätt, precis som med vårt samarbete med både EU och FN. Vi ska insistera på inkluderande processer, bekämpa korruption och vara uppmärksamma på sekterismen – som verkligen är ett växande problem.

Tack för debatten! Jag har uppskattat den.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2016/17:477 om framtiden för svensk biogas

Anf. 53 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Gunilla Nordgren har frågat mig om jag är beredd att snart vidta lämpliga åtgärder för att komma till rätta med den snedvridna konkurrenssituationen, och om så är fallet, vilka åtgärder jag och regeringen ämnar vidta.

Jag delar Gunilla Nordgrens åsikt att det är olyckligt att svensk biogasproduktion drabbas på det sätt vi ser i dag. Situationen är en direkt konsekvens av att länder valt både olika stödnivåer och olika typer av stödssystem.

Direkt när vi fick kännedom om utvecklingen för den svenska produktionen av biogas inledde Regeringskansliet en analys av den uppkomna situationen och bakomliggande legala förutsättningar.

Det arbetet är komplext och pågår fortfarande. Den nu uppkomna problematiken uppstår dels på grund av att Sverige har en skatterättslig grön-gas-princip, som innebär att biogas som matas in på en plats i naturgasnätet kan hämtas ut som biogas långt därifrån, dels eftersom stödet ges på användarsidan i form av skattebefrielse. Båda systemen har varit viktiga för den ökade efterfrågan vi sett under lång tid i Sverige. Problematiken försvåras dessutom av att Danmark generellt valt att stödja biogas mer än Sverige. Jag kan dock konstatera att det danska stödet är godkänt av Europeiska unionen.

Vi fortsätter självfallet det analysarbete som påbörjats, och i detta ingår att analysera förutsättningarna för eventuella åtgärder.

Anf. 54 GUNILLA NORDGREN (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Jag konstaterar att ministern i sitt svar på min fråga är överens med mig om att situationen för svensk biogasproduktion är utsatt, olycklig och oroande. Så långt är det bra. Nu är frågan vad ministern och regeringen är beredda att göra åt situationen.

Biogas är så mycket mer än bränsle. Biogasproduktionen är en av grundpelarna i ett hållbart samhälle i en cirkulär ekonomi. Med en egen biogasproduktion nyttjar vi våra egna tillgångar, som är en viktig del i arbetet med att nå målen om fossilfrihet och minskade utsläpp av växthus-gaser. Det finns en stor potential att kraftigt öka biogasproduktionen.

Svensk biogasproduktion ger säker tillgång till flexibel och trygg energi. Den genererar dessutom rötresten som innehåller värdefull fosfor. Biogödsel klarar i dag även att användas för ekologisk odling.

Det finns således många mervärden. Frågan är om regeringen är beredd att diskutera med Danmark om gemensamma lösningar för en likvärdig konkurrens. Det kan vara svårt att förhandla med Danmark. Om detta inte fungerar, är regeringen beredd att ta egna initiativ? Branschen efterfrågar inte helt överraskande långsiktighet. Sverige har satsat på biogas eftersom den löser många av miljöproblemen. Avfall och restprodukter är värdefulla resurser. När kretsloppet slutar minska klimatpåverkan. För att svensk miljöpolitik ska vara effektiv måste den bidra till att flera miljömål uppnås. Här är biogasen en viktig faktor.

Vad jag säger är cirkulär ekonomi i praktiken. Jag tror att vi är helt överens där.

Fru talman! Det är alltså nödvändigt med en konsekvent politisk prioritering. Biogas till vägtransporter har prioriterats i 20 år. Skattebefrielse är och har länge varit ett viktigt styrmedel för att stimulera biogasanvändningen. Men eftersom importerad gas också får skattelättnader, och i Danmarks fall dessutom får kraftfulla produktionsstöd, utvecklas marknadspriset till under produktionskostnad för biogas i Sverige. Det leder till förluster och nedläggningar, och framtida investeringar läggs i malpåse.

Jag inledde med att säga att biogas är mer än bränsle. Om fler bilar, inte minst lastbilar och jordbruksfordon, kördes på fordonsgas skulle vi öka vår självförsörjning av bränsle, vilket är önskvärt av många skäl – inte

Prot. 2016/17:107
9 maj

Svar på
interpellationer

minst vid en eventuell kris då Sverige kan hindras från att importera bränsle – och den skulle ge gödningsmedel.

Ministern svarade att det danska stödet är godkänt av EU. Det har jag också läst. Då skulle ett sådant stöd eventuellt fungera i Sverige också. I Danmark subventioneras produktionen, och i Sverige subventioneras konsumentledet. Även i Tyskland och Nederländerna ges subventioner i produktionsledet.

Vill ministern att Sverige ska producera biogas? Jag tror det. Om svaret är ja, vad gör ministern och regeringen för att konkurrensvillkoren ska bli mer jämlika än i dag? När kan vi förvänta oss ett förslag på åtgärder som kan rätta till den snedvridna konkurrensen som finns i dag?

Anf. 55 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Tack också för ledamotens engagemang! Jag tror att ledamoten Gunilla Nordgren gör en helt riktig bedömning att vi är överens i Sverige om värdet och vikten av långsiktighet och förutsättningar för en ökad produktion.

Ledamoten ställde två frågor: om vi är beredda att föra en dialog med Danmark och om vi är beredda att i samspråk med branschen se vilka förutsättningar som finns att vända på detta. Svaret på båda frågorna är ja. Vi har en pågående diskussion med branschen. Vi ämnar självklart också föra en dialog med vårt grannland Danmark.

Jag är tämligen säker på att det på sikt säkert går att hitta lösningar. Det som är lite mer prekärt är det kortsiktiga. Precis som Gunilla Nordgren säger har både Danmark och ett antal andra europeiska länder andra system. Vi ska komma ihåg att det tog dem två år att få dem godkända i Europeiska unionen. Tyvärr finns inte den typen av quickfix när det gäller just stödsystemen. Om det hade funnits hade vi naturligtvis snabbt kunnat åtgärda detta.

Vi tittar nu igenom vad som kan göras på kort sikt inom de legala ramar som finns i Sverige och i Europeiska unionen. Sedan tittar vi på vad som kan göras på lång sikt. Situationen är naturligtvis inte tillfredsställande. Hela poängen med att jobba tillsammans i Europeiska unionen med en inre marknad är att det finns gemensamma regler och konkurrensneutrala stödsystem. I det här fallet är det helt uppenbart att den danska gasen har fördelar eftersom man kan tillgodogöra sig båda länders stödsystem.

Det korta svaret på frågan – lite ovanligt i interpellationsdebatter – är ja.

Anf. 56 GUNILLA NORDGREN (M):

Fru talman! Det är bra när vi kan ha samma synpunkter och jobba mot samma mål.

Danmark har fått godkänt för detta, vilket landet har fått besked om. Då kan man hoppas att det inte tar två år. Frågan är om man på något annat sätt under den tiden kan subventionera så att investeringarna inte läggs i malpåse. Jag har sett flera exempel i Skåne, där det finns mycket material att göra biogas av, där producenter är osäkra. En stor anläggning är såld till Finland, och en stor anläggning är lagd i malpåse. I Stockholm har arbetet kommit igång lite mer.

Det finns sådant som inte är bra. Det är också en fråga om försörjnings-
trygghet. Vi talar mycket om detta. Jag sitter i miljö- och jordbruksutskot-
tet och jobbar med livsmedelsstrategin. Biogasen finns med eftersom det
inte bara är fråga om livsmedel och vatten, utan det är också fråga om
transporter. Om Sverige blir avstängt kanske vi inte har tillgång till el,
energi och så vidare. Men då kan vi köra våra jordbruksmaskiner. Vi kan
köra mat, till exempel från Skåne till Stockholm, med biogas. Vi blir alltså
mer självförsörjande, och det tycker jag är ytterligare en viktig sak när det
gäller försörjning som man ska försöka ha med sig i dessa tider.

I livsmedelsstrategin talar man alltså inte bara om mat utan också om
ett system som gör att vi kan klara oss om vi får importförbud genom att
vi har egen energi för att kunna både producera mat – och då måste ju
jordbruksmaskinerna köra på biogas – och transportera maten om tåg och
sådant inte kan gå.

Det här är ju väldigt bra. Jag bara hoppas att man kan försöka sätta hårt
mot hårt här. Eftersom Danmark har fått det godkänt och Nederländerna
och Tyskland har samma system borde man kunna få igenom det lite for-
tare. Jag hoppas på det.

Anf. 57 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Vi ska se vilka förutsättningar och vilket handlingsut-
rymme vi har. Att föra dialog med branschen tror jag är viktigt. Jag tror
också att det är viktigt att vi när vi väl gör något också vet att det håller.
Det tror jag att vi alla är överens om.

Jag delar i grund och botten hela synen på det här med biogasen. Jag
har till och med själv fått förmånen under de två och ett halvt år som jag
varit energiminister att inviga ett antal anläggningar, alltid med framtidstro
och glädje. Det är både klimatanpassning och miljöanpassning. Det leder
också till jobb och tillväxt lokalt, och det ska inte underskattas i det här
sammanhanget.

Ja, vi går igenom detta, ja, vi ska föra dialog med Danmark och ja, vi
ser över de legala förutsättningarna eftersom den här situationen inte är
tillfredsställande. Som ledamoten vet kom det plötsligt efter detta godkän-
nande.

Det gläder mig att vi kan ha ganska stor samsyn också i den här typen
av energifrågor. Vi har det sedan tidigare i energiuppgörelsen. Det är gläd-
jande att vi kan ha det också i det här fallet, för jag tror att det är en styrka
för vårt land när vi väl behöver vidta åtgärder att det finns stor samsyn i
riksdagen.

Anf. 58 GUNILLA NORDGREN (M):

Fru talman! Det låter ju bra, och det är bra att vi kan vara eniga. Det är
mycket som vi inte är eniga om, så det är bra att vi kan vara eniga.

Man kan också hoppas att ni håller oppositionen uppdaterad om vad
som händer. Vi – i alla fall jag – har ju också kontakt med branschen på
olika sätt. Eftersom vi har samma syn är det bra om vi också kan hålla
varandra uppdaterade, eller i alla fall att regeringen håller oss uppdaterade.

Anf. 59 Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag kan utan några krusiduller säga att det gör vi gärna.
Jag tror som sagt att vi i grund och botten har samsyn. Så har jag försökt

jobba med övriga energifrågor gentemot de partier som vi har energiupp-
gårelsen med. Jag försöker se till att vi har gemensam information, för det
underlättar senare i gemensamma tag.

Svaret på den frågan är alltså att när vi har ny information ska vi –
såvida den inte omfattas av affärshemligheter eller sekretess – se till att
oppositionspartierna också har den.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av tredje vice talmannen att
ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 14 Svar på interpellation 2016/17:452 om trygghet för våldsutsatta personer

Anf. 60 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Lotta Finstorp har frågat mig om regeringen avser att gå
vidare med Trygghetsutredningens förslag och när detta i så fall kan tänkas
ske.

Trygghetsutredningen överlämnade betänkandet *Ökad trygghet för ho-
tade och förföljda personer* den 30 juni 2015. Betänkandet har remitterats,
och remisstiden gick ut den 1 december 2015. Remissinstanserna var över-
lag positiva till utredningens överväganden och förslag men tyckte bland
annat att vissa delar behöver genomarbetas ytterligare.

Regeringen anser att det är viktigt att skyddet för hotade och förföljda
personer förstärks och avser därför att arbeta vidare med förslagen i betän-
kandet.

Anf. 61 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret, som inte tyder på något större
engagemang för frågan, tycker jag.

Riksdagen antog våren 2014 alliansregeringens förslag i proposition
2013/14:178 *Förstärkt skydd av personuppgifter för hotade och förföljda
personer*. Den innebär att Skatteverkets möjlighet att begära hjälp av so-
cialnämnden i ärenden om kvarskrivning och sekretessmarkering lyfts
fram i lagtexterna och att sekretessen för personuppgifter i ärenden om
kvarskrivning stärks.

I propositionen redovisade alliansregeringen också sin syn på inrikt-
ningen för det fortsatta arbetet med att skapa ett starkare skydd för de
våldsutsattas personuppgifter. Flera problem och brister behöver åtgärdas
vidare. Den hot- och riskbedömning som görs i dag behöver utvecklas, och

användningen av olika skyddsåtgärder behöver samordnas. Reglerna behöver också göras mer konsekventa sett från ett skyddsperspektiv.

Alliansregeringen ansåg att det fanns skäl att överväga hur dessa brister bör åtgärdas för att skapa ett bättre skydd för hotade och förföljda personer och att målet bör vara att skapa en sammanhållen och konsekvent reglering på området. Regeringen aviserade också sin avsikt att göra en genomgripande översyn av dessa frågor och då även ta upp frågor om användningen av fingerade personuppgifter och frågor om skyddade personkategorier.

Frågan om skyddade personuppgifter är en viktig del av arbetet med att förstärka skyddet för personer som utsätts för hot eller förföljelse. Alliansregeringen tog också flera initiativ till att stärka skyddet av personuppgifter för hotade och förföljda personer. Detta innebär till exempel att en person kan få nya identitetsuppgifter, som nytt namn och nytt personnummer.

Alliansregeringen beslutade också, eftersom man såg att mer måste göras i denna fråga, att låta en särskild utredare göra en samlad översyn av lagstiftningen och föreslå åtgärder som ger ett förstärkt skydd för hotade och förföljda personers personuppgifter. Det var just detta som nämndes i svaret från finansministern.

En utredning tillsattes alltså, och betänkandet heter *Ökad trygghet för hotade och förföljda personer*. Det överlämnades i juni 2015 till nuvarande regering och har remitterats. Remisstiden gick ut den 1 december 2015, det vill säga för ett och ett halvt år sedan.

Vi hade från Alliansen förväntat oss att nuvarande regering snarast skulle fullfölja det reformarbete till skydd för hotade personer som påbörjades av alliansregeringen. Men frågan har nonchalerats av regeringspartierna, och det har tagit alldeles för lång tid sedan betänkandet kom.

Det som är ytterst anmärkningsvärt är att riksdagen 2013 tillkännagav för alliansregeringen att det saknas ett starkt skydd för våld utsatta personer och att det leder till otrygghet och utsatthet. Det måste utarbetas skyndsamt och läggas fram inom rimlig tid. Motionen är undertecknad av nuvarande statssekreterare Leif Jakobsson, Socialdemokraterna.

Nyligen debatterades skatteförfarande- och folkbokföringsbetänkandet i denna kammare. Allianspartierna har en motion om vikten av att regeringen ska gå vidare med det nödvändiga reformarbetet för att öka skyddet för hotade och våld utsatta personer. Men dom om min förvåning när regeringspartierna – Socialdemokraterna och Miljöpartiet – med stöd av Vänsterpartiet inte tycker att denna fråga är viktig trots det tillkännagivande man gjorde 2013. Avslaget slår mot sårbara människors behov av skydd i en av de mest utsatta situationer man kan befinna sig i.

S, MP och V avslög alltså Alliansens förslag om behovet av att lättare kunna byta identitet i samband med våld i nära relationer och även förslaget att regeringen ska återkomma med ett förslag till åtgärder. Det är därför jag har ställt denna interpellation till finansministern. Jag vill gärna höra mer om varför propositionen inte kommer.

Anf. 62 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det är en viktig fråga Lotta Finstorp tar upp, och jag uppskattar verkligen engagemanget och att det finns ett brett stöd i riksdagen för att förstärka skyddet för utsatta personer. Det är just därför regeringen är tydlig med att vi avser att arbeta vidare med dessa förslag.

Men remissinstanserna hade ju en del synpunkter på den exakta utformningen av förslaget, och det behöver därför ske ett beredningsarbete. Det är naturligtvis viktigt att vi hamnar rätt i denna typ av väldigt känsliga frågor. Det är viktigt att hitta rätt balans när vi lägger fram förslagen.

Det är också viktigt att understryka att det inte är så att regeringen inte har gjort andra saker på andra områden för hotade och förföljda personer. Vi har bland annat tagit fram en tioårig nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersvåld, åtgärder som stärker skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och åtgärder för att motarbeta destruktiv maskulinitet och hederstänk. Vi har också kraftigt ökat stödet till kvinnojourerna.

Därutöver har en utredare som tittar över elektronisk övervakning av kontaktförbud nu kommit med ett förslag. Remisstiden för det förslaget har precis gått ut.

Regeringen har också aviserat att vi under detta år kommer att presentera en handlingsplan för att värna det demokratiska samtalet. När vi talar om hotade personer handlar det tyvärr alltför ofta om kvinnor som hotas av män som de har haft någon form av nära relation med. Men det kan också handla om politiker och andra företrädare.

För kvinnor har vi gjort en hel del, med kvinnojourer och annat. Vad gäller politiker kommer i år en handlingsplan för att värna det demokratiska samtalet mot hot och hat och förebygga förtroendevaldas, men även journalisters och konstnärers, utsatthet när det gäller hot och hat.

Här sker alltså en hel del arbete från regeringens sida, och vi arbetar också vidare med den viktiga utredning som Lotta Finstorp tar upp i sin viktiga interpellation i dag.

Anf. 63 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Jag har tagit fram tre exempel för att ge en ökad förståelse för problematiken, men jag vill också säga att jag har full förståelse för finansministerns svar och det engagemang som finns. Väldigt många av de våldsutsatta, förföljda och hotade känner dock en stor oro, för det som i dag finns som säkerhet för dem är inte säkert. Jag har några exempel på detta.

Vid två tillfällen ansökte en individ i en familj om försörjningsstöd från socialtjänsten i Hudiksvall; detta har stått i en lokal tidning i Hudiksvall. Vid båda tillfällena skickades sedan brev från Hudiksvalls kommun till den adress där familjen vistades under skyddad identitet. Då är den ju inte skyddad längre, för då är de blottade i sin tillvaro.

I en skola i Skåne, tror jag, upptäckte en elev med skyddad identitet när skolkatalogerna delades ut i slutet av höstterminen 2016 att hens namn och bild fanns med i katalogen. Så snart felet uppdagades stoppades utskicket av katalogerna, och då hade 352 av drygt 1 200 exemplar skickats ut. I januari 2017 hade 299 av dem lämnats tillbaka, men 53 kataloger är fortfarande på villovägar. När denna person och hens familj får veta att katalogen är ute och alla ser att hen finns med där måste de bära på en fruktansvärd rädsla.

På tal om våld i nära relationer avslöjades i Helsingborgs tingsrätt en kvinnas nya namn för före detta maken, trots att hon hade skyddad identitet. Detta skedde av slarv, anser JO, och kritiserar domstolen. Denna

kvinnor lever med en livslång rädsla för den före detta maken, och så blir det uppenbart på detta sätt.

Dessvärre finns det alltför många sådana här exempel på att skyddet är otillräckligt. Därför måste detta komma från utredningen så fort som möjligt.

Vi tillsatte ju utredningen när ni i opposition ville ha det här. Alla vi vill att det ska bli ett ytterligare skydd för de personer som är hotade och förföljda, oavsett om det handlar om våld i nära relationer eller om demokratiskt våld.

Vi vill se en förändrad lagstiftning och utvecklade myndighetsrutiner avseende skyddad identitet och byte av identitet. Detta ska tillkännages för regeringen.

Det som ofta händer tycks ske i skarven mellan olika myndigheter, och det är här det måste till ett slags bro. Det måste naturligtvis vara rättssäkert, lika för alla och så vidare.

Om man på förhand kan misstänka att utlämnade uppgifter om en person kan förorsaka personföljelse eller annan skada kan man göra en sekretessmarkering i folkbokföringsregistret. En markering är en första skyddsåtgärd, och den anger att en särskild försiktighet bör iakttas vid bedömningen av om uppgifter om personen i fråga bör lämnas ut eftersom uppgifterna kan omfattas av sekretess.

Detta räcker dock inte. Markeringen är avsedd att så att säga ge myndigheterna en upplaggnings i systemet: Här har vi en person som omfattas av en första skyddsåtgärd.

Förfarandet med sekretessmarkering är inte lagreglerat. Sekretessmarkeringen omprövas i regel varje år. Förföljda och hotade personer vittnar om att denna årliga omprövning av markeringen skapar en ytterligare krampaktig rädsla vid tanken på att man kanske inte får ett fortsatt skydd.

Anf. 64 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Lotta Finstorp tar upp fall där skyddet uppenbarligen har fallerat. Jag understryker vikten av att vi verkligen arbetar vidare med utredningsförslag och ser till att vi får fram ett skydd som inte fallerar på detta sätt.

Många myndigheter arbetar aktivt med detta och tar frågan seriöst. Många personer har skyddad identitet eller olika slags sekretessmarkeringar där det fungerar. Det ska dock inte vara så att misstag av detta slag uppstår och att människors skola eller adress blir röjda på det sätt som Lotta Finstorp tar upp. Jag understryker verkligen behovet av att vi arbetar vidare med utredningen.

Det är också viktigt att vi när vi utvecklar förslagen i enlighet med den kritik som kom från remissinstanserna hamnar rätt och inte riskerar att bygga upp ny lagstiftning som gör att människor kan komma i kläm. En del av remisskritiken handlade om vilka uppgifter olika myndigheter ska ha i den nya lagstiftningen. Hur ser vi till att det hamnar rätt? Det måste bli enkelt och vardagen måste bli hanterlig för de människor som på ett eller annat sätt behöver skydd.

Samtidigt måste vi minimera risken för att man ramlar mellan stolarna mellan de olika myndigheterna eller att uppgifter röjs på vägen mellan myndigheterna. Där är det viktigt att vi hittar ett riktigt bra sätt så att vi kan ha det stabila skydd som Lotta Finstorp pekar på behovet av.

Anf. 65 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Jag känner en förhoppning om att regeringen snart kommer med ett förslag, eftersom vi har en samsyn om att detta är otroligt viktiga frågor.

Precis som finansministern säger måste vardagen bli hanterlig för de personer som lever under hot och förföljelse. Det är svårt nog som det är. Man måste hitta ett slags gränssnitt mellan myndigheterna, för det är ofta där det fallerar.

Jag ser fram emot att utredningen inte blir så gammal att man måste göra ett omtag. Det är min farhåga. Jag kommer att följa frågan och ser fram emot att ett förslag kommer så fort som möjligt.

Anf. 66 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag vill avsluta med att tacka Lotta Finstorp för att hon tar upp och belyser denna viktiga fråga i en interpellation. Vi arbetar vidare med den både genom att ta utredningen vidare och genom att på andra sätt stärka skyddet för personer som på ett eller annat sätt blir hotade eller förföljda på grund av tidigare relationer eller politiska uppfattningar, vilket såväl politiker som journalister och konstnärer kan drabbas av.

Jag ser fram emot att Lotta Finstorp fortsatt är en stark pådrivare av frågan och att hon fortsätter att flåsa mig i nacken.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2016/17:478 om uppräknings av skatt på bränslen

Anf. 67 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jeff Ahl har frågat statsrådet Sven-Erik Bucht om regeringen avser att ändra förhållningssätt vad avser omräkning av koldioxid- och energiskattesatser på bränslen. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Koldioxid- och energiskattesatserna på fossila bränslen räknas årligen om med förändringen i faktiskt konsumentprisindex, KPI, vilket syftar till att realvärdesäkra skattesatserna. Från och med den 1 januari 2017 görs även en omräkning som beaktar utvecklingen av bruttonationalprodukten för bensin och dieselbränsle. Detta är i syfte att bevara beskattningens miljöstyrande effekt också med stigande realinkomster. Rent praktiskt sker detta genom ett schabloniserat tillägg av 2 procentenheter till KPI-omräkningen, för både energi- och koldioxidskattesatserna, men uttryckt som en höjning enbart av energiskattesatsen.

Klimathotet är starkare än någonsin, och 2016 var det varmaste året på jorden sedan mätningarna startade. Ungefär hälften av utsläppen av växthusgaser i sektorerna utanför EU:s system för handel med utsläppsrätter kommer från bensin och dieselbränsle. Syftet med drivmedelsskatter är att stimulera till en omställning av minskade växthusgasutsläpp från transportsektorn samt gynna energieffektivare fordon. Den årliga omräkningen av energiskattesatserna bidrar till att omställningstrycket i transportsektorn inte minskar.

Anf. 68 JEFF AHL (SD):

Herr talman! Socialdemokraterna brukar göra ett stort nummer av att det är ett parti för de ekonomiskt mindre bemedlade. Tyvärr förhåller det sig precis tvärtom.

Det är viktigt att Sverige är ett land som håller ihop, både ur ett socio-ekonomiskt och ur ett sociokulturellt perspektiv. Vad Socialdemokraterna och finansministern däremot verkar missa är att fördelningspolitik inte bara handlar om att ta in skatt för att sedan fördela dessa skatter. Lika viktigt är det också att fundera på *vilka* skatter som tas ut och *hur* dessa tas ut. Sverigedemokraterna är ett parti som tror på en solidarisk fördelningspolitik. Det är tråkigt att Socialdemokraterna, som påstår sig vara för en sådan politik, uppenbarligen inte kan leverera i faktisk politik.

Samtidigt som nya dyra miljöbilar ska ges skattelättnader genom ett så kallat bonus-malus-system kommer bensin- och dieselpiserna att skjuta i höjden på grund av de nya skatter som regeringen redan har genomfört och har aviserat att man tänker fortsätta genomföra. Således blir effekten att människor som har mycket pengar får skattelättnader, för det är oftast bara de med mycket pengar som har råd att köpa dyrare bilar. Däremot kommer medborgare med lägre inkomster och som kör äldre bilar att få betala betydligt mer i form av höjd drivmedelsskatt.

Jag undrar om finansministern och regeringen förstår att det kommer att bli svårt för exempelvis en ensamstående undersköterska på landsbygden att få livspusslet att gå ihop, då utgiften för personen i fråga kraftigt ökar i procenttal räknat.

Förstår finansministern att sådana skatter slår hårt mot pensionärerna, dem som regeringen påstår sig vilja gynna? De är beroende av bilen, och det gäller särskilt de pensionärer som bor på landsbygden. De smulor ni tillskjuter de äldre i er budget täcker inte dessa utgiftsökningar, utan det kan snarare vara så att man går bakåt på grund av detta.

Det är synnerligen osolidariskt att ta från de fattiga och ge till de rika eller att den redan hårt påfrestade landsbygden ska beskattas ännu hårdare och ge till storstäderna. Men tyvärr verkar Socialdemokraterna ha fallit in på Miljöpartiets spår vad gäller den här delen.

Sverige måste hålla ihop, och i Sverige ska vi inte straffbeskatta dem med lägst inkomster. Det är tydligt att Socialdemokraterna i och med denna snedvridna skattepolitik avser att vika sig för Miljöpartiets avbefolkningspolitik för landsbygden.

Jag vill därför få svar på om finansministern inser hur skev den här skattepolitiken är. Menar regeringen verkligen att skattepolitiken är solidarisk när den gör möjligheten att köra bil till en klassfråga? Jag vill också veta om Socialdemokraterna genom nya beslut i regeringen lovar att förhindra att Miljöpartiet får mer inflytande som påverkar svensk landsbygd och dem som bor där negativt.

Anf. 69 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jeff Ahl frågar om vi förstår hur skev skattepolitiken är. Enligt honom verkar den gynna dem som har höga inkomster. Jag vill påminna Jeff Ahl om en debattartikel som en företrädare för Sverigedemokraterna, den ekonomisk-politiska talespersonen Oscar Sjöstedt, skrev förra veckan. Där var han tydlig med att Sverigedemokraterna ställer sig bakom de andra borgerliga partiernas samtliga skattesänkningar för dem

Prot. 2016/17:107

9 maj

Svar på
interpellationer

som har de högsta inkomsterna. Man vill ta bort den nedtrappning av jobb-skatteavdraget som vi har gjort för dem som tjänar 50 000 eller mer. Det innebär alltså en skattesänkning för dem som tjänar över 50 000. Man vill ta bort hela den statliga värnskatten. Det är ytterligare en skattesänkning för dem som tjänar allra mest. Man vill höja brytpunkten. Det är någonting som påverkar inte bara höginkomsttagare utan också en del medelinkomsttagare, men det gäller inte undersköterskan.

Sverigedemokraterna står alltså nu för ett väldigt brett och dyrt skattesänkarpaket för dem som har de allra högsta inkomsterna. Det blir därför lite konstigt när Jeff Ahl står här i talarstolen och säger att man vill ha en solidarisk fördelningspolitik, när skattepolitiken i huvudsak verkar gå ut på att man ska sänka skatten för dem som tjänar allra mest.

Vad gäller den här förändringen är det så att styrningen inte ökar i takt med att inkomsterna ökar. Den uppräknings vi har innebär inte att miljöstyrningen ökar med åren, utan den ligger still. Om man inte har en sådan uppräknings minskar ju hela tiden miljöstyrningen, vilket naturligtvis inte vore bra ur klimatsynpunkt. I takt med att människors inkomster ökar ökar vi också skatten, så att styrningen blir densamma i förhållande till inkomst.

Regeringen vidtar också en hel del andra åtgärder för att underlätta för människor som bor på landsbygden och i glesbygden. Bland annat har vi en särskild satsning på kollektivtrafik i glesbygd för att underlätta kollektivtrafikresande.

Anf. 70 JEFF AHL (SD):

Herr talman! Som Magdalena Andersson kanske kommer ihåg lovade Socialdemokraterna inför valet att inte höja drivmedelsskatten – kanske därför att man då hade en fördelningspolitisk synvinkel på detta. Men det här bröt man sedan när man satte sig i regering med det parti i Sverige som – medvetet eller omedvetet; jag vet inte – vill avfolka landsbygden.

Den höjning som kommer att ske kommer att slå mot dem med lägst inkomst. Det är ett faktum. Varje hundralapp innebär en stor skillnad för dem med lägre inkomster.

Vi får ofta höra från finansministern att Sverige har urstarka finanser. Om vi nu har urstarka finanser, varför ska man då höja en skatt som slår specifikt mot dem med lägre inkomster? Hur går det ihop?

Vad gäller klimatet kan jag säga att vi står för en promille av utsläppen vad avser de här delarna. Om man nu vill gynna miljön är det väl bättre att satsa på till exempel kärnkraft, så att vi blir mindre beroende av kolkraft och annat. Men det vill den här regeringen inte heller göra.

Trots skrytet om att finanserna är urstarka kanske det är så att utgifterna ökar väldigt mycket. Vi ser till exempel hur Sverige är en av de största nettobetallarna i EU. Vi betalar tiotals miljarder för att betala överbetalda EU-byråkrater i en union som blir alltmer antidemokratisk. Vi har den havererade migrationspolitiken, som fortfarande slår hårt mot våra kommuner och mot statsfinanserna. Då kanske det är enklare att slå på dem med lägst inkomster för att de har minst ork och utrymme i sin vardag att klaga. Jag vet inte. Det kanske är så.

Sverigedemokraterna har en politik som är solidarisk. Vi är det parti som vill satsa mest på sjukvården för att till exempel höja de offentliganställdas löner. Det stämmer inte med finansministerns påstående. Vi vill satsa pengar generellt för att stärka de sociala skyddsnetten och välfärden i

stort. Vi har en annan politik än vad den här regeringen har, vilket medger att vi kan sänka skatter och samtidigt stärka välfärden, försvaret, polisen och så vidare. Det handlar bara om prioriteringar.

När vi röstade om det femte jobbskatteavdraget, för att ta ett exempel, gjorde vi ett val och gick med på en skattesänkning som var mer riktad mot dem med lägre inkomster och inte mot dem med högre. Finansministern får se efter hur vi har ställt oss konkret innan hon påstår någonting annat. Jag kan också konstatera att vi i vår budget ofta satsar specifikt på de pensionärer som har lägst inkomster.

Den debattartikel som finansministern hänvisar till berör bara en del frågor. Det handlar egentligen bara om hur en eventuell förhandling skulle kunna gå till. Det är ett förslag på hur det skulle kunna se ut, inte faktisk politik och ingenting som är beslutat. En budget är mycket större än en enskild debattartikel.

Jag kan konstatera att den här frågan verkar vara lite känslig, eftersom jag inte kan få något löfte av finansministern om att man kommer att motverka Miljöpartiet om de vill genomdriva fler förslag som är negativa för svensk landsbygd och för de människor som har lägst inkomster. Jag skulle vilja få veta av finansministern om det är så att man avser att ta strid för landsbygden i större utsträckning än vad man gör för tillfället.

Anf. 71 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Frågan är varför vi vill ha den här indexeringen trots att vi har överskott i de offentliga finanserna. Som jag sa beror det på att vi vill behålla miljöstyrningen. Om man inte har en sådan indexering minskar miljöstyrningen hela tiden. Det vore inte bra för klimatet. Det är viktigt att upprätthålla samma nivå. Vi ökar heller inte miljöstyrningen, utan upprätthåller samma nivå och skapar en bra förutsägbarhet för bilproducenter och konsumenter.

Om man lyssnar på Jeff Ahl skulle man kunna tro att låginkomsttagare kör mer bil än höginkomsttagare, så att det här är en regressiv skatt. Så är det naturligtvis inte, utan det är naturligtvis så att människor med högre inkomster kör mer bil än personer med lägre inkomster.

Jag har också ett påpekande när det gäller pensionärerna med de lägsta inkomsterna. Hösten 2014 stoppade Sverigedemokraterna tillsammans med de andra borgerliga partierna en skattesänkning för pensionärerna med de lägsta inkomsterna.

I den här debattartikeln, som Jeff Ahl inte riktigt verkar vilja kännas vid, skriver Oscar Sjöstedt tydligt att han är beredd att lägga sig platt för Moderaterna och de andra borgerliga partierna för att se till att de kommer i regeringsställning och att Anna Kinberg Batra blir statsminister. Och när Anna Kinberg Batra är statsminister är det naturligtvis inte en starkt sjukvård som kommer i första rummet, utan precis de skattesänkningar som Oscar Sjöstedt omfamnar i artikeln.

Det Sverigedemokraterna står för är nu att man ska sänka skatten för dem som tjänar mer än 50 000, ta bort den statliga värnskatten, som de med de högsta inkomsterna betalar, och höja brytpunkten. Man vill även utvärdera ett sjätte jobbskatteavdrag. Det är alltså väldigt tydligt att Sverigedemokraterna står för stora och omfattande skattesänkningar, mest riktade till dem som tjänar allra mest. Då blir det såklart inga pengar kvar till sjukvården. Det säger sig självt.

Anf. 72 JEFF AHL (SD):

Herr talman! Jag kan konstatera att de med lägst inkomster kör mindre bil av en viss anledning, nämligen att de har lägre inkomster. Det kan vi vara helt överens om. Men vad tror Magdalena Andersson händer om skatten går upp? Jo, då kommer de med lägst inkomster att köra ännu mindre bil, och det påverkar såklart till exempel de människor med lägst inkomster som bor på landsbygden, där man är beroende av sin bil.

Finansministern talade tidigare om satsningar på kollektivtrafiken. Det finns inte och kommer aldrig att finnas någon kollektivtrafik i stora delar av landsbygden. Den satsningen kommer aldrig någon regering att kunna göra.

Herr talman! Drivmedelsskatten är en särskilt känslig skatt som riskerar att göra bilåkandet till en klassfråga, och det är uppenbart att regeringen avser att göra så. För Sverigedemokraterna är det här orimligt. Enligt Magdalena Andersson och Socialdemokraterna är det viktigt att skattesubventionera bilar som enbart samhällets välbeställda har råd att köpa. Denna fråga bland många andra visar i dag att det bara är Sverigedemokraterna som vill att Sverige ska hålla ihop på alla nivåer.

Sverige är mer än bara Stockholms innerstad. Det här måste regeringen inse. Jag förväntar mig att regeringen omgående tar sitt förnuft till fånga, slutar bestraffa dem som bor på landsbygden och ser till att möjligheten att transportera sig själv inte blir en klassfråga.

Anf. 73 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Regeringen har en samlad politik för den svenska landsbygden som består av en rad satsningar. Bland annat har vi byggt ut universitet och högskolor över hela landet, vilket har varit otroligt viktigt för tillväxten runt om i landet under de senaste decennierna.

Vi ser till att flytta statliga jobb ut i landet, och vi har satsat mångmiljardbelopp på att bygga ut bredband runt om i hela landet.

Vi satsar på vägunderhåll och tjälsäkring och gör även särskilda satsningar på kollektivtrafik i glesbygd. Utöver detta har vi ett särskilt stöd till kommersiell service.

Regeringen driver en omfattande politik för att göra det möjligt att leva och verka i hela landet, för vi vill att Sverige ska hålla ihop. Man kan undra hur Sverigedemokraterna ser på den frågan, eftersom Sverigedemokraterna numera står bakom ett mycket omfattande skattesänkarpaket.

Jeff Ahl talar om att Socialdemokraterna står för människor i Stockholms innerstad. Jag undrar hur stor andel av dem som Sverigedemokraterna nu vill sänka skatten för, som tjänar över 50 000 i månaden, som befinner sig i Stockholms innerstad. Det är i alla fall fullt av dem på Stureplan.

Det är för dem som hänger runt Stureplan, som är rika i finanssektorn, som Sverigedemokraterna nu vill sänka skatten när man vill ta bort avtrappningen av jobbskatteavdraget för dem som tjänar över 50 000.

Det är omfattande skattesänkningar för personer som tjänar över 50 000 kronor i månaden som Sverigedemokraterna nu står bakom. Det är viktigt att Sverigedemokraternas väljare känner till den politiken.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 74 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Cecilie Tenfjord-Toftby har frågat mig om regeringen kommer att fortsätta att driva frågan om en kilometerskatt och i så fall varför.

Det pågår nu ett arbete inom Regeringskansliet med att ta fram förslag till utformning av en vägsplitageskatt, och vår ambition är att under mandatperioden lägga fram ett förslag.

Vår ambition är att ta fram ett förslag som innebär miljövinster för samhället, en ökad konkurrensneutralitet mellan svenska och utländska åkerier och som innebär att utländska åkerier kan bidra till finansieringen av den svenska infrastrukturen.

Anf. 75 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Turerna gällande förslaget om en så kallad kilometerskatt har varit många. Efter att utredningen försenats med hela tre månader kom beskedet om att förslaget gällande skatten skulle skrotas.

Detta mottogs med lättnad av hela den svenska åkeribranschen. Malin Öhrlund, åkeriägare i Kalix, sa till tidningen Företagarna att kilometerskatten har kastat en skugga över allt och att det är en stor lättnad för branschen att förslaget är pausat, framför allt för dem utanför storstäderna. Hon menar att det handlade om en ren skatt på avstånd.

Det är tydligt att kilometerskatten är mer skadlig än vad regeringen har påstått och att ett införande av skatten inte alls skulle bli så enkelt att genomföra som man förväntat sig.

Svensk konkurrenskraft behövs stärkas, inte försvagas. I vårt avlångs land kommer behovet av transport med lastbilar att finnas även fortsättningsvis. Det finns stora möjligheter att göra den transporten så miljövänlig som möjligt, men kilometerskatt bidrar inte till detta.

Min fråga till finansminister Magdalena Andersson är: Kommer finansministern och regeringen att fortsätta att driva frågan om en kilometerskatt? I sådana fall: varför?

Svaret på vad som är regeringens ambition lämnar mycket att önska. Med tanke på att Sverige är ett exportberoende land som konkurrerar med marknader med långt lägre kostnader än vad vi har här är det anmärkningsvärt att regeringen överväger en skatt på avstånd som ytterligare skulle försämra den svenska konkurrenskraften.

Därför, herr talman, förtydligar jag nu frågan till Magdalena Andersson: Kan finansministern garantera att en skatt på avstånd inte kommer att försämra den svenska konkurrenskraften och riskera svenska jobb och företag?

Anf. 76 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Alla skatter påverkar hur människor beter sig, men det gör också vad man använder skattepengarna till. En sådan garanti kan man alltså inte ställa ut förrän man har bestämt vad man ska använda intäkterna till. Alla skatter påverkar människors beteende, men detsamma gäller det man använder skatterna till.

*Svar på
interpellationer*

Om vi till exempel hade ett samhälle utan både inkomstskatter och barnomsorg och vi införde en inkomstskatt skulle man, om man var på Cecilie Tenfjord-Toftbys sida, säga att detta skulle skada jobben och tillväxten i Sverige.

Men om pengarna användes till att bygga ut barnomsorgen, så att människor kunde arbeta också när de fick barn, skulle det inte vara någonting som sammantaget skadar jobben och tillväxten. Tvärtom skulle detta öka sysselsättningen och tillväxten.

Det är precis detta som är den svenska modellen. Vi har ett högt skatteuttag, men vi använder pengarna på ett sådant sätt att det sammantaget bidrar till jobb och tillväxt i Sverige. Kanske är det också därför vi ser den högsta sysselsättningsgraden i hela EU just i Sverige. Dessutom är tillväxten god.

Vår ambition är att jobba vidare med ett förslag. Poängen med detta är, förutom att göra viktiga miljövinster, att underlätta för svenska åkare genom att vi har bättre kontroll på utländska åkare, vilket kan minska risken för illegalt cabotage.

Utländska åkerier kan också bidra till finansieringen av den svenska infrastrukturen, vilket ju är bra för jobb och tillväxt.

Anf. 77 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Jag förstår att Magdalena Andersson och den rödgröna regeringen väldigt gärna vill använda de svenska åkeriföretagen som ett slagträ i införandet av en kilometerskatt. Anmärkningsvärt är då att den svenska åkerinäringen är den part som mest har motsatt sig införandet av denna skatt. Jag tycker kanske att ni ska lyssna mer på dem som kommer att drabbas av denna straffskatt.

Magdalena Andersson tog upp satsningen på miljö. Det är bra att man satsar på miljö, vilket jag hoppas att alla partier i Sveriges riksdag är överens om.

Jag utgår också från att satsningar på miljö var något som regeringen hade i åtanke när de gav uppdraget till den första utredningen om en skatt på avstånd. Att det inte gick så bra med just det vittnar Malin Öhrlund om när hon i samma artikel i Företagarna som jag tidigare hänvisade till säger att syftet med att minska miljöpåverkan var gott men att det inte gav några fördelar för den som investerar i maskiner som inte sliter på miljön.

Tänker regeringen fortsätta att driva frågan om en skatt på avstånd, trots att detta skadar den svenska konkurrenskraften? Stefan Löfven har tidigare sagt att alla förslag ska prövas utifrån huruvida de stärker tillväxt, jobb och företagande i Sverige. Var hamnade detta? Prat om möjliga effekter inom andra områden håller inte.

Om ni nu fortsätter att driva på för denna skatt, kommer den i så fall att innebära en riktig miljövinster? Kommer den att innebära en miljövinster som står i proportion till de potentiella exportförluster som kommer att drabba företag som på grund av ökade transportkostnader inte längre kan tävla med sina konkurrenter på den europeiska marknaden?

Det spelar ingen roll hur man använder pengarna från en höjd kilometerskatt om denna urholkar den allmänna skattebasen på grund av att svenska företag förlorar i konkurrens med andra exportföretag på den europeiska marknaden.

Hur tänker finansministern att proportionen mellan miljövinst och exportvinst- eller förlust ska se ut?

Prot. 2016/17:107
9 maj

Anf. 78 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Att regeringens förslag på skatteområdet skadar jobb och tillväxt är någonting som moderater har hävdad i denna talarstol i två och ett halvt års tid. Vi kan dock konstatera att förslagen inte tycks ha fått riktigt de effekter som Moderaterna hävdar – att de skulle skada jobben och tillväxten – utan att det tvärtom skapats 200 000 jobb sedan regeringen tillträdde och att vi har en god tillväxt i Sverige.

Självklart kommer en väl utformad vägslitageskatt inte att behöva skada jobben och tillväxten i Sverige – särskilt inte om man tar hänsyn till vad skatteintäkterna används till.

Det är viktigt att vara noggrann med hur man använder skatteintäkterna, så att det skapas bra förutsättningar för jobb och företagande runt om i hela landet. Bland annat är utbyggd infrastruktur viktigt, inte minst för åkerinäringen.

Anf. 79 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Vi är inte ensamma om att säga att regeringens skattepolitik skadar jobb och tillväxt. Att antalet arbetstillfällen ökat beror på att vi just nu är inne i en brinnande högkonjunktur.

Jag förstår att finansministern har en stark tro på regeringens förmåga att tillfredsställa alla önskemål. Men, herr talman, den som vill ge allt till alla riskerar ofta att bli rätt medelmåttig.

Under en debatt som Skogsindustrierna anordnade om framtida utmaningar för dem blev jag lite förvånad över att de inte alls nämnde en kommande skatt på avstånd. Det är trots allt en bransch som är mycket beroende av lastbilstransporter. När jag frågade företrädare för branschen hur detta kom sig blev svaret att de har blivit lovade att de ska undantas från skatten. Det är ju bra för dem! Men hur är det med stålindustrin, som är i en liknande situation – exportberoende och med långa avstånd och stort beroende av lastbilstrafik? Hur är det med pappersindustrin, som är i samma situation som skogsindustrin och stålindustrin? Vilka branscher kan räkna med att undantas, och vilka kan det inte?

Om ett antal branscher ska räddas från en skadlig beskattning genom undantag – för jag utgår från att det är därför de ska undantas, det vill säga för att ni inser att beskattning är skadlig för branschen – vad händer då med miljövinsten?

Regeringen är oroad för utvecklingen i den svenska exporten; det kunde vi läsa om i gårdagens Dagens Industri. Där framgår tydligt att regeringens exportstrategi inte levererar.

Därför blir mina sista frågor till finansministern just nu: Vilka branscher ska undantas från avståndsbeskattningen? Och hur menar finansministern att kilometerskatten harmoniserar med målet om ökad export, fler jobb och EU:s lägsta arbetslöshet?

Anf. 80 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Cecilie Tenfjord-Toftby säger att miljö är viktigt. Samtidigt kan jag notera att Moderaterna i sin budgetmotion kraftigt skär ned på

Svar på
interpellationer

miljöanslagen och ligger väldigt lamt till när det gäller den aktiva miljöpolitiken trots att 2016 var det varmaste år som någonsin har uppmätts.

Från regeringens sida har vi däremot arbetat oerhört aktivt med klimatfrågorna hela vägen sedan vi klev in i Regeringskansliet. Vi har kraftigt ökat miljöbudgeten men också på andra sätt ökat miljöstyrningen. En vägslitageskatt skulle vara ett sätt att kunna öka miljöstyrningen. Man skulle dels kunna driva utvecklingen mot miljövänligare fordon, dels kunna förändra relationen mellan när det är lönsamt att köra på lastbil och när det är lönsamt att köra på båt eller tåg. För att detta ska vara möjligt är det naturligtvis viktigt att också satsa mer på infrastrukturen, och det är någonting som regeringen gör.

Den exakta utformningen av en vägslitageavgift är någonting som vi arbetar med i Regeringskansliet just nu, så det går inte att uttala sig om ännu.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2016/17:487 om kemikalieskatten

Anf. 81 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Cecilie Tenfjord-Toftby har frågat mig om det är min uppfattning att kemikalieskattens utformning bidrar till fler jobb och stärker svensk handel, och i så fall på vilket sätt.

Frågan är ställd mot bakgrund av att försäljning direkt från utländska försäljare till svenska konsumenter undantas från beskattning i den föreslagna skatten på kemikalier i viss elektronik, vilket Cecilie Tenfjord-Toftby befarar kommer att leda till minskad försäljning för svenska butiker och till färre jobb.

Det huvudsakliga syftet med kemikalieskatten är att minska tillförseln av farliga ämnen till människors hemmiljö. Kemikalieskatteutredningen har bedömt att utländsk e-handel kommer att öka med 0,4 procentenheter på grund av skatten. Regeringen har inte gjort någon annan bedömning än utredningen i den delen. Andra faktorer, exempelvis kostnader för frakt eller annat i samband med köp från utlandet, spelar sannolikt större roll för utvecklingen av utländsk e-handel än den föreslagna skatten.

Det bör också noteras att den ”skattechock” som Cecilie Tenfjord-Toftby nämner kan undvikas om varorna inte innehåller miljö- och hälsofarliga kemikalier. Med högsta skatteavdrag blir den maximala skatten 32 kronor.

Anf. 82 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! En kemikalieskatt kommer att införas från och med den 1 juli i år. I stället för att skatten ska grundas på den exakta mängd miljöfarliga kemikalier som produkterna innehåller har regeringen valt att beskatta varorna efter deras totala vikt.

Det är produkter som köps i Sverige som omfattas av den skattechock som Magdalena Andersson hänvisade till. I vissa fall kommer det att löna sig att köpa samma vara på nätet, från exempelvis Danmark eller Norge.

Det är något som kommer att leda till minskad försäljning för svenska butiker och färre jobb. Detta rimmar inte alls med den rödgröna regeringens mål om lägst arbetslöshet i EU år 2020.

Min fråga till finansminister Magdalena Andersson var: På vilket sätt menar finansministern att kemikalieskattens utformning bidrar till fler jobb och stärker svensk handel? Finansministern väljer att svara med att det nog inte blir så farligt. Jag kan inte tolka svaret på något annat sätt än att detta förslag inte alls främjar svenska jobb och stärker svensk handel.

Finansministern tar också upp höga transportkostnader som ett argument mot att den utländska e-handeln skulle öka. Inte heller detta håller eftersom fraktkostnaderna ofta är noll eller samma som hos svenska företag.

Ett exempel är Proshop, som är beläget i Danmark. Där är fraktkostnaden noll för en Iphone. Var skulle du köpa din mobiltelefon om garantin är densamma om du köper den från ett annat land, om frakten är noll och om kostnaden för själva telefonen är lägre?

Även om finansministern skulle få rätt i sin prognos om att den utländska e-handeln bara kommer att öka med 0,4 procent kan det omöjligt medföra en förstärkning för svensk handel och svenska jobb. En förstärkning skulle nämligen kräva en ökning, och inte en minskning. Vad händer med kravet från Löfven på att varje åtgärd ska leda till fler jobb?

Jag skulle vilja att finansminister Magdalena Andersson förklarar hur det i så fall skulle gå till. Gynnar kemikalieskatten regeringens mål om lägst arbetslöshet i EU 2020?

Anf. 83 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag tror att Cecilie Tenfjord-Toftby gör sig dummare än vad hon är. Man kan naturligtvis inte bara titta på hur man utformar skatter; man måste också titta på vad man använder skatteintäkterna till. De intäkter vi får från kemikalieskatten kommer vi att använda till olika områden som stärker jobb och tillväxt runt om i hela landet.

Låt oss ta en mobiltelefon som exempel, om man tror att det är något som kommer att få stor effekt på svensk handel. Det handlar alltså om en ökad skattekostnad på 1 krona och 80 öre om man köper en miljövänlig mobiltelefon från en svensk handlare snarare än från en dansk handlare. Då måste man också köpa direkt från den danska handlaren. Det är inte uppenbart att det kommer att vara en mycket stor överströmning.

Något som däremot gör mig lite förundrad är det som står i Moderaternas budgetmotion. Jag får där intrycket av att Moderaterna stöder en kemikalieskatt och även räknar med dessa skatteintäkter i sin budget. De säger dock att de vill ha en annorlunda utformad kemikalieskatt.

Jag skulle gärna vilja veta hur Cecilie Tenfjord-Toftby vill att skatten ska vara utformad samt hur det rent praktiskt ska gå till att utforma den på ett annat sätt än det som regeringen föreslår.

Anf. 84 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Nu är det den andra interpellationsdebatten i rad där Magdalena Andersson ursäktar skadliga skattehöjningar med att säga att vi måste titta på hur de används. Men om ni raderar ut den svenska tillväxten, jobb och företagande blir det inte så mycket skatteinkomster kvar att fördela.

Prot. 2016/17:107
9 maj

Svar på
interpellationer

Det är riktigt som finansminister Magdalena Andersson påpekar: Även vi moderater har en kemikalieskatt med i vårt budgetförslag. Det vi vänder oss mot är den utformning av kemikalieskatt som regeringen har lagt fram förslag om. Ta till exempel den morot som regeringen drar fram som molnets silverrand: Om ni reducerar andelen kemikalier i det ni säljer och kan bevisa detta genom noggrann dokumentation – som kommer att kräva en ökad administration – ska ni få en skatterabatt! Det är denna skatterabatt som finansministern tar upp i sitt förslag när hon säger: Vid högsta skatteavdrag blir den maximala skatten 32 kronor.

Allvarligt talat: Hur ser Magdalena Andersson framför sig att detta ska gå till? Vem ska producera den miljövänliga mobiltelefonen? Hur skulle de svenska återförsäljarna kunna uppnå regeringens morot? De flesta elektroniska prylar är inte producerade i Sverige. De är importerade från Sydkorea, Japan, Kina, USA och andra länder med hela världen som sin exportmarknad. Hur stor påverkan tror Magdalena Andersson att en svensk återförsäljare har på en producent i till exempel Sydkorea? Jag anar att finansminister Magdalena Andersson redan vet svaret, men hon får ändå möjlighet att förklara detta för mig och de svenska återförsäljarna, som inte ser hur det här ska gå till.

Det vore annat om Sverige i stället för att ensidigt införa en skatt på kemikalier började arbeta för en likartad lagstiftning med harmoniserade krav inom EU. Då kanske de stora tillverkarna av mobiltelefoner, tv-apparater eller datorer är villiga att ändra sin tillverkningsprocess.

Det är självklart bra att Sverige ska gå före, och det är någonting som vi ofta hör från den rödgröna regeringens sida att vi ska göra. Men var hamnar vi den här gången? Tror finansministern verkligen att Sveriges kemikalielagstiftning – vi är ett litet land – kommer att påverka de globala tillverkarna av mobiltelefoner?

Anf. 85 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Om Moderaterna vill att vi ska ha en likartad lagstiftning i hela EU vad gäller kemikalielagstiftningen och att vi först när det är fallet ska kunna ha en kemikalieskatt i Sverige fattas det rimligen pengar i Moderaternas budget. Man har ju med de här skatteintäkterna nu, och vi kommer inte någon gång i närtid att kunna ha en gemensam, harmoniserad lagstiftning om detta i EU. Dessutom brukar vi väl heller inte vilja ha harmoniserad lagstiftning på punktskatteområdet i EU, så det här är kanske ett nytt förslag.

Om Moderaterna vill att vi ska ha en nationell svensk lagstiftning vad gäller kemikalieskatt skulle det vara intressant att höra mer om hur man tänker sig att den ska vara utformad, för det är ännu höljt i dunkel. Jag tycker inte att Cecilie Tenfjord-Toftby svarade på det. Vad är det för förändringar man vill ha om man vill ha en svensk kemikalieskatt och få in de skatteintäkterna? Vill man ha en skatt på EU-nivå, eller är det bara en lagstiftning man vill ha på EU-nivå? I så fall fattas det pengar i Moderaternas budgetmotion.

Den här beskattningen är ett sätt att försöka minska de farliga kemikalierna i människors vardagsmiljö och i hemmiljön. Som skatten är utformad ges ett ekonomiskt incitament för människor att köpa produkter som har färre farliga kemikalier i sig, och på så sätt minskar utsläppen i närmiljön. Poängen är att minska utsläppen i närmiljön i Sverige, och det är så

som skatten är utformad. Köper man produkter med mindre kemikalier har man också en lägre skatt. Det kan också göra att utländska och svenska producenter kan vara mer intresserade av att introducera nya och mer miljövänliga produkter i Sverige.

Prot. 2016/17:107
9 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 86 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Det vore inte första gången som Sverige samarbetar med andra länder för att sätta press på stora producentländer. Det handlar inte om en gemensam EU-lagstiftning, utan det handlar helt enkelt om att man tillsammans försöker sätta press för att uppnå en gemensam vinst.

Problemet med den rödgröna regeringens kemikalieskatt är inte att den saknar ambitioner. Problemet är att så som den är uppbyggd kommer den aldrig ens i närheten av måltavlan. På grund av Sveriges i detta sammanhang försumbara betydelse kommer inte de globala producenterna att lägga om sin tillverkning så länge inte flera länder kräver samma sak. Jag tror att finansminister Magdalena Andersson inser detta även om hon argumenterar för något helt annat. Det här betyder att återförsäljarna aldrig får någon möjlighet att erbjuda sina kunder en mer miljövänlig vara för att uppnå skatterabatten. För konsumenterna kvarstår två val: att köpa en vara dyrt i Sverige eller köpa den billigare på nätet från ett utländskt företag. Kemikalieinnehållet kommer att vara detsamma. Miljöpåverkan kommer att vara densamma.

Sverige missar miljömålet och missar målet om fler jobb, men regeringen kan kortsiktigt räkna med klirr i kassan. Jag måste i alla fall ge regeringen beröm för att ni har konstruerat en skatt med en möjlig skattereduktion som i princip bara är uppnåelig på en retorisk nivå. Var det verkligen detta som var målet med kemikalieskatten?

Anf. 87 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Jag noterar att Moderaterna intar två positioner i den här frågan. Man är emot skatten, och man räknar med skatteintäkterna. Man är alltså emot skatten och för skatten. Här låter det i talarstolen som att Moderaterna är emot den här kemikalieskatten, men samtidigt ser man att ni använder de skatteintäkterna i er budgetmotion.

Jag har frågat Cecilie Tenfjord-Toftby på vilket sätt Moderaterna vill ha en annorlunda utformad kemikalieskatt än den regeringen har föreslagit, men jag har inte fått ett enda svar på den frågan. Man kan faktiskt inte vara både för och emot en sak samtidigt. Det är inte seriöst, och det gagnar inte det demokratiska samtalet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2016/17:488 om höjd skatt på fjärrvärme

Anf. 88 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Cecilie Tenfjord-Toftby har med anledning av förslaget om höjd koldioxidskatt för viss värmeproduktion frågat mig om jag kan garantera att skattehöjningen inte kommer att drabba konsumenterna i slut-

ändan. Detta mot bakgrund av att jag har sagt att syftet med skattehöjningen är att bolagen ska ställa om och använda mer miljövänliga alternativ och att slutkundernas räkningar då inte påverkas.

Syftet med den föreslagna höjningen av koldioxidskatten är att öka styrningen mot minskade utsläpp av fossil koldioxid i värmesektorn och därmed lägga grunden för och påskynda omställningen till ett samhälle med nettonollutsläpp till 2045.

Som beskrivs i den promemoria som remitterats från Finansdepartementet bedöms inte hushållen direkt beröras av den höjda koldioxidskatten. Indirekt kan höjda skattekostnader för värmeföretagen påverka de hushåll vars uppvärmning av bostäder och varmvatten sker med fjärrvärme från kraftvärme- och värmeverk. Ju högre måluppfyllelsen blir, desto mindre är risken att hushållens räkningar påverkas av koldioxidskatten. När omställningen bort från fossila bränslen har skett kommer värmeföretagens kostnader inte att belastas av koldioxidskatt. Då kommer heller inte koldioxidskatten att påverka hushållens värmeräkningar.

Anf. 89 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Regeringen har gett besked om att man vill höja skatten på användningen av fossila bränslen i värmeproduktion. Finansminister Magdalena Andersson har sagt att själva syftet är att få bolagen att ställa om och använda mer miljövänliga alternativ och att räkningen då inte påverkas. Att företagens ökade kostnader måste hämtas någonstans ifrån verkar finansministern ha missat att tala om, för det är faktiskt konsumenterna som kommer att få stå för notan i slutändan.

Min fråga till finansminister Magdalena Andersson var om finansministern kan garantera att skattehöjningen inte kommer att drabba konsumenterna i slutändan med tanke på finansministerns tidigare uttalanden. Finansministerns svar var om något tvetydigt. Finansminister Magdalena Anderson svarade nämligen att hushållen inte bedöms beröras direkt av den höjda koldioxidskatten. "Indirekt kan höjda skattekostnader för värmeföretagen påverka de hushåll vars uppvärmning av bostäder och varmvatten sker med fjärrvärme från kraftvärme- och värmeverk."

Herr talman! Jag undrar hur Magdalena Andersson tänker om sitt eget svar. Tror finansministern att hushållen på allvar gör skillnad på en direkt eller indirekt effekt av en skattehöjning? Det är väl trots allt siffran längst ned på värmeräkningen som gäller? Därför, herr talman, ger jag nu finansminister Magdalena Andersson en möjlighet till att svara. Kommer fjärrvärmekundernas räkningar att påverkas av regeringens förslag om höjda skatter eller inte? För tydlighetens skull lägger jag till: Kommer de i så fall att påverkas direkt eller indirekt?

Anf. 90 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Syftet med skatten är naturligtvis inte att hushållen ska påverkas, utan syftet med skatten är att värmeföretagen ska ställa om och använda miljövänliga bränslen i stället. Det är liksom det som är poängen med miljöstyrande skatter. Men under dagens interpellationsdebatter har vi noterat att Moderaterna är emot mycket av den ökade miljöstyrning som regeringen står för. Vi vet också att man vill genomföra mycket kraftiga nedskärningar i miljöbudgeten som regeringen har expanderat de senaste åren. Man har i praktiken ingen samlad miljöpolitik i dagsläget.

Hur en skatt påverkar i nästa led beror på skatteincidensen. Det beror på hur skatten slår igenom i prismekanismen. Det beror bland annat på vilka marginaler företagen har för tillfället och i vilken utsträckning man tar en ökad skatt på ett ökat pris eller om man tar den på en minskad marginal. Det är det som kallas skatteincidens. Det är upp till företagen att bedöma vad som är möjligt.

Det handlar också om på vilket sätt man bedömer att prissättningen sker i den här branschen, om man har marginalkostnadsprissättning eller en annan form av prissättning. Många bedömer att det inte är marginalkostnadsprissättning i branschen. Om det stämmer slår skatteförändringen inte nödvändigtvis över på hushållens räkningar.

Anf. 91 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Jag tror att vi har fått klarlagt att Magdalena Andersson erkänner att det i alla fall indirekt skulle få effekt på hushållens ekonomi när regeringen nu höjer skatten för fjärrvärmebolagen. Finansminister Magdalena Andersson säger att det tjänar ett högre syfte. Det ska nämligen tvinga de smutsiga fjärrvärmebolagen att ställa om.

Jag håller med om principen polluter pays. Att förorenaren betalar ska gälla. Men bristerna i det argumentet den här gången är att majoriteten av de bolag som kommer att drabbas av skattehöjningen redan har fattat stora investeringsbeslut för att ställa om sin verksamhet för att kunna använda mer miljövänliga bränslen. Dessa investeringar tar tid att genomföra. Regeringens skattehöjning kommer knappast att påverka den tidsplanen. Skattehöjningen kommer däremot att bli negativ för bolagen. Den kommer att påverka företagens – det är ofta kommunalägda företag – ekonomi negativt.

Vad ska bolagen göra för att finansiera både de stora investeringar som krävs för att ställa om och en höjd skattebörda? Jo, de får höja sina inkomster. Då finns det bara en möjlighet för dessa bolag. Det är att höja taxorna.

De hushåll som kommer att drabbas av höjda taxor är anslutna till fjärrvärmenätet och saknar möjlighet att välja ett annat alternativ. De kommer därför att drabbas av Magdalena Anderssons och den rödgröna regeringens skattehöjning.

Om regeringens mål är att få fjärrvärmebolagen att gå mot att använda mer miljövänliga bränslen, varför höjer man då skatten för de bolag som redan har fattat beslut om att göra de investeringar som regeringen just nu efterfrågar? Inser inte Magdalena Andersson och den rödgröna regeringen att man genom den här skatten straffar dem som vill och är på väg att göra rätt?

Anf. 92 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Sedan koldioxidskatten infördes har svensk fjärrvärme haft en fantastisk utveckling, från att på 80-talet ha 90 procent fossila bränslen till knappt 6 procent 2014. Det är en utveckling som Moderaterna i praktiken har varit emot i varje steg. Var ni entusiastiska när vi införde koldioxidskatten, Cecilie Tenfjord-Toftby? Har ni varit entusiastiska när vi har höjt koldioxidskatterna? Nej, de moderater jag känner är skeptiska till alla miljöstyrningar som regeringen har föreslagit. Ni vill också minska koldioxidskatten i förhållande till regeringen.

Jag är intresserad av att höra hur Cecilie Tenfjord-Toftby tänker sig att omställningen skulle ha skett med Moderaternas ständiga avståndstagande från koldioxidskatt och ökad miljöstyrning.

Syftet är naturligtvis att kunna ta de sista procenten, så att vi kan ha ännu renare fjärrvärme och göra det tydligt lönsamt för företagen att ställa om.

Cecilie Tenfjord-Toftby tycks vara säker på att detta kommer att påverka konsumentledet. Jag vill gärna veta på vilken grund hon påstår att fjärrvärmebolagen verkligen använder marginalkostnadsprissättning. Det är ju en förutsättning för att så skulle bli fallet.

Anf. 93 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Magdalena Andersson är ekonom. Hon vet att när man får ökade kostnader måste man också öka sina inkomster. För dessa bolag finns det bara en möjlighet att göra det. Och det är att höja taxorna.

Jag håller med om Magdalena Anderssons beskrivning av fjärrvärmebolagens utveckling i Sverige. Under alliansregeringens tid hände det mycket. Vi värnade om våra fjärrvärmebolag. Och i arbetet i Energikommisionen var alla måna om att värna om fjärrvärmebolagens framtid.

Regeringens ambition är att styra mot mer miljövänliga bränslen, säger Magdalena Andersson. Ambitionen är bra, men jag måste återigen ställa frågan: Varför gå in med negativa styrmedel, vilket en skatt är, när utvecklingen redan går åt rätt håll? Majoriteten av de bolag som kommer att drabbas har redan fattat de nödvändiga investeringsbesluten.

Vilka prognoser har regeringen gjort för omställningstakten? Kommer det att gå snabbare för dem som redan har fattat de här besluten, som har tagit investeringsbesluten för att skynda på för att inte behöva höja taxorna? Eller kommer det att ta den tid som det faktiskt tar att projektera och söka miljötillstånd? Nu har också miljöministern kommit in i kammaren. Båda ministrarna är mycket väl medvetna om att det tar tid att få miljötillstånd och att det tar tid att göra en bra upphandling.

Tror regeringen verkligen att fjärrvärmebolagen kommer att se skatten på fjärrvärmesektorn som en bekräftelse på hur bra ni tycker att deras arbete är? Magdalena Andersson lyfte själv fram, och miljöministrar lyfter ofta fram, dessa bolag och att de har fört Sveriges miljöposition framåt.

Om ni absolut ska höja skatter, gör det där det gör nytta, inte för att straffa dem som gör rätt!

Anf. 94 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Det är uppenbart att Cecilie Tenfjord-Toftby är teoretiskt intresserad av miljö- och klimatfrågor. Men så fort det kommer till praktisk politik står hon och andra moderater i praktiken helt nakna. Man skär kraftigt i regeringens miljöbudget, och man vill sänka miljöstyrningen via skattesystemet.

Cecilie Tenfjord-Toftby säger att utvecklingen går åt rätt håll. Men det beror ju på att vi har en koldioxidskatt. Det är därför man har ställt om. Det är tydligt att den här sektorn har haft en fantastisk utveckling sedan koldioxidskatten infördes. När det blir dyrare att använda fossila bränslen ställer bolagen om.

Moderaterna vill gå åt andra hållet. De vill sänka koldioxidskatten. Det skulle minska trycket på omställning.

När Moderaterna säger att de vill värna om fjärrvärmebolagen är det inte värna i form av att skärpa omställningen. Det handlar om att man vill sänka koldioxidskatten. Det är på det sättet Moderaterna vill värna om bolagen: genom att minska miljöstyrningen, vilket naturligtvis skulle leda till ökade utsläpp i Sverige. Det är inte en väg framåt. Det är inte på det sättet vi bygger ett modernt och klimatsmart samhälle.

Med Moderaternas politik skulle vi backa in i framtiden, med mindre miljöstyrning men också mindre utgiftssatsningar på vårt klimat. År 2016 var det varmaste året någonsin. Men Moderaterna vill ingenting i miljöpolitiken.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2016/17:107
9 maj

Svar på
interpellationer

§ 19 Svar på interpellation 2016/17:414 om byggande på jordbruksmark

Anf. 95 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Ewa Thalén Finné har frågat mig om jag håller med om bedömningen att det är allvarligt att dagens lagstiftning i det närmaste innebär ett totalstopp för byggande på jordbruksmark och att den därmed utgör ett hinder för landsbygdsutveckling. Hon har också frågat vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att det ska vara möjligt att bygga på jordbruksmark och att bo utanför våra tätorter.

I plan- och bygglagen anges att mark- och vattenområden ska användas för de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Företräde ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning. Vid kommunal planläggning och i bygglovsärenden ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken tillämpas.

Enligt 3 kap. 4 § i miljöbalken är jordbruk en näring av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och om detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Med väsentligt samhällsintresse avses bland annat bostadsförsörjning.

Jordbruksmark är en begränsad resurs med avgörande betydelse för att trygga livsmedelsförsörjningen inom landet, och syftet med bestämmelsen är att säkerställa en långsiktig hushållning med denna resurs. Jordbruksmark är inte enbart av intresse ur ett nutida produktionsperspektiv utan även ur ett långsiktigt perspektiv. Brukbar mark med bibehållen bördighet ska finnas tillgänglig i Sverige även för kommande generationer.

Den dåvarande regeringen tillsatte 2014 en särskild utredare som fick i uppgift att se över reglerna för hushållning med mark- och vattenområden och föreslå ändringar. Uppdraget redovisades i december 2015, när den så kallade Riksintresseutredningen överlämnade slutbetänkandet *Planering och beslut för hållbar utveckling – Miljöbalkens hushållningsbestämmelser*. Utredningen föreslog bland annat att länsstyrelserna skulle få utökade möjligheter att bevaka intresset av brukningsvärd jordbruksmark i den

kommunala planeringen. Utredningen föreslog också att mark- och vattenområden som var särskilt lämpliga för bostadsförsörjning skulle kunna vara av väsentligt allmänt intresse.

Riksintresseutredningen har remitterats, och remisstiden gick ut i februari i år. Utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och jag kan därför inte nu uttala mig om vilka av de förslag som utredningen har lämnat som kan komma att resultera i en förändrad lagstiftning.

I januari i år lämnade även Landsbygdskommittén sitt slutbetänkande *För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd*. Kommittén ansåg att det finns flera skäl till att landsbygden behöver uppmärksammas mer i kommunernas översiktsplanering och lade därför förslag inom området samhällsplanering och bostadsbyggande. Remisstiden för Landsbygdskommitténs betänkande gick ut i mars i år. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen arbetar mycket aktivt för ett ökat bostadsbyggande genom det bostadspolitiska paketet. I arbetet för ett ökat bostadsbyggande är det dock viktigt med ett långsiktigt perspektiv där väsentliga samhällsintressen vägs mot varandra.

Anf. 96 EWA THALÉN FINNÉ (M):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka miljöministern för svaret.

Sedan vill jag slå fast att miljöministern och jag är helt överens om att det är väsentligt att olika samhällsintressen vägs mot varandra och att man har ett långsiktigt perspektiv. Det är också grunden för hushållningsbestämmelserna i miljöbalkens tredje och fjärde kapitel.

Jag vill understryka att vi alltid måste eftersträva hushållning med mark och vatten och att jordbruksmark är en ändlig resurs som vi ska vara rädda om. Så långt kan jag inte se någon konflikt i den här frågan.

Skälet till att jag ställer interpellationen hänger ihop med två domar som nyligen har meddelats av Mark- och miljööverdomstolen. I dessa enskilda fall kommer domstolen fram till att byggande av enskilda hus utanför detaljplanelagt område inte kan ses som ett allmänintresse. Därför säger man nej till dessa byggnationer.

Domstolens resonemang innebär att uppförande av ett enda bostadshus inte är ett så väsentligt samhällsintresse som krävs för att undantag från hushållningsbestämmelserna ska vara tillämpligt.

Vidare gör domstolen ställningstagandet att intresseavvägningen enligt 2 kap. plan- och bygglagen utfaller i att intresset av långsiktigt bevarande av brukningsvärd jordbruksmark väger tyngre än det enskilda intresset av att bygga på enskild mark.

Man kan då konstatera att ställningstagandena från Mark- och miljööverdomstolen generellt torde göra det svårt att lokalisera enstaka bostadshus på mark som utgör brukningsvärd jordbruksmark.

Det är det här som jag finner bekymmersamt. Vi har även behov av landsbygdsutveckling och att möjliggöra för människor att bo och verka på landsbygden. För att verka på landsbygden måste man ju också kunna bo på den.

Utifrån detta vill jag återigen fråga miljöministern om den avvägning som har gjorts i dessa domar känns rimlig, eller om det kan finnas skäl att beakta domarna vid avvägning inför framtida lagstiftning.

Prot. 2016/17:107
9 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 97 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Ewa Thalén Finné känner säkert till att jag som statsråd inte ska och självklart inte kommer att uttala mig om domstolarnas beslut i enskilda ärenden.

Däremot finns det en hel del att säga om vikten av att vi har en produktiv jordbruksmark i Sverige. Jordbruksmarken motsvarar knappt 7 procent av landets yta, och denna jordbruksmark är olika produktiv. Med den förankring som jag och ledamoten själv har i Skåne är vi väl medvetna om att den högkvalitativa jordbruksmarken är särskilt viktigt att behålla produktiv.

Sedan lång tid tillbaka har jordbruksmarken i Sverige minskat – detta genom att marken har övergått till en annan användning. En förutsättning för att livsmedels- och jordbruksföretag ska kunna växa är att det finns produktiv mark och vattenresurser som kan användas för livsmedelsproduktion.

En god hushållning och en produktiv jordbruksmark måste eftersträvas av både hållbarhets- och konkurrensskäl. I dag exploateras 600–700 hektar jordbruksmark varje år för bebyggelse och anläggningar i Sverige. Jordbruksverkets analys av arealen jordbruksmark som har exploaterats visar att en väldigt stor andel av den mark som tas i anspråk är högavkastande åkermark i slättbygd.

Det betyder att den mark som är mest värdefull från produktionssynpunkt ofta är utsatt för högst exploateringsstryck. Vid exploatering finns det även en risk för att kvarvarande jordbruksmark blir fragmenterad och uppdelad i för små ytor för att kunna brukas rationellt. Detta har konstaterats av Konkurrenskraftsutredningen, som säger att en viktig förutsättning för att uppnå tillräcklig lönsamhet är att rationella företag med sammanhållen mark kan bildas.

Jordbruksverkets utvärdering av tillämpningen av denna bestämmelse i miljöbalken visar att det är viktigt att ta hand om jordbruksmarken. Man säger att tillämpningen har brister och att skyddet för marken är för svagt.

Många kommuner uppger för Jordbruksverket att de har lägre kapacitet att bedöma värdet av jordbruksrelaterade intressen jämfört med andra intressen. Det saknas underlag och kompetens kring jordbruksmarken och jordbruksproduktionen.

För att undvika inskränkningar som hindrar rationell jordbruksdrift bör bostäder inte placeras så att de riskerar att störas av jordbruksproduktionen.

Allt detta är skäl som visar att det som kan framstå som en enkel åtgärd – ett enstaka hus på högproduktiv jordbruksmark – väsentligt kan störa utvecklingen av jordbruket i Sverige.

Jag tror att vi är överens om att vi vill se mer livsmedelsproduktion i Sverige och att mer mark ska tas i bruk än vad som är i bruk i dag. Då oroar jag mig mer för att högproduktiv jordbruksmark försvinner än för att de 7 procenten är ett stort hinder för bostadsbyggande på landsbygden.

Anf. 98 EWA THALÉN FINNÉ (M):

Herr talman! Man kan föra många resonemang i den här frågan. Jag försöker också att undvika att uttala mig om enskilda domar. Domstolen tolkar den lagstiftning som vi beslutar om. Om man drar vissa slutsatser av domar kan det möjligen handla om att man ska fundera över hur lagstiftningen är formulerad och om en viss lagstiftning är hundra procent adekvat.

Som miljöministern lyfte fram bor också jag i Skåne, och jag bor i en kommun som är byggd bara på högproduktiv jordbruksmark. Men det är egentligen inte den fråga som jag skulle vilja diskutera här i dag. Det har sin problematik, och där kan vi vända och vrida mycket på de här frågorna.

Jag tycker att problematiken uppstår om man inte heller kan utveckla landsbygden och bygga ett enstaka hus på en gård, till exempel för generationsväxling eller annat, för att man bygger på brukningsvärd jordbruksmark. Då kommer vi att utarma landsbygden. Vem är det då som ska verka på jordbruksmarken? Kan man inte bo där kommer den med stor sannolikhet inte heller att bli brukad. Jag tror att det kommer att bli väldigt sällan som någon pendlar till landsbygden för att arbeta. I regel ser vi ju det omvända. Denna aspekt måste man fundera över.

Jag ska lyfta fram Landsbygdskommittén, som ju är en utredning som regeringen tillsatte. Den har kommit med sitt betänkande, och som en följd av det har man tillsatt en utredning för att titta på landsbygdslån och kreditgarantier för att det ska bli möjligt att bygga enskilda bostadshus på landsbygden. Utifrån domarna och de slutsatser som jurister på bland annat SKL har dragit blir det en utredning som tittar på något vi aldrig kommer att ha nytta av. Om det inte finns någon mark att bygga de enstaka husen på – det är ju i slättlandskapet vi har de mest rationella jordbruken, och det är där man behöver sätta upp dessa hus – har vi kanske inget större behov av några nya kreditgarantier heller.

Jag återkommer till frågan: Vem är det som ska bruka jordbruksmarken om det blir svårt eller näst intill omöjligt att bygga enstaka bostadshus på jordbruksmark?

Anf. 99 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag är glad över att Ewa Thalén Finné nämner Landsbygdskommittén och dess betänkande. De har ju tittat på möjligheten att ha en levande landsbygd där man kan bo och verka genom eget företag eller annan näring. En sak som de tar upp, där de ser problem med kommunernas översiktsplanering, är att skydd av högproduktiv mark inte tillräckligt väl tas upp. De säger att ett skäl att se över kommunernas översiktsplanering är att skydda markområden som har potential för ökad livsmedelsproduktion och för investeringar i förnybara energikällor.

Kommittén baserar sin oro bland annat på prognoser från OECD, som visar att tillgång till naturresurser som jordbruksmark, skog, vatten och ekosystemtjänster kommer att bli otroligt viktiga och en väsentlig grund för en framtida levande landsbygd.

Från regeringens sida är vi mycket glada över att se att det nu byggs i stora delar av landet, men vi har konstaterat, bland annat utifrån Landsbygdskommitténs betänkande, att det finns bekymmer med möjligheten att bygga nya bostäder på det som kallas svaga bostadsmarknader, som finns i olika delar av landet, bland annat på landsbygden. Därför har vi fokuserat

på just det problemet. Det som vi har identifierat som det främsta som hindrar bostadsbyggandet är att produktionskostnaderna kan ligga nära eller över marknadsvärdet för den färdiga bostaden, vilket gör det svårt att finna finansiering för både nyproduktion och ombyggnad. Det är det huvudsakliga problemet, som är identifierat och som vi fokuserar på att lösa. Vi jobbar, som ni säkert känner till, också med andra delar, som handlar om att se över de så kallade LIS-områdena. Det handlar om en möjlighet att göra undantag från strandskyddet just på landsbygden.

De 7 procenten jordbruksmark som nämndes är inte längre 7 procent, för det är en siffra som är några år gammal. Men att det skulle vara ett hinder för jordbruksutvecklingen om de ska fortsätta vara jordbruksmark är ett resonemang som jag inte kan hänga med i. Det är otroligt viktigt att framför allt den högproduktiva jordbruksmarken skyddas för produktion och näringsverksamhet i dag och i framtiden, så att vi kan bo och leva med tjänster från jorden.

Anf. 100 EWA THALÉN FINNÉ (M):

Herr talman! Miljöministern återkommer till frågan om det storskaliga byggandet. Nu byggs det mycket igen, vilket jag i sig välkomnar. Men det byggs ändå inte tillräckligt.

Det lät väldigt intressant när miljöministern tog upp LIS-områdena och strandskyddet. För att få landsbygdsutveckling kan vi behöva titta på strandskyddet för att möjliggöra att man kan bygga och finansiera bostadsbyggande. Jag pratar nu inte om det storskaliga bostadsbyggandet, som vi har extremt stort behov av, utan just om enstaka bostadshus. Återigen skulle jag rekommendera miljöministern att fördjupa sig i domarna. Jag kan konstatera att det inte spelar någon roll vilka kreditgarantier staten erbjuder för att bygga på de ekonomiskt svagare marknaderna, där vi har lägre marknadspriser, om det inte finns någon mark att bygga på.

Man kanske skulle fundera över någon motsvarande landsbygdsutveckling men för enstaka bostadshus, just för att man ska kunna utveckla företagandet på landsbygden för att vi ska få en levande landsbygd där människor kan bo och verka. Återigen: Jag tror inte att människor vill pendla till jobbet på landsbygden, utan vi måste värna landsbygden och också se till att enstaka bostadshus kan byggas där.

Anf. 101 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Man kan basera de slutsatser man bygger sin politik på på enstaka exempel eller på de systematiska genomgångar som vi är väl försedda med från våra myndigheter.

I dag exploateras ca 600–700 hektar jordbruksmark om året i Sverige för bebyggelse och anläggningar. Hur man av detta kan dra slutsatsen att det skulle vara omöjligt att bygga på jordbruksmark i Sverige har jag svårt att se. Vad värre är: Den mark som bebyggs är den mest produktiva mark vi har, och det är den som är mest bevaransvärd för framtiden, som möjlighet för framtida näringar på landsbygden.

Jordbruksverket har tittat på detta systematiskt. Man pekar specifikt ut risken med att bygga på ett sätt som fragmenterar den jordbruksmark vi har och att bygga på ett sätt som ligger nära jordbruksproduktionen och därmed för med sig risker för störningar som kan leda till inskränkningar i möjligheten att bedriva näring på den produktiva marken. Detta är de

slutsatser som våra myndigheter drar, och de rekommendationer de har gett till regeringen har varit att stärka kunskapen om jordbruksmarken, produktiviteten och jordbrukens behov i den kommunala planeringen.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2016/17:462 om efterlevnaden av svaveldirektivet

Anf. 102 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Johan Hultberg har frågat statsrådet Anna Johansson varför arbetet med ett sanktionssystem dröjt, när detta arbete kommer att slutföras, när ett nytt effektivt sanktionssystem kan träda i kraft och vilka åtgärder som statsrådet avser att vidta för att främja sjöfartsindustrins fortsätta miljöarbete. Interpellationen har överlämnats till mig.

Svavelhalten i marina bränslen regleras i svensk rätt i förordningen om svavelhaltigt bränsle. Den 1 januari 2015 skärptes kraven på svavelhalten i svavelkontrollområdena. Den 1 januari 2020 kommer kraven även att skärpas för fartyg som trafikerar områden utanför svavelkontrollområdena.

Som Johan Hultberg nämner har sjöfartsbranschen gjort ett omfattande arbete för att utveckla och introducera ny teknik och för att byta bränsle. Av resultatet från Transportstyrelsens tillsyn kan man också dra slutsatsen att de allra flesta fartygen följer de nya skärpta kraven.

I dag regleras överträdelser av svavelförordningen som miljöfarlig kemikaliehantering. När det gäller utländska fartyg finns det vissa praktiska utmaningar. Då fartygen sällan befinner sig på svenskt vatten under en längre period saknar åklagaren en praktisk möjlighet att utreda eventuella brott. Att det saknas möjligheter att utreda misstänkta överträdelser gör reglerna kraftlösa, och systemet är inte tillfredsställande. Som Johan Hultberg känner till pågår därför ett arbete inom Regeringskansliet för att ta fram ett fungerande sanktionssystem i syfte att säkerställa en god efterlevnad av svaveldirektivets krav. Under arbetets gång har ett flertal komplicerade juridiska frågor uppstått, bland annat mot bakgrund av de särskilda förhållanden som råder inom sjöfarten. Mot denna bakgrund har arbetet tagit längre tid än beräknat. Det är dock regeringens avsikt att presentera ett förslag inom kort.

För att främja sjöfartens fortsatta miljöarbete kommer regeringen att fortsätta att vara aktiv inom IMO och andra internationella organ. Regeringen vidtar också åtgärder nationellt. Exempel på dessa åtgärder är Klimatklivet och uppdraget till Trafikanalys att utreda förutsättningarna för att införa ett ECO-bonussystem.

Anf. 103 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret! Bakgrunden till denna interpellation och denna debatt är att vi i Östersjön och Nordsjön har extremt stränga regler för användning av svavelhaltigt bränsle. I grunden är det väldigt bra.

Vi hade en ganska högljudd och livlig debatt inför införandet av de nya tuffa reglerna, som trädde i kraft 2015. Men så här två år efter införandet

kan vi konstatera att det faktiskt har gått mycket bättre än vad vi kanske hade kunnat hoppas och tro. Det är mycket tack vare att branschen har gjort ett väldigt bra arbete. Man har verkligen ansträngt sig för att utveckla och introducera ny teknik. Inte minst har man gjort väldigt stora investeringar. Det är det som har krävts. Det krävs väldigt stora investeringar för att man ska kunna gå från att använda det högsvavliga bränslet till att, som i dag, bara använda bränsle som innehåller 0,1 viktprocent svavel. Det, herr talman, ska då jämföras med att det globalt får användas bränsle med 3,5 viktprocent svavel. Det är en enorm diskrepans däremellan. Därför är det otroligt viktigt att efterlevnaden av dessa stränga regler är god.

Som ministern lyfte fram i sitt svar på min interpellation tycks det vara så – än så länge i alla fall. De flesta företag, de flesta rederier och de flesta fartyg använder sig av tillåtet bränsle och lever upp till svaveldirektivets krav. Det har genererat en bättre miljö, vilket är till gagn för vår natur och inte minst för människors hälsa. Luftföroreningar är ett stort hälsoproblem i Europa, och sjöfarten har en del av det ansvaret.

Men tyvärr är risken ganska uppenbar att efterlevnaden kommer att bli allt sämre om vi inte har ett fungerande kontrollsystem på plats – och det har vi inte. Det problemet är inte nytt. Det har varit känt länge att det nuvarande systemet inte fungerar. Det är alldeles riktigt, som ministern säger, att det är svårt att lagföra. Det är svårt att väcka åtal mot företag och rederier som bryter mot de här reglerna, eftersom fartygen helt enkelt seglar iväg innan lagens arm hinner greppa tag om dem.

Men redan 2014 presenterade Transportstyrelsen behovet av ett annat sanktionssystem. Man presenterade också förslag på hur ett sådant skulle kunna se ut. Man föreslog att det skulle införas en sanktionsavgift i stället för att man ska ta vägen via domstol. Därefter har denna regering sagt sig vilja införa ett sådant system. Jag har följt flera debatter i kammaren med ministrarnas kollega, infrastrukturminister Anna Johansson, som har intygat att regeringen arbetar med detta och att arbetet har hög prioritet. Det sa man redan för två år sedan. Men än i dag står vi där vi står. Vi har inget effektivt system på plats, och regeringen säger sig fortfarande utreda.

Jag måste fråga: Vad är det för komplicerade juridiska frågor som har dykt upp och som gör att förslaget dröjer?

Herr talman! Vi kan vara tydliga med vad dagens situation innebär. De företag och de rederier – de allra flesta – som sköter sig och som lever upp till reglerna har tagit på sig höga kostnader. Sedan finns det en och annan skurk där ute som inte lever upp till reglerna. De har en konkurrensfördel. Det lönar sig att bryta mot reglerna. Det lönar sig att smutsa ned vår natur. Det är en orimlig ordning. Jag måste fråga ministern: Hur länge ska den ordningen få fortgå? Och hur lång tid är ”inom kort”? Regeringen säger att man ska ha ett förslag framme inom kort. När är det?

Anf. 104 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag måste först glädjas åt att vi kan stå här och konstatera att införandet av ett svaveldirektiv har gått enklare och snabbare än hur det lät i den debatt som föregick införandet. Det är preliminära uppgifter, men det ser ut som att vi också får väldigt positiva effekter i luften. Jag ber att få återkomma med ett mer genomarbetat material i den delen. Men de preliminära uppgifterna är väldigt positiva. Det är mindre farliga utsläpp i vår luft.

Varför är det så svårt? Sverige har 100 handels- och industrihamnar. Den senaste siffran vi har är från 2013. Då gjordes ca 78 500 fartygsanlöp i dessa hamnar. Transportstyrelsen utför hamnstatskontroller och gör inom dessa oannonserade inspektioner när det gäller svavel i bränslen. Ibland görs också så kallade värdstatskontroller, som utförs tillsammans med motsvarande myndighet i grannländerna.

En utgångspunkt i miljöbalken är att de allvarligaste överträdelserna omfattas av straffansvar medan de mindre allvarliga i stället fångas upp av andra sanktioner och medel för efterlevnad. En strävan är att undvika att samma gärning omfattas av dubbla sanktioner i form av straff- och miljö-sanktionsavgift. Eftersom överträdelsen av svavelförordningen redan omfattas av straffbestämmelsen olovlig kemikaliehantering måste denna fråga utredas och hanteras. Inom ramen för förslaget finns också andra komplicerade juridiska frågor relaterade till sjöfartens egenheter.

Det är viktigt att betona att de allra flesta företag har ställt om och följer direktivet. År 2016 tog Transportstyrelsen 165 oljeprover och gjorde nio rapporter om överträdelser. Att dessa i dag inte kan följas av tillräckligt bra konsekvenser är självklart inte tillfredsställande. Det är därför vi arbetar med att hitta ett bättre sanktionssystem.

En del av komplexiteten handlar om kontamineringsrisk och risken för felaktig leverans vid bunkring. Det bidrar till att det med dagens sanktionssystem är näst intill omöjligt att lämna överträdelser till åtal som leder till fällande dom. Ärenden som är inlämnade för åtal avskrivs ofta med motiveringen att det inte går att bevisa uppsåt eller att styrka brott. Därför kommer vi att lämna ett förslag till bättre sanktionssystem inom kort.

Anf. 105 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Tack, ministern, för det något mer utförliga svaret!

Jag är inte jurist, så jag kanske underskattar komplexiteten och svårigheterna, men jag tycker att det torde vara ganska enkelt att förändra lagstiftningen, så att reglerna inte träffar fartygen och rederierna, och införa ett sanktionssystem med avgifter. Det var det som Transportstyrelsen föreslog redan 2014. Då var Transportstyrelsens ambition att förslaget skulle kunna träda i kraft och implementeras redan när de nya tuffa reglerna infördes, det vill säga 2015. Jag tycker att det är olyckligt och faktiskt ganska märkligt att den här frågan har tagit så lång tid.

I någon mening blir jag också lite bekymrad och fundersam om det är så att det inte är någon i regeringen som känner ledarskap eller ansvar för den här frågan fullt ut, eftersom tidigare interpellationsdebatter här i kammaren, herr talman, har tagits av infrastrukturminister Anna Johansson och jag nu har nöjet att stå här med miljöministern och debattera samma fråga. Någonstans måste jag ändå ställa mig frågan: Är det här en het potatis som bollas omkring mellan departementen och ministrarna? Är det så att det inte är någon minister som känner riktigt ansvar för frågan?

Ministern återkom i sitt andra inlägg till att efterlevnaden i dag är god. Ja, den är tämligen god. Men det finns de som fuskar, och det snedvrider konkurrensen och har negativa konsekvenser för vår miljö och hälsa. Framför allt är risken uppenbar att efterlevnaden kommer att bli allt sämre när det är uppenbart för företagen att det faktiskt lönar sig att fuska och att det inte har lönat sig för de företag som har gått i bräsch, investerat i ny teknik och faktiskt många gånger utvecklat ny teknik. Svenska rederier

och skeppare har varit de som har drivit teknikutvecklingen, eftersom vi var först i världen med att införa de nya skärpta reglerna, tillsammans med något annat SECA-område längs Nordamerikas kust.

Branschen har alltså gjort ett stort arbete, och implementeringen har gått lättare än vad vi kanske hade trott. Men det är också en konsekvens av att priset på lågsvavligt bränsle blev mycket lägre än vad man hade kunnat vänta sig, vilket har spelat in.

Det är oerhört viktigt att regeringen här arbetar skyndsamt och lämnar ett förslag som helt enkelt skapar en sjyst konkurrens och som säkerställer att det blir så låga utsläpp av svavel som möjligt, för miljöns och hälsans skull.

Herr talman! Sedan hade jag också en fråga lite mer allmänt om vad regeringen gör för att främja sjöfartens miljöarbete, vilket kanske var den fråga som gjorde att miljöministern tog över den här interpellationen från sin kollega. Där säger man från regeringens sida att man är aktiv i IMO och andra internationella organ. Tyvärr är de signaler som jag har fått från bland annat branschen att Sverige är ganska passivt i IMO, att Sverige inte lägger fram konkreta förslag på bordet och så vidare.

IMO är en organisation som fungerar på det sättet att det måste vara medlemsländerna som föder in förslag, idéer och tankar för att något ska kunna hända, så jag uppmanar verkligen regeringen att vara mer aktiv där. Och jag väljer att tolka svaret positivt och ser detta som att regeringen kanske inte har varit så aktiv men nu avser att höja ambitionen. Det tror jag är oerhört viktigt.

Sjöfarten, precis som luftfarten, är extremt internationell till sin natur, så jag tycker verkligen att det är viktigt att försöka söka så många gemensamma regler som möjligt. Men jag kan ändå konstatera att andra länder, såsom Tyskland och Nederländerna, har lyckats införa sanktionssystem som har kunnat straffa dem som inte har levt upp till svaveldirektivet. Det borde Sverige också kunna göra.

Anf. 106 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Vi kan ganska enkelt och snabbt konstatera att vi är överens om att det är angeläget att få ett fungerande sanktionssystem på plats. Och jag kan lugna ledamoten med att det inte är en het potatis, utan det är ett arbete som pågår med att lösa juridiska knutar så att vi får fram ett bra förslag.

Sedan ska jag med glädje säga några ord om den andra frågan.

Jag måste säga att något av det allra bästa med mitt uppdrag som miljöminister är att jag får möjlighet att sitta ned och samverka med de branscher som vill mycket inom miljömålet, och sjöfartsbranschen har blivit en av dem. Svensk sjöfart är på tårna, står för innovation och ser sig verkligen som en del av ett hållbart transportsystem.

Jag vill också säga att vi underutnyttjar sjöfarten i Sverige. Med vår långa kust och många väl fungerande hamnar skulle sjöfarten kunna fylla en betydligt större roll, framför allt i vår godshantering, för sjöfarten är ett energieffektivt trafikslag. En ökande andel transporter till sjöss skulle vara väldigt positivt, inte minst ur klimatsynpunkt.

Vi har genomfört ett antal åtgärder för att stärka sjöfartens konkurrenskraft. Ett exempel är att i oktober förra året trädde det nya systemet med tonnagebeskattning i kraft. Genom införandet av tonnagebeskattningen i

Prot. 2016/17:107
9 maj

Svar på
interpellationer

Sverige stärks den svenska handelsflottans konkurrenskraft. Vi har också uppdragit till Sjöfartsverket att i nära samarbete med Trafikverket analysera utvecklingspotentialen för inlandssjöfarten och kustsjöfarten i Sverige.

Vad gäller miljöåtgärderna ser vi det som väldigt glädjande att det har inkommit ansökningar till Klimatklivet som rör sjöfarten både till Öckerö kommun och till Trafikverket. Det har handlat om konverteringar av färjor till el. Det skulle glädja mig mycket om vi fick se ytterligare sådana ansökningar. Här kan jag påpeka att även företag kan ansöka till Klimatklivet.

Det sker också mycket arbete i samarbete mellan de ansvariga kommunerna, hamnarna och sjöfarten för att komma vidare med innovation och testa ny teknik och nya bränslen. För bara några veckor sedan kom nyheten att det första riktigt stora fartyget nu kommer att gå i Östersjön på flytande gas, som är ett framtidsbränsle.

Vad gäller IMO ska Sverige självklart vara aktivt i IMO. De senaste riktigt bra miljöförslag som vi har fått igenom har vi däremot fått fram inom Helcomsamarbetet. Helcom har identifierat effektiva åtgärder för Östersjön och gemensamt föreslagit dem till IMO. Två sådana förslag som är på väg för beslut i IMO är dels hanteringen av de stora kryssningsföretagens hantering av avlopp, dels att göra Östersjön till ett NECA-mål, det vill säga att även hantera kväveoxidutsläppen från sjöfarten. Det är två mycket positiva förslag. Det är viktigt att vi har enats i Helcomområdet. Det tar lite längre tid, men det är ett väldigt bra sätt att arbeta med miljön inom Östersjön gemensamt med IMO och våra grannländer.

Anf. 107 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Det är bra att vi kan gå före när det gäller miljölagstiftningen och miljöarbetet inom sjöfarten för att gynna havsmiljön och, precis som miljöministern lyfter fram, komma till rätta med problemet med grå- och svartvatten, som har varit en följetong och som jag också har debatterat här i kammaren tidigare. Det är glädjande att vi nu äntligen är på väg framåt i frågan och även fått med oss Ryssland och övriga länder kring Östersjön på att säkerställa att de enormt stora flytande hotellen tar hand om sitt avloppsvatten på ett bra sätt.

Jag tror också att det är oerhört viktigt, herr talman, att vi inte bara jobbar i den region där vi befinner oss, här vid Östersjön, utan vi måste också driva på inom IMO för att skärpa de globala reglerna. Sjöfarten har lite grann seglat under radarn, om uttrycket tillåts, och inte haft så mycket regler och krav på sig.

Nu har vi stränga svavelregler i Östersjön och i Nordsjön. De kommer globalt att skärpas successivt under kommande år, och det är bra. Men vi behöver också fler och tuffare regler när det gäller sjöfartens klimatpåverkan i övrigt. Där tycker jag att IMO är den främsta vägen framåt och att det är där vi ska försöka få till krav på utsläpp och sedermera eventuellt försöka sätta pris på utsläppen. Det är den bästa vägen framåt och en bättre väg än att till exempel införliva sjöfarten inom EU:s utsläppshandelssystem. Jag vill se ett globalt regelverk där.

Herr talman! Sedan hoppas jag – mer kan jag nog tyvärr inte göra – att regeringen lever upp till ambitionen att skyndsamt få på plats ett sanktionssystem, som är så viktigt. Om vi ska fortsätta driva miljöinnovation

och se till att svensk sjöfart ligger i framkant måste vi upprätthålla en sund konkurrens. Då måste det löna sig att göra rätt och göra de investeringar som leder till en bättre miljö, och då krävs ett effektivt sanktionssystem.

Prot. 2016/17:107
9 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 108 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag kan kort avsluta med att säga att jag är helt överens med ledamoten om att det är viktigt att vi i alla delar av vår miljölagstiftning har effektiva sanktionssystem, och jag kan även upprepa beskedet att vi återkommer med ett sådant inom kort.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2016/17:470 om export av vår miljöpåverkan

Anf. 109 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jonas Jacobsson Gjörtlér har frågat mig hur jag bedömer att Sveriges miljöpåverkan globalt kommer att förändras under kommande år och inom vilka sektorer jag kan se en ökad respektive minskad belastning.

Vidare frågar Gjörtlér vilka åtgärder jag och regeringen är beredda att vidta med anledning av detta.

Svensk produktion och konsumtion leder till miljö- och klimatpåverkan såväl i Sverige som i andra länder. Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna överlämna ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Rika länder har historiskt sett stått för en stor del av klimat- och miljöpåverkan, och de måste nu gå före.

Eftersom Sverige har begränsad möjlighet att ställa krav på produktionen i andra länder är globala avtal och samarbeten av stor betydelse för att minska den globala belastningen. Sverige ska därför fortsätta att visa ledarskap för en hållbar utveckling och det globala miljö- och klimatarbetet, exempelvis när det gäller genomförandet av Parisavtalet och Agenda 2030 samt i bilaterala samarbeten. En viktig del i Sveriges ledarskap är att driva teknikutveckling och ett starkt innovationsarbete. Det påverkar och driver utvecklingen mot grönare lösningar i hela världen, bland annat genom export av miljö- och resurseffektiva tekniker. Med låga utsläpp i produktionen kan Sverige också bidra till att minska de globala utsläppen även om produktionen i sig ökar, i de fall den ersätter produktion med större belastning.

Sverige kan bidra till en positiv utveckling och minska den globala belastningen genom insatser inom en rad områden. En av regeringens prioriteringar är att ställa om till en cirkulär ekonomi. Detta innebär att beakta produkters hela värdekedja för att minska klimat- och miljöpåverkan och öka resurseffektiviteten, oavsett om produkterna produceras i Sverige eller i andra länder.

Åtgärder som bidrar till hållbar konsumtion och produktion och en cirkulär ekonomi presenteras i en rad av den svenska regeringens nyligen antagna strategier, till exempel strategin Smart industri, exportstrategin,

livsmedelsstrategin, strategin för hållbar konsumtion och Samverkansprogrammet Cirkulär och biobaserad ekonomi.

Målen för livsmedelsstrategin är bland annat en ökad total livsmedelsproduktion och en ökad andel ekologisk produktion samtidigt som målet ska bidra till hållbar utveckling i hela landet. Med låga växthusgasutsläpp i produktionen av olika livsmedel kan Sverige bidra till att minska de globala utsläppen, i de fall den ersätter livsmedelsproduktion med högre utsläpp. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. Det finns en enorm efterfrågan på ekologiska livsmedel, och det råder i dag brist på flera svenska ekologiska produkter.

För andra sektorer, såsom tillverkningsindustrin, ska råvaruproduktionen vara hållbar. Vidare ska material och produkter återanvändas, återvinnas, repareras och uppgraderas i allt högre grad. Regeringen har bland annat infört skattereduktion och sänkt moms för att öka reparationer av produkter.

Förändrade konsumtionsvanor är ett sätt att minska miljöpåverkan. Regeringen avser därför att i högre utsträckning beakta konsumtionens konsekvenser för miljön genom att bland annat öka kunskaperna om konsumtionens konsekvenser, såväl nationellt som globalt stimulera beteendemönster som beaktar hållbarhetsaspekter samt främja ett effektivt utnyttjande av resurser. Därmed minskar konsumtionens negativa miljöeffekter, och förutsättningar skapas för en hållbar tillväxt.

I enlighet med strategin för hållbar konsumtion ska regeringen inrätta ett forum för miljösmart konsumtion och för att stimulera miljösmarta konsumtionsmönster.

Det är regeringens ambition att miljömålen ska nås. Arbetet med att nå målen har intensifierats, och allt fler aktörer i samhället är involverade i olika typer av miljöarbete. Samtidigt finns stora behov av ytterligare åtgärder för att ställa om samhället och uppfylla målen. Regeringen vill därför öka takten i genomförandearbetet.

Anf. 110 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Tack, miljöministern, för svaret!

I Agenda 2030-målen anges bland annat att alla FN:s medlemsländer ska arbeta för att säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster samt främja ett hållbart jordbruk. Sveriges riksdag har också fastställt generationsmålen, som jag nämner i interpellationen, där det framgår att vi inte ska exportera vår miljöpåverkan till andra länder. Det är viktigt att tänka på att hållbarhetsfrågor handlar om balansen mellan miljö, ekonomi och sociala frågor, men de handlar också om att väga lokala och globala aspekter.

Regeringen har angett att den vill öka såväl produktionen som konsumtionen och exporten av ekologiska livsmedel. Eftersom en ökad andel ekologisk produktion ger lägre produktionsvolym totalt innebär detta vissa problem. Eftersom svensk livsmedelsproduktion generellt sett är mer miljövänlig än alternativen innebär en minskad svensk produktion också en ökad miljöbelastning globalt sett. Varorna måste då ersättas med produkter som är producerade någon annanstans och sannolikt med mindre strikta krav.

Enligt en del forskning, bland annat från SLU, som beskrivs i boken *Den ekologiska drömmen* ger ekoodling inte ett lägre utsläpp av näringsämnen till yt- och grundvatten och riskerar att bidra till övergödningen. Det är något som försvårar uppfyllelsen av det av riksdagen fastslagna övergödningmålet, som är ett av miljömålen. Forskarna varnar också för att mål om ökad konsumtion av ekologiska livsmedel innebär att naturmark måste omvandlas till åkermark i Sverige eller utomlands. Det betyder då att skogs- eller gräsmark där koldioxid lagras måste avverkas. Det är problematiskt ur ett miljö- och klimatperspektiv. Till det kan läggas att ekologisk produktion ofta har högre klimatutsläpp per kilo producerad produkt.

Nu sa miljöministern i sitt svar att ”med låga utsläpp i produktionen kan Sverige också bidra till att minska de globala utsläppen även om produktionen i sig ökar, i de fall den ersätter produktion med större belastning”. Det är helt sant, men det omvända gäller också. Om svensk produktion minskar och ersätts av produktion i andra länder med högre utsläpp ökar de globala utsläppen. Med höga utsläpp i produktionen bidrar Sverige till att de globala utsläppen ökar även om produktionen i sig minskar.

Låt mig summera. Med mer av ekologisk produktion riskerar vi alltså en situation där vi producerar mindre i Sverige men med ökade utsläpp av växthusgaser per kilo producerad produkt, samtidigt som den minskade produktionen måste ersättas av import av produkter som har större miljöpåverkan. Det blir en dubbel negativ effekt. Problemet är att vi bryter dels mot flera av miljömålen, dels mot generationsmålet.

Varför har regeringen formulerat ett så tokigt mål när det gäller att öka den ekologiska produktionen? Med ett sådant mål vill man gärna veta hur regeringen tänker agera för att minska den negativa miljöpåverkan som åstadkoms genom agerandet. Mina frågor i min interpellation gällde dels hur regeringen ser på utsläppen från olika sektorer och vår export av vår miljöpåverkan, dels vad regeringen avser att göra åt dem. Jag tvingas att konstatera att trots ett ganska långt svar som innehöll en hel del intressanta resonemang saknas svar på båda frågorna. Jag fick inte höra en beskrivning av hur det ser ut i de olika sektorerna, och inte heller fick jag höra förslag på vad regeringen vill göra för att åtgärda problemen.

Anf. 111 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Jag är glad att Jonas Jacobsson Gjörtler ställer en fråga som baseras på den del av genomförandet av Agenda 2030 som handlar om hållbar konsumtion och produktion. Jag har nämligen tidigare uppfattat ett motstånd från Moderaterna mot att diskutera och ta upp den delen av miljöarbetet.

Anledningen till att det är så viktigt är att statistiken visar att summan av klimatpåverkan från svenskars livsstil och konsumtion är betydande. Den är betydligt större än de utsläpp som sker inom Sveriges gränser. Det är främst den del av utsläppen som sker i andra länder som står för ökningen, bland annat till följd av ökad import av livsmedel och ökat internationellt resande.

Detta är en av anledningarna till att regeringens vårbudgetproposition i år har kompletterats med en miljöbilaga, där ett av fokusområdena utgörs av analys av konsumtionens påverkan. Läser man den bilagan kan man

konstatera många saker, bland annat att detta är ett område som behöver utvecklas vidare så att vi får ännu bättre metoder för att få grepp om de här frågorna som vägledning för kommande politik. Men vi vet redan i dag att det är ett område vi måste hantera.

Inom livsmedelsstrategin, som har starkt stöd i riksdagen, har man kommit överens om att totalt sett öka livsmedelsproduktionen i Sverige. Det finns många goda skäl att göra det. Men man säger också att livsmedelsproduktionen ska möta konsumenternas efterfrågan på konventionellt respektive ekologiskt.

När vi tar tillbaka detta och tittar på vad vi ska göra, vad som blir nästa steg, och kan konstatera att efterfrågan på ekologiska livsmedel är större än den svenska produktionen är det för mig naturligt och inte något politiskt ställningstagande att vi startar ett arbete för att öka den ekologiska produktionen för att möta denna efterfrågan.

En ökad produktion av ekologiska livsmedel skulle också bidra till att uppnå flera av miljö kvalitetsmålen, exempelvis Giftfri miljö, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv. Vi vet ganska mycket om hur den ekologiska produktionen bidrar till biologisk mångfald i odlingslandskapet. Det är en väldigt viktig fråga, för det är i just de delarna som den biologiska mångfalden minskar snabbast.

Jag ser inte de målkonflikter som Gjörtlér lyfter fram, det vill säga att ökad ekologisk odling skulle leda till mindre produktionsvolym. Detta ska bland annat ses i sammanhang av ett arbete för att öka svensk livsmedelskonsumtion. Det råder i dag brist på flera svenska ekologiska produkter. Den växande marknaden för ekologiska livsmedel skapar möjligheter på marknaden för små och stora svenska jordbruks- och livsmedelsföretag.

Det är felaktigt att avsaknaden av möjlighet att möta konsumenternas efterfrågan beror på akut brist på mark. Jag har inte sett några analyser som säger att det är det som är bristen. Det handlar om att få upp produktionsvolymerna och öka affärsmässigheten, och det handlar om produktionskedjor. Att få till en värdekedja i företagandet är det som behövs mest.

Anf. 112 JONAS JACOBSSON GJÖRTLÉR (M):

Herr talman! Tack, miljöministern, för svaret! Jag måste ändå säga att jag blir lite konfunderad över resonemangen.

Miljöministern började med att konstatera att det här handlar om mer än utsläpp inom Sverige och att en av de största faktorerna för vår miljöpåverkan är import av livsmedel.

Det är ju exakt det resonemanget som ligger till grund för min interpellation: Om vi styr politiskt mot en produktion som ger lägre produktionsvolym innebär det, allt annat lika, att vi blir tvungna att importera mer. Allt annat lika blir alltså miljöpåverkan större. Vi ökar vår globala miljöpåverkan. Det är precis det som är problemet som jag försöker belysa, så jag förstår inte riktigt miljöministerns resonemang. Jag tycker att det som anförs här snarast understryker precis den poäng jag försöker göra.

När det gäller miljömålen är det korrekt att utfallen kan bli olika. Det är inte överallt som det är entydigt vilka resultat man får. Biologisk mångfald, till exempel, kan i flera fall bli betydligt bättre genom ekologisk produktion. Det handlar dock rätt mycket om hur det ser ut i omgivningen, runt de här markerna. För målet Giftfri miljö är det också tydligt. Men vi ser att det finns stora problem till exempel när det gäller klimatutsläppen.

Marknadens efterfrågan ska styra, står det i de mål som vi är överens om. Det är korrekt. Frågan är bara vad man menar när man talar om en marknad. Det är ju inte så att konsumenterna i dag betalar fullt ut vad det kostar för ekologisk produktion. Det finns ganska omfattande offentliga subventioner för ekologisk produktion. Vi vet alltså egentligen inte om konsumenterna är beredda att betala det som de uppfattar som ett mervärde. Jag tycker att om man säger att marknaden ska styra det här, då bör man också ta bort den typen av subventioner.

Mitt perspektiv handlar inte om att miljöarbetet inte skulle vara viktigt inom livsmedelsproduktionen. Det är snarare tvärtom. I stället för att fokusera på *en* produktionsform och försöka styra att människor ska konsumera eller producera mer av den tror jag att vi behöver jobba med miljöpåverkan från hela vår livsmedelsproduktion. Det kan vi göra samtidigt som livsmedelsproduktionen kan öka och vi därmed kan minska den påverkan som kommer från importen.

Vi vet att teknikutvecklingen går framåt snabbt. När det gäller användningen av växtskyddsmedel är vi redan världsledande – vi använder väldigt lite i det som kallas konventionell produktion. Det kan minska ytterligare genom ny teknik. Robotar kan med precision spruta där det behövs eller till och med rensa ogräs manuellt.

Vi vet alltså att tekniken kommer att göra att det här blir ett ännu mindre problem framöver. Då ställer man sig frågan varför det är så viktigt att styra bort mot en mer ideologisk – nästan religiös – produktionsform, där man utesluter en del av de hjälpmedel som kanske kan behövas även av hälsoskäl för att få bort svampangrepp och sådant som kan vara skadligt även för människor.

Jag vill också påpeka att det finns en lite slarvig formulering i svaret från miljöministern. Det står att miljömålen för livsmedelsstrategin är ”en ökad andel ekologisk produktion”. Det är inte riktigt korrekt. Det är en del av regeringens egen formulering, men i de långsiktiga mål som vi brett kommit överens om finns inte den formuleringen med. Där talar vi om att livsmedelsproduktionen ska öka generellt eller totalt.

Jag noterar som sagt att miljöministern ännu inte riktigt svarat på frågorna som jag ställt och hoppas att det går att få detta utvecklat lite mer i nästa svar.

Anf. 113 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Delarna som rör livsmedelsstrategin har vi kommit överens om. Vi har brett stöd för och lägger otrolig vikt vid att öka livsmedelsproduktionen i Sverige. En anledning är den som Gjörtler lyfter fram: att svensk jordbrukssektor ska hålla god kvalitet och skapa livsmedel av hög kvalitet. En annan är fördelen med att ha produktionen nära konsumtionen.

Vi säger också att produktionen ska möta efterfrågan. Det finns större efterfrågan på ekologiskt än det finns svenska produkter. Det har varit en drivfaktor i den ökande exporten att konsumenterna har sökt produkter som inte har funnits inom svensk produktion. Jag ser det snarast som ren matematik att man då har startat arbete för att öka produktionen av svenska ekologiska livsmedel.

Detta går också hand i hand med rekommendationer från myndigheter, inte minst vad gäller påverkan på den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Där ser vi en minskning av arter i väldigt oroande takt och

även stora problem med pollinatörer, som är helt avgörande för allt jordbruk.

Ett annat resonemang handlar om hur svenskers konsumtion påverkar i världen. Där är vi överens om uppfattningen – som också finns i bilagan till vårpropositionen – att den ökade livsmedelsimporten är en del i att våra konsumtionsbaserade utsläpp har ökat.

Sedan går Gjörtlér över till ett teoretiskt resonemang. För att det ska stämma bygger det på att antalet kvadratmeter mark som vi använder i dag förblir detsamma och att en teoretisk brist på mark utgör ett hinder för ökad svensk livsmedelsproduktion, specifikt den ekologiska.

Men här är det något som inte stämmer – vi har ju tyvärr mark som ligger i träda i Sverige. Detta är också en av anledningarna till att vi vill öka den svenska livsmedelsproduktionen: Vi ser fördelar med att marken hålls uppe via växtodling och djurhållning. Det finns tvärtom ett värde i att mer av marken i Sverige brukas.

Tyvärr tappar Gjörtlér sedan det lite större resonemang som krävs för att vi verkligen ska få ett grepp om helheten när det gäller hur vi svenskar påverkar genom vår konsumtion och skapar utsläpp i Sverige och utomlands.

Den stora potentialen i att jobba mer med den frågan är vad vi kan åstadkomma bilateralt och samarbetsmässigt i de länder dit vi exporterar. Vi har väldigt framgångsrika bilaterala samarbeten, som är kopplade till handelsutbyte där vi sprider svenskt administrativt kunnande och inte minst vårt miljökunnande. Därmed kan vi påverka den produktion som vi sedan konsumerar när vi importerar.

Anf. 114 JONAS JACOBSSON GJÖRTLÉR (M):

Herr talman! Tack, miljöministern! Jag tycker att det finns väldigt mycket klokt i det resonemang miljöministern för, och jag håller med om stora delar av det som sägs nu på slutet. Andra delar av resonemanget tycker jag fortfarande haltar rätt betänkligt.

Det är naturligtvis korrekt att man inte kan utgå från att tillgången på mark ska vara exakt densamma. Man skulle förstås kunna använda en del av, eller gärna all, den mark som ligger i träda. Så i någon mening är det sant att det finns tillgång till mark som inte används.

Samtidigt tror jag att man ändå ska tänka lite kritiskt och fundera på vilken mark man tror har lagts i träda. Det är sannolikt inte den allra bästa och mest produktiva jordbruksmarken. Detta tror jag att man måste ta med i bedömningen.

En sammanställning från SCB och Jordbruksverket visar att de faktiska ekologiska spannmålsskördarna är betydligt lägre; man får ut mellan 45 och 70 procent jämfört med de konventionella spannmålsskördarna. För matpotatis är siffran 49 procent. Detta ger en bild av hur mycket mark till som behövs för att kompensera för bortfallet när man styr om.

Sedan tror jag att man egentligen inte ska tänka så snävt, utan man behöver tänka större. Sverige har ett ansvar, tycker jag, i ett globalt perspektiv, särskilt om vi beaktar Agenda 2030. Vi har ett ansvar för att med våra förutsättningar producera så mycket livsmedel som möjligt, för det finns ett globalt behov av detta. Vi skulle kunna exportera mycket mer.

I stället för att fokusera på en produktionsform som ger låga volymer skulle man kunna fokusera på att öka produktionen över hela spannet –

hela den konventionella produktionen – och samtidigt sträva efter att minska miljöpåverkan.

Där tycker jag att regeringen går fel. Man riskerar att fastna i en låsning kring en viss produktionsform som inte leder framåt.

Anf. 115 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP):

Herr talman! Svenskars efterfrågan på ekologiska livsmedel ökar. Vi kan göra direkta kopplingar mellan möjligheten att möta den med produktion i Sverige, med de möjligheter för företag i Sverige som detta rymmer, och möjligheter att genom en näring och en produktion också bemöta ett av de stora problem vi har i miljöarbetet. En av de snabbaste negativa trenderna gäller biologisk mångfald i jordbruket, och det är bara en av de faktorer som är positiva i det ekologiska jordbruket. Jag väljer att fokusera på den eftersom den är tydligast.

Jag tycker att det är märkligt att då säga att det är bättre att de svenskar som vill ha ekologiska produkter ska fortsätta att köpa importerade varor, trots de längre transporter det innebär och de missade affärsmöjligheterna för svenska företag. Jag är otroligt glad att fler svenskar väljer att köpa ekologiskt och att betala mer för den miljötjänst det innebär, och jag ser stora möjligheter att möta den efterfrågan med svensk hållbar produktion.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 22 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2016/17:183 Ändringar i fiskelagen

2016/17:186 Fortsatt giltighet av en tidsbegränsad bestämmelse i inhämtningsslagen

§ 23 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 5 maj

2016/17:501 Översyn av dubbdäckslagstiftningen

av Lars Beckman (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

den 8 maj

2016/17:502 Torka och tillgången till grundvatten

av Jan R Andersson (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:503 Landets deltidsbrandkårer

av Jan R Andersson (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

Prot. 2016/17:107

9 maj

Svar på

interpellationer

2016/17:504 Havskonferensen och fiskeavtalen

av *Jens Holm* (V)
till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2016/17:505 Dubbdäckslagstiftningen

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 5 maj

2016/17:1347 Sveriges agerande i Unesco

av *Sofia Damm* (KD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:1348 Konsekvenserna av borttagande av id-kontroller

av *Anders Hansson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:1349 Förstärkning av gränskontrollerna vid Öresund

av *Anders Hansson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:1350 Skäl för borttagande av id-kontroller

av *Anders Hansson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:1351 Förstärkt gränskontroll och polisens kapacitet

av *Anders Hansson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:1352 Information till polisen om borttagande av id-kontrollerna

av *Anders Hansson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:1353 Kompensatoriska hjälpmedel vid högskoleprovet

av *Lena Emilsson* (S)
till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

den 8 maj

2016/17:1354 Hälsodata i Sverige

av *Fredrik Christensson* (C)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:1355 Insatser för växtförädling inom ramen för livsmedelsstrategin

av *Åsa Coenraads* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:1356 Alkoholfri öl

av *Karin Svensson Smith* (MP)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:1357 Översyn av reglerna för friskvårdsbidrag
av *Gunilla Nordgren* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

Prot. 2016/17:107
9 maj

2016/17:1358 Polisens rätt till kränkningssättning
av *Beatrice Ask* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:1359 Studsvikslagen
av *Lotta Finstorp* (M)
till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2016/17:1360 Id-kontrollerna vid Öresund
av *Gunilla Nordgren* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2016/17:1361 Handel med biogas
av *Karin Svensson Smith* (MP)
till statsrådet Ann Linde (S)

2016/17:1362 Orättvisa villkor för återbetalning av elskatt
av *Helena Lindahl* (C)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:1363 Ett totalförbud mot bottentråkning
av *Lars Tysklind* (L)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

§ 25 Kammaren åtskildes kl. 20.14.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 11 anf. 39 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.53 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LISA GUNNFORS

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Meddelande om frågestund	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 5 Ärenden för bordläggning	2
§ 6 Svar på interpellation 2016/17:485 om det svenska skogsbruket	2
Anf. 1 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	2
Anf. 2 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	3
Anf. 3 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	4
Anf. 4 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	5
Anf. 5 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	7
Anf. 6 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	8
Anf. 7 Statsrådet ISABELLA LÖVIN (MP)	8
§ 7 Svar på interpellation 2016/17:465 om Försvarsmaktens psyopsförband	9
Anf. 8 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	9
Anf. 9 STIG HENRIKSSON (V)	9
Anf. 10 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	10
Anf. 11 STIG HENRIKSSON (V)	11
Anf. 12 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	11
Anf. 13 STIG HENRIKSSON (V)	12
Anf. 14 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S)	12
§ 8 Svar på interpellation 2016/17:397 om förtroendet för Natos försvarsförpliktelser	13
Anf. 15 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	13
Anf. 16 PÅL JONSON (M)	14
Anf. 17 STIG HENRIKSSON (V)	15
Anf. 18 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	15
Anf. 19 PÅL JONSON (M)	16
Anf. 20 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	17
Anf. 21 PÅL JONSON (M)	18
Anf. 22 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	19
§ 9 Svar på interpellation 2016/17:398 om kärnvapenförhandlingarna	19
Anf. 23 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	19
Anf. 24 STIG HENRIKSSON (V)	20
Anf. 25 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	22
Anf. 26 STIG HENRIKSSON (V)	23
Anf. 27 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	24
Anf. 28 STIG HENRIKSSON (V)	25
Anf. 29 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	25
§ 10 Svar på interpellation 2016/17:423 om återuppbyggnaden av Irak	26
Anf. 30 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	26
Anf. 31 ROBERT HALEF (KD)	27
Anf. 32 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	28

Anf. 33	ROBERT HALEF (KD)	29	Prot. 2016/17:107
Anf. 34	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	30	9 maj
Anf. 35	ROBERT HALEF (KD)	31	
Anf. 36	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	31	
§ 11	Svar på interpellation 2016/17:463 om folkmordet 1915	32	
Anf. 37	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	32	
Anf. 38	ROBERT HANNAH (L)	32	
Anf. 39	FREDRIK MALM (L)	34	
Anf. 40	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	35	
Anf. 41	ROBERT HANNAH (L)	35	
Anf. 42	FREDRIK MALM (L)	36	
Anf. 43	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	37	
Anf. 44	ROBERT HANNAH (L)	38	
Anf. 45	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	38	
§ 12	Svar på interpellation 2016/17:464 om minoriteternas rättigheter i Irak och inom det kurdiska självstyret	38	
Anf. 46	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	38	
Anf. 47	ROBERT HANNAH (L)	40	
Anf. 48	FREDRIK MALM (L)	41	
Anf. 49	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	42	
Anf. 50	ROBERT HANNAH (L)	42	
Anf. 51	FREDRIK MALM (L)	43	
Anf. 52	Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	44	
§ 13	Svar på interpellation 2016/17:477 om framtiden för svensk biogas	44	
Anf. 53	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	44	
Anf. 54	GUNILLA NORDGREN (M)	45	
Anf. 55	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	46	
Anf. 56	GUNILLA NORDGREN (M)	46	
Anf. 57	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	47	
Anf. 58	GUNILLA NORDGREN (M)	47	
Anf. 59	Statsrådet IBRAHIM BAYLAN (S)	47	
	Ajournering	48	
	Återupptaget sammanträde	48	
§ 14	Svar på interpellation 2016/17:452 om trygghet för våldsutsatta personer	48	
Anf. 60	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	48	
Anf. 61	LOTTA FINSTORP (M)	48	
Anf. 62	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	49	
Anf. 63	LOTTA FINSTORP (M)	50	
Anf. 64	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	51	
Anf. 65	LOTTA FINSTORP (M)	52	
Anf. 66	Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	52	
§ 15	Svar på interpellation 2016/17:478 om uppräknig av skatt på bränslen	52	

Anf. 67 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	52
Anf. 68 JEFF AHL (SD)	53
Anf. 69 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	53
Anf. 70 JEFF AHL (SD)	54
Anf. 71 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	55
Anf. 72 JEFF AHL (SD)	56
Anf. 73 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	56
§ 16 Svar på interpellation 2016/17:486 om besked om kilometerskatten	57
Anf. 74 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	57
Anf. 75 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	57
Anf. 76 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	57
Anf. 77 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	58
Anf. 78 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	59
Anf. 79 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	59
Anf. 80 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	59
§ 17 Svar på interpellation 2016/17:487 om kemikalieskatten	60
Anf. 81 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	60
Anf. 82 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	60
Anf. 83 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	61
Anf. 84 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	61
Anf. 85 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	62
Anf. 86 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	63
Anf. 87 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	63
§ 18 Svar på interpellation 2016/17:488 om höjd skatt på fjärrvärme	63
Anf. 88 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	63
Anf. 89 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	64
Anf. 90 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	64
Anf. 91 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	65
Anf. 92 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	65
Anf. 93 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M)	66
Anf. 94 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	66

§ 19 Svar på interpellation 2016/17:414 om byggande på jordbruksmark.....	67
Anf. 95 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	67
Anf. 96 EWA THALÉN FINNÉ (M)	68
Anf. 97 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	69
Anf. 98 EWA THALÉN FINNÉ (M)	70
Anf. 99 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	70
Anf. 100 EWA THALÉN FINNÉ (M)	71
Anf. 101 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	71
§ 20 Svar på interpellation 2016/17:462 om efterlevnaden av svaveldirektivet	72
Anf. 102 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	72
Anf. 103 JOHAN HULTBERG (M)	72
Anf. 104 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	73
Anf. 105 JOHAN HULTBERG (M)	74
Anf. 106 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	75
Anf. 107 JOHAN HULTBERG (M)	76
Anf. 108 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	77
§ 21 Svar på interpellation 2016/17:470 om export av vår miljöpåverkan	77
Anf. 109 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	77
Anf. 110 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M).....	78
Anf. 111 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	79
Anf. 112 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M).....	80
Anf. 113 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	81
Anf. 114 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M).....	82
Anf. 115 Miljöminister KAROLINA SKOG (MP)	83
§ 22 Bordläggning.....	83
§ 23 Anmälan om interpellationer.....	83
§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	84
§ 25 Kammaren åtskildes kl. 20.14.....	85